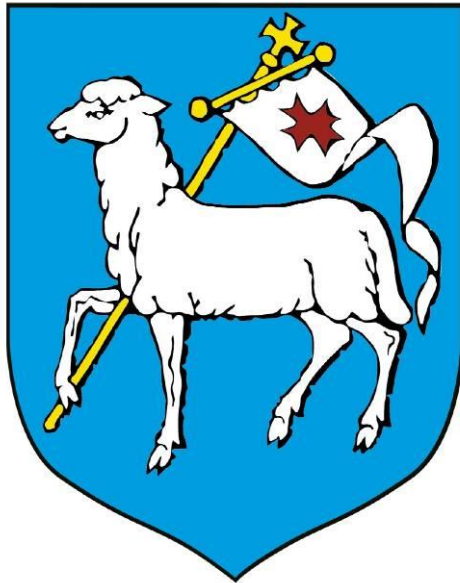

GMINA PIWNICZNA-ZDRÓJ

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA I GMINY PIWNICZNA-ZDRÓJ DO ROKU 2030

Załącznik nr 1
do uchwały nr
Rady Miejskiej w Piwnicznej-Zdroju
z dnia r.

Piwniczna-Zdrój, 2022

BUDPLAN

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO
MIASTA I GMINY PIWNICZNA-ZDRÓJ DO ROKU 2030

Nazwa opracowania:

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO
MIASTA I GMINY PIWNICZNA-ZDRÓJ DO ROKU 2030

Zamawiający:

MIASTO I GMINA PIWNICZNA-ZDRÓJ
UL. RYNEK 20
33-350 PIWNICZNA-ZDRÓJ

Wykonawca:

BUDPLAN Sp. z o.o.
04-327 Warszawa
ul. Kordeckiego 20
tel. 22 870 42 62, fax: 22 870 42 62
e-mail: kontakt@budplan.net
www.budplan.net

BUDPLAN

Autorzy:

Główny projektant: mgr inż. Anna Bereś

Zespół: mgr inż. Katarzyna Łysyganicz-Francuzik
inż. Monika Nasiłowska
inż. Kamil Suchożębski

**STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO
MIASTA I GMINY PIWNICZNA-ZDRÓJ DO ROKU 2030**

Spis treści

1	WPROWADZENIE.....	4
	1.1 Cel opracowania	4
	1.2 Przyjęta metoda opracowania	5
2	DIAGNOZA UWARUNKOWAŃ W ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM GMINY	6
	2.1 Charakterystyka miasta i gminy Piwniczna-Zdrój.....	6
	2.2 Założenia wynikające z przyjętych dokumentów nadrzędnych	8
	2.3 Demografia.....	10
	2.4 Walory przyrodnicze i ochrona środowiska	15
	2.5 Dziedzictwo kulturowe.....	19
	2.6 Dostępność komunikacyjna.....	21
	2.7 Infrastruktura techniczna	22
	2.8 Infrastruktura społeczna	24
	2.9 Rolnictwo i leśnictwo.....	26
	2.10 Turystyka	26
	2.11 Problematyka gospodarcza i finanse Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój.....	27
	2.12 Badania opinii lokalnej	30
	2.13 Analiza SWOT	54
	2.14 Czynniki wzmacniające i hamujące rozwój gminy.....	56
3	STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO GMINY	57
	3.1 Wizja i misja gminy.....	57
	3.2 Obszary strategiczne i cele strategiczne	58
	3.3 Cele operacyjne oraz wiodące kierunki interwencji w poszczególnych obszarach strategicznych.....	59
	3.3.1. I Obszar strategiczny rozwoju gospodarczego	59
	3.3.2. II Obszar strategiczny rozwoju społecznego.....	61
	3.3.3. III Obszar ochrony zasobów strategicznych gminy.....	63
4	IMPLEMENTACJA I MONITORING STRATEGII.....	64
5	FINANSOWANIE DZIAŁAŃ STRATEGII.....	68
6	SPISY TABEL, WYKRESÓW I SCHEMATÓW	70
	6.1 Spis tabel	70
	6.2 Spis wykresów	70
	6.3 Spis schematów.....	70

1 WPROWADZENIE

1.1 Cel opracowania

Władze lokalne, aby skutecznie zarządzać gminą opierają swoje działania na wypracowanych strategiach i programach. Planowanie strategiczne stanowi skuteczne narzędzie polityki lokalnej, której celem nadrzędnym jest zapewnienie dobrobytu danej społeczności. Wyznaczenie kierunków i celów rozwoju lokalnego zapewnia zintegrowanie uwarunkowań zewnętrznych, wynikających z programów ogólnokrajowych i ponadlokalnych, z uwarunkowaniami lokalnymi i wizją rozwoju gminy samych jej mieszkańców. Zaplanowane i kompleksowe działania na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego pozwalają na efektywne gospodarowanie zasobami i środkami finansowymi.

Poprzednia strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy Piwniczna-Zdrój opracowana została na lata 2008 – 2015. Efektywne programowanie rozwoju wymaga ciągłego monitorowania przemian i aktualizowania obranych celów i kierunków interwencji. Niniejsze opracowanie ma na celu zdiagnozowanie aktualnych uwarunkowań i tendencji rozwoju oraz określenie na ich podstawie strategii rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy na dalsze 10 lat.

Strategia rozwoju stanowi dokument kierunkowy, który:

- formułuje cele długofalowe i sposoby ich realizacji;
- ustala hierarchię tych celów, porządkuje proces decyzyjny;
- podporządkowuje działania doraźne celom długofalowym;
- jest stale aktualizowany i korygowany;
- ma charakter partnerski – zapewnia udział społeczny;
- jest punktem wyjścia przy opracowywaniu innych dokumentów strategicznych i planistycznych.

Obranie przez gminę strategii rozwoju umożliwia:

- przewidywalny proces inwestycyjny – zwiększenie wiarygodności wobec partnerów zewnętrznych i inwestorów, skuteczniejsze pozyskiwanie funduszy;
- maksymalne wykorzystanie aktywów, silnych stron i szans rozwojowych przy jednoczesnym minimalizowaniu słabych stron i zagrożeń;
- efektywne gospodarowanie zasobami (ludzi, nieruchomości, infrastruktury, wiedzy i środków finansowych);
- umocnienie pozycji gminy w regionie, skuteczną promocję jednostki.

1.2 Przyjęta metoda opracowania

Przy sporządzaniu strategii przyjęto schemat działań, zgodnie z którym najpierw, na podstawie analizy uwarunkowań wewnętrznych jak i zewnętrznych określono profil społeczno-gospodarczy gminy, jej potencjał, mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia (analiza SWOT). Następnie, na podstawie zdiagnozowanych możliwości rozwoju gminy oraz oczekiwań jej mieszkańców, określono cele strategiczne i kierunki działań niezbędne do ich osiągnięcia. Zaproponowano również zasady monitoringu procesu wdrażania przyjętej strategii tak, aby zapewnić osiągnięcie wyznaczonych celów w przewidzianej perspektywie czasowej do roku 2030.

Uwarunkowania zewnętrzne określone zostały na podstawie dokumentów strategicznych i planistycznych szczebla krajowego, subregionalnego i regionalnego, które wytyczają kierunki rozwoju w szerszej skali. Polityka lokalna musi wpisywać się w wyznaczone ramy polityki regionalnej aby odnieść sukces w dalszym horyzoncie czasowym i aby zapewnić gminie harmonijny i zrównoważony rozwój. Natomiast zbadanie uwarunkowań wewnętrznych, na które składają się takie zasoby gminy jak infrastruktura społeczna, techniczna, turystyczna, walory przyrodnicze, rolnictwo, leśnictwo, potencjał demograficzny i gospodarczy, pozwoliły zidentyfikować wiodące funkcje obszaru i dotychczasowy kierunek rozwoju gminy oraz potencjał rozwojowy i obszary problemowe.

Równie istotne uwarunkowania wewnętrzne rozwoju społeczno-gospodarczego gminy stanowią wizje, plany i nadzieje na przyszłość jej mieszkańców. Interesariuszami niniejszego projektu są zarówno przedstawiciele społeczności lokalnej gminy, osoby indywidualne, przedsiębiorcy, jak i organizacje pozarządowe, samorząd wiejski i inni. Projekt powstał pod nadzorem Burmistrza miasta i gminy Piwniczna-Zdrój, przy udziale pracowników urzędu i firmy Budplan Sp. z o.o., odpowiedzialnych za moderowanie procesu tworzenia niniejszego dokumentu. Udział partnerów społecznych i gospodarczych został zapewniony poprzez pogłębione konsultacje społeczne dotyczące inicjatyw, projektów i przedsięwzięć oraz badania opinii lokalnej na temat jakości życia w gminie oraz oczekiwanych kierunków rozwoju.

Na podstawie przeprowadzonych badań, analiz i konsultacji zdefiniowano wizję i misję gminy oraz strategię osiągnięcia wyznaczonych celów.

Podczas pracy nad dokumentem przyjęto następujące założenia:

- wyznaczone w strategii cele muszą pozostać zbieżne celami nakreślonymi w pozostałych dokumentach strategicznych i planistycznych na szczeblu regionalnym i krajowym;
- strategia wyznacza ogólny kierunek rozwoju poprzez sformułowanie celów strategicznych natomiast poszczególne działania i zadania, niezbędne do ich osiągnięcia, zostaną wyznaczone w dokumentach traktujących je bardziej szczegółowo;
- w procesie realizacji strategii należy zagwarantować efektywny i szeroki udział lokalnej społeczności, w tym poprzez pogłębione konsultacje z jak największym udziałem partnerów społecznych;

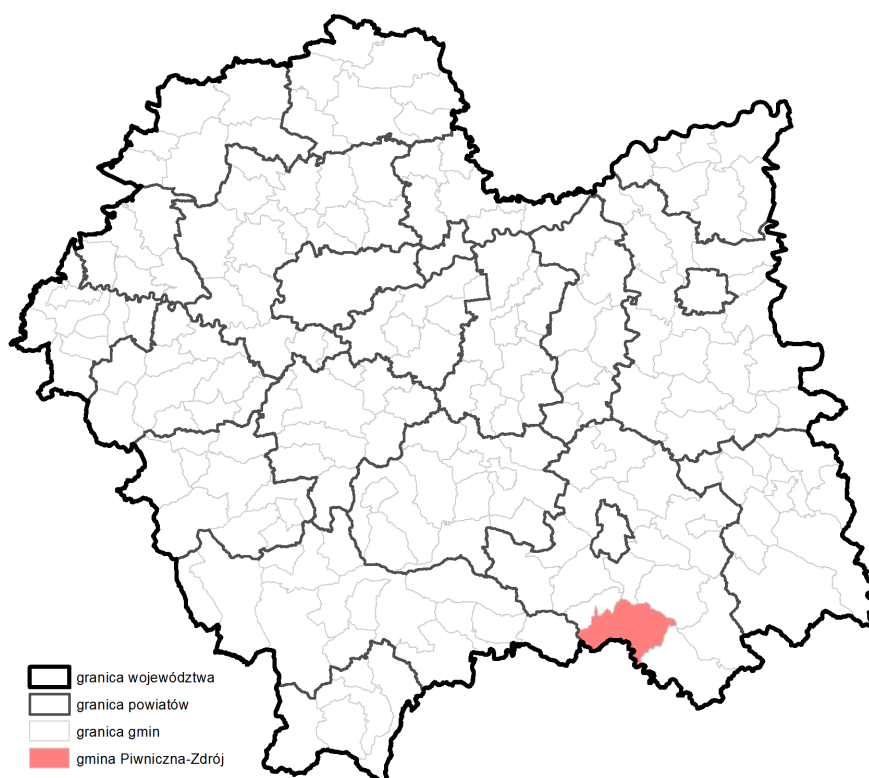
- należy badać wizje i oczekiwania interesariuszy projektu pod kątem założonego horyzontu czasowego dokumentu;
- strategia powinna mieć wymiar użytkowy, hierarchizować problemy i potrzeby w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki, wskazywać priorytetowe cele do osiągnięcia w nawiązaniu do budżetu gminy oraz wskazywać praktyczny sposób wdrażania przyjętej strategii i jej monitoringu.

2 DIAGNOZA UWARUNKOWAŃ W ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM GMINY

2.1 Charakterystyka miasta i gminy Piwniczna-Zdrój

Gmina Piwniczna-Zdrój jest gminą miejsko-wiejską, położoną w południowej części województwa małopolskiego, w powiecie nowosądeckim. Gmina graniczy od północy z gminami Nawojowa, Łabowa oraz Rytro, od południowego wschodu z gminą Muszyna, od południa ze Słowacją, od zachodu z gminą Szczawnica. Powierzchnia gminy wynosi ok. 126,3 km², co stanowi ok. 8% powiatu nowosądeckiego i ok. 0,01% powierzchni województwa małopolskiego. Miasto Piwniczna-Zdrój jest drugim pod względem powierzchni miastem na terenie powiatu nowosądeckiego oraz jedną z czterech miejscowości uzdrowiskowych powiatu – obok Krynicy-Zdrój, Muszyny i Żegiestowa.

Schemat 1 Położenie miasta i gminy Piwniczna-Zdrój na tle województwa małopolskiego

źródło: opracowanie własne

Dojazd do miasta Piwniczna-Zdrój zapewniają: droga krajowa nr 87, przebiegająca z północy na południe, łącząca Nowy Sącz ze Słowacją, droga wojewódzka nr 971, łącząca drogę krajową nr 87 z drogą wojewódzką nr 981 w Krynicy-Zdrój oraz sieć dróg powiatowych. Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 96 relacji Tarnów – Leluchów. Gmina Piwniczna-Zdrój leży w odległości ok. 20 km od najbliższego ważniejszego ośrodka miejskiego – Nowego Sącza. W odległości ok. 85 km w kierunku północno wschodnim zlokalizowana jest stolica województwa małopolskiego – Kraków.

Miasto Piwniczna-Zdrój, będące siedzibą gminy zlokalizowane jest w jej południowo zachodniej części. W skład gminy miejsko-wiejskiej Piwniczna-Zdrój wchodzi miasto Piwniczna-Zdrój oraz 6 sołectw wiejskich: Młodów, Głębokie, Kokuszka, Łomnica Zdrój, Wierchomla (obejmujące wsi Wierchomla Wielka i Wierchomla Mała), Zubrzyk.

Gmina, usytuowana w Beskidzie Sądeckim, wzdłuż malowniczej Doliny Popradu, charakteryzuje się dobrymi warunkami dla wypoczynku, rekreacji, narciarstwa, oraz warunkami dla leczenia klimatycznego i uzdrowiskowego. Oprócz bogactwa w wody mineralne, gminę cechują wysokie walory przyrodnicze. Dominują tu tereny góryste (30% terytorium leży powyżej 700 m n.p.m., a jedynie – 6% to doliny). Gminę otaczają atrakcyjne turystycznie pasma górskie Beskidu Sądeckiego – Radziejowa i Jaworzyna Krynicka (najwyższym szczytem pasma jest Radziejowa – 1266 m). Popradzki Park Krajobrazowy obejmuje 97% obszaru gminy. Krajobraz zachodniej części gminy determinuje dolina rzeki Poprad. Sieć hydrograficzna i źródłowa na terenie gminy jest gęsto utkana. Budowa terenu zasadniczo wpływa na uwarunkowania klimatyczne tego obszaru. Panują tu dobre warunki śniegowe umożliwiające uprawianie sportów zimowych w ośrodkach narciarskich w Suchej Dolinie, Wierchomli Małej i Kokuszcze.

Lokalizacja Piwnicznej-Zdroju nastąpiła 1 lipca 1348 roku na mocy przywileju Kazimierza Wielkiego. Dogodna lokalizacja przy starym trakcie handlowym – Kraków – Nowy Sącz – Koszyce, biegnącym na Węgry wraz z licznie wydawanymi przywilejami królewskimi przyczyniła się do szybkiego rozwoju Piwnicznej. Rozwój gospodarczy zapewniła również przeprowadzona w 1878 roku linia kolejowa, łącząca Nowy Sącz z Muszyną.

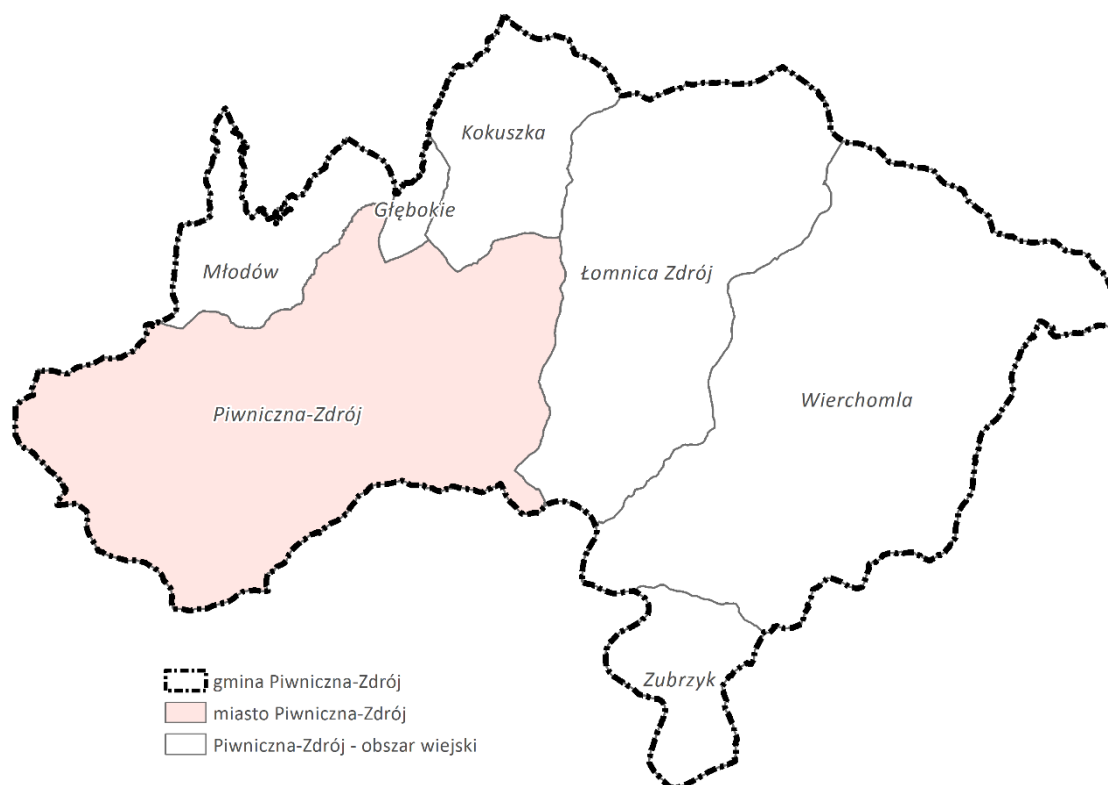
W latach osiemdziesiątych XVIII wieku odkryte zostały lecznicze właściwości lokalnego klimatu oraz wód mineralnych o wysokiej zawartości jonów magnezowych i wapniowych. W 1906 roku utworzono pierwszy w Beskidach szlak turystyczny wiodący z Piwnicznej do Szczawnicy, a w 1932 r. dokonano pierwszego odwiertu wody mineralnej, zbudowano łaźienki kąpieli mineralnych, borowinowych oraz pijalnię wód. Od tej pory Piwniczna rozwija funkcje turystyczne i uzdrowiskowe. W 1967 roku uzyskuje status uzdrowiska, specjalizując się w profilaktyce i leczeniu chorób układu oddechowego, układu trawienia oraz nadciśnienia.

W gospodarczej strukturze gminy dominuje prywatny sektor usługowy. Ze względu, iż Piwniczna-Zdrój posiada status uzdrowiska zauważalny jest niski udział przemysłu w porównaniu do pozostałych jednostek powiatu nowosądeckiego.

Wszystko to powoduje, że Piwniczna-Zdrój stanowi uznany ośrodek turystyczny i posiada wszystkie jego aspekty:

- wysokie walory krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe,
- tradycje turystyczne i uzdrowiskowe wsparte odpowiednią infrastrukturą,
- brak zagrożeń w postaci kolidujących funkcji obszaru, brak degradacji środowiska naturalnego.

Schemat 2 Podział administracyjny miasta i gminy Piwniczna-Zdrój

źródło: opracowanie własne

2.2 Założenia wynikające z przyjętych dokumentów nadrzędnych

Strategia Rozwoju Społeczno-gospodarczego Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój do roku 2030 wpisuje się w przyjęte nadrzędne dokumenty strategiczne, takie jak:

- Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju;
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
- Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego do roku 2030.

Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju przyjęta została przez Organizację Narodów Zjednoczonych (ONZ).

Agenda definiuje model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym, koncentrując się na 5 zmianach transformacyjnych określonych, jako zasada 5P (*People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership* – *Ludzie, Planeta, Dobrobyt, Pokój, Partnerstwo*).

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Proponowane w Strategii obszary strategiczne związane są z obszarami opisanymi w Strategii Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 25 września 2012 r. łącznie stanowią podstawowe narzędzie wdrażania DSRK do 2020 r., czyli:

- I. sprawne i efektywne państwo (obszar pierwszy) – odpowiada mu obszar strategiczny trzeciej DSRK;
- II. konkurencyjna gospodarka (obszar drugi) – odpowiada mu obszar strategiczny pierwszy DSRK;
- III. spójność społeczna i terytorialna (obszar trzeci) – odpowiada mu obszar strategiczny drugi DSRK.

Przyjęty model rozwoju w dokumencie Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – opiera się o **zasadę solidarności pokoleniowej, terytorialnej oraz innowacyjnej (solidarność zasady wyrównywania szans i konkurencyjności w celu innowacyjności).**

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 zakłada, że głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego do roku 2030 to przede wszystkim trzy jej główne filary.

1. **Rodzina.** Centralne miejsce w interwencji podejmowanej na kanwie Strategii zajmą Małopolanie oraz ich rodziny. Zasadniczym punktem odniesienia dla działań wspierających rozwój regionu będzie zwiększanie i wyrównywanie szans rozwojowych małopolskich rodzin. Dlatego też wszelkie aktywności Samorządu Województwa zmierzające do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, zarówno w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, jak i terytorialnym, inicjowane będą z myślą o małopolskich rodzinach.
2. **Zrównoważony rozwój.** Samorząd Województwa opowiada się za zrównoważonym rozwojem całego województwa. Jednym z celów strategii będzie harmonijny rozwój całego województwa poprzez wzmocnienie wewnętrznych potencjałów poszczególnych terytoriów i likwidację barier rozwojowych. Istotne jest, aby w procesy rozwojowe byli włączani mieszkańcy całego obszaru województwa.
3. **Potrzeba zapewnienia bezpieczeństwa.** Potrzeba zapewnienia bezpieczeństwa nabiera szczególnego znaczenia w kontekście pandemii koronawirusa, której skutki w 2020 roku w różnym stopniu odczuła większość Małopolan. Pandemia zweryfikowała priorytety nie tylko w bieżącej polityce rozwoju województwa, ale także w dłuższym horyzoncie czasowym. Szczególny nacisk położyliśmy w Strategii m.in. na takie zagadnienia, jak: rozwój e-usług medycznych, zapewnienie adekwatnych do potrzeb kadr medycznych, integrowanie systemów łączności i zarządzania pomiędzy służbami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i ratownictwo w regionie, dostosowanie placówek edukacyjnych do możliwości efektywnego prowadzenia nauki w trybie zdalnym, upowszechnianie w sieci dziedzictwa kulturowego i oferty instytucji kultury, promowanie i upowszechnianie elastycznych form świadczenia pracy, rozwój cyfrowych kompetencji oraz usług.

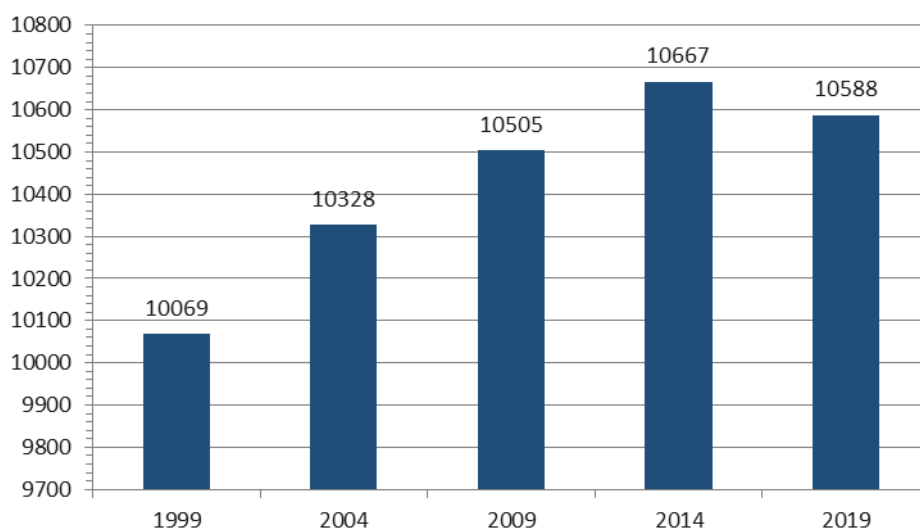
2.3 Demografia

W mieście i gminie Piwniczna-Zdrój na dzień 31.12.2019 r. zamieszkuje 10588 mieszkańców. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba mieszkańców zmniejszyła się o 62 osoby.

Stan i dynamika zmian ludności gminy

Liczba ludności gminy według faktycznego miejsca zamieszkania w końcu 2019 r. wynosiła 10 588 osób. Od 1999 r. liczba ludności zwiększyła się o 519 osób. Do roku 2011 odnotowywano wzrost ogólnej liczby mieszkańców. Największy przyrost liczby ludności zarejestrowano w latach 2005-2010, jednak w okresie kolejnych 5 lat liczba ludności spadła o 35 mieszkańców.

Wykres 1. Liczba ludności w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój według faktycznego miejsca zamieszkania w latach 1996-2019

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Szczegółowa analiza sytuacji demograficznej pozwala na określenie rocznego tempa zmian liczby ludności w gminie. Zgodnie z danymi GUS na koniec 2019 r. gmina miejsko-wiejska Piwniczna-Zdrój charakteryzuje się ujemnym przyrostem bezwzględnym. Podobnie ujemnie wskaźnik ten kształtuje się od 2011 roku, z wyjątkiem lat 2015 i 2017, kiedy wskaźnik ten był dodatni. W latach 1999-2011 przyrost ten był dodatni. Średnie roczne tempo wzrostu wynosi ok. 0,25%. Największy przyrost bezwzględny, a tym samym największe tempo wzrostu, odnotowano w 2010 r.

Tabela 1. Zmiany liczby ludności w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój w latach 2006-2019 według faktycznego miejsca zamieszkania

rok	liczba ludności	przyrost bezwzględny	tempo zmian [%]	tempo zmian w stosunku do roku bazowego (2005) [%]	roczne tempo zmian [%]
2006	10398	84	0,81	98,98	100,81
2007	10459	61	0,58	99,56	100,59
2008	10483	24	0,23	99,79	100,23
2009	10505	22	0,21	100,00	100,21

**STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO
MIASTA I GMINY PIWNICZNA-ZDRÓJ DO ROKU 2030**

2010	10690	185	1,73	101,76	101,76
2011	10693	3	0,03	101,79	100,03
2012	10688	-5	-0,05	101,74	99,95
2013	10683	-5	-0,05	101,69	99,95
2014	10667	-16	-0,15	101,54	99,85
2015	10673	6	0,06	101,60	100,06
2016	10658	-15	-0,14	101,46	99,86
2017	10676	18	0,17	101,63	100,17
2018	10650	-26	-0,24	101,38	99,76
2019	10588	-62	-0,59	100,79	99,42

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ruch naturalny ludności

Ruch naturalny obejmuje szereg zjawisk, które powodują zmiany w stanie liczebnym oraz strukturze ludności. Liczba urodzeń i zgonów wpływa bezpośrednio na zmiany liczby ludności. Stosunek tych dwóch wskaźników, wyrażany przez przyrost naturalny, daje ogólny pogląd na sytuację demograficzną w gminie.

Zmiany liczby urodzeń żywych cechuje znaczna zmienność w czasie. W roku 2009 r. w gminie urodziło się 132 dzieci. Największą liczbę urodzeń zarejestrowano w 2009 r. W kolejnych latach wskaźnik urodzeń charakteryzował się licznymi wahaniami, jednak ogólna tendencja utrzymuje się na względnie stałym poziomie. W 2019 r. liczba urodzeń zmalała o 10 w porównaniu z rokiem 2018 i wynosiła 103.

Podobną charakterystykę prezentuje wskaźnik zgonów. W badanym okresie największą liczbę zgonów odnotowano w 2016 r. –101, najmniejszą z kolei w roku 2009, gdzie wynosiła ona 77. W 2019 roku, w porównaniu z rokiem 2018 liczba zgonów spadła o 9.

Przyrost naturalny ludności, stanowiący różnicę pomiędzy liczbą urodzeń i zgonów w 2015 r. w gminie był dodatni. Wyraźny przyrost zarejestrowano w 2009 r. i 2011 r., co wiązało się ze szczególnie wysoką liczbą urodzeń przy stosunkowo niskiej liczbie zgonów.

Tabela 2. Zmiany przyrostu naturalnego w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój w latach 2009-2019

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
urodzenia żywe	132	116	125	128	106	104	110	130	118	113	103
zgony ogółem	77	91	71	90	91	90	86	101	88	98	89
przyrost naturalny	55	25	54	38	15	14	24	29	30	15	14

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Migracje

Istotnym czynnikiem kształtującym strukturę demograficzną ludności w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój są ruchy migracyjne. Biorąc pod uwagę przepływy ludności w ciągu badanego okresu należy stwierdzić, że czynnik migracji ma znaczący wpływ na stan populacji w gminie, a jego znaczenie w miarę upływu czasu będzie rosnąć.

**STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO
MIASTA I GMINY PIWNICZNA-ZDRÓJ DO ROKU 2030**

W latach 2009-2019 do gminy napłynęło 813 osób, przy jednoczesnym odpływie ludności na poziomie 1272 osoby. Największą liczbę zameldowań zanotowano w 2013 r. W roku 2019 odnotowano największy wskaźnik wymeldowań. W latach 2009-2019 saldo migracji wewnętrznych charakteryzował ujemny bilans. W 2017 roku saldo migracji zbliżyło się do równowagi pomiędzy zameldowaniami i wymeldowaniami i osiągnęło wartości -1. Większą mobilność, zarówno w ruchu odpływowym, jak i napływowym, wykazywały kobiety.

Tabela 3. Migracje wewnętrzne wg płci w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój w latach 2009-2019

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zameldowania ogółem	84	88	78	66	92	78	48	63	71	77	68
mężczyźni	33	37	29	29	37	29	22	28	28	40	29
kobiety	51	51	49	38	55	49	26	35	43	37	39
wymeldowania ogółem	135	126	123	113	105	120	98	91	81	136	144
mężczyźni	62	51	62	56	42	56	44	34	37	56	64
kobiety	73	75	61	57	63	64	54	57	44	80	80
saldo migracji ogółem	-51	-38	-45	-46	-13	-42	-50	-28	-10	-59	-76
mężczyźni	-29	-14	-33	-27	-5	-27	-22	-6	-9	-16	-35
kobiety	-22	-24	-12	-19	-8	-15	-28	-22	-1	-43	-41

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza migracji na pobyt stały w zależności od kierunku ruchu ludności wykazuje, że wśród ludności napływowej przeważają mieszkańcy miast. Największa liczba ludności napływającej z miast wystąpiła w 2013 roku, natomiast najmniejsza w 2015 roku. Odmienne tendencje charakteryzują ruch odpływowy – przeważa liczba wymeldowań na wieś. Największa liczba ludności odpływającej na wieś wystąpiła w 2009 i 2018 roku, natomiast najmniejsza w 2016 roku. W gminie w czasie badanego okresu zarejestrowany ruch napływowy z zagranicy był bardzo niewielki – na terenie miasta zamieszkało 18 osób z innych krajów, podczas gdy za granicę wymeldowało się 10 osób.

Tabela 4. Migracje na pobyt stały w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój w ruchu wewnętrznym i zagranicznym wg kierunku w latach 2009-2019

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zameldowania z miast	45	41	30	28	54	49	25	31	42	40	32
zameldowania ze wsi	39	47	48	39	38	29	23	32	29	37	36
zameldowania z zagranicy	2	2	1	1	2	1	x	9	5	4	2
wymeldowania do miast	59	66	51	49	49	46	44	48	36	60	72
wymeldowania na wieś	76	60	72	64	56	74	54	43	45	76	72
wymeldowania za granicę	0	0	7	0	2	1	x	0	0	x	x

x – brak danych

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Do badania tendencji zmian demograficznych wykorzystuje się typologię przyrostu rzeczywistego według Webba. W metodzie badany jest wzajemny związek pomiędzy dwoma komponentami przyrostu, jakimi są przyrost naturalny oraz saldo migracji. Na podstawie oceny relacji obu zmiennych określa się typ przyrostu rzeczywistego ludności poprzez klasyfikację jednostki osadniczej do jednego z ośmiu typów rozwoju ludności:

- Typ A – kiedy dodatni przyrost naturalny przewyższa ujemne saldo migracji;
- Typ B – kiedy dodatni przyrost naturalny jest wyższy od dodatniego salda migracji;
- Typ C – kiedy dodatni przyrost naturalny jest niższy od dodatniego salda migracji;
- Typ D – kiedy dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny;
- Typ E – kiedy ujemny przyrost naturalny nie jest rekompensowany przez dodatnie saldo migracji;
- Typ F – kiedy ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie mniejszym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji;
- Typ G – ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie większym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji;
- Typ H – ujemne saldo migracji nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny.

Według typologii przyrostu rzeczywistego według Webba, na podstawie danych dla 2019 r., miasto i gminę Piwniczna-Zdrój można zaliczyć do jednostki typu H. Jest to jednostka cechująca się ujemnym saldem migracji, które nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny.

Struktura płci i wieku

Ważną charakterystyką społeczeństwa z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego jest podział ludności na ekonomiczne grupy wieku. Im większa liczba osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, tym większe możliwości wzrostu demograficznego posiada dane społeczeństwo. W mieście i gminie Piwniczna-Zdrój ludność w wieku produkcyjnym przewyższa liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Mieszkańcy w wieku produkcyjnym to 6 639 osób, podczas gdy ludność w wieku przedprodukcyjnym to 2 101, a w wieku poprodukcyjnym 1 848 osób.

W podziale na płeć ogólna liczba kobiet w mieście przewyższa liczbę mężczyzn – wskaźnik feminizacji w 2015 r. był równy 103. Kobiety zdecydowanie przewyższają mężczyzn pod względem liczebności w grupie osób w wieku poprodukcyjnym i minimalnie w wieku przedprodukcyjnym. Wśród grup osób w wieku produkcyjnym przeważają mężczyźni.

Tabela 5. Ludność wg ekonomicznych grup wieku w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój wg stanu na dzień 31.12.2019 r.

	ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	ludność w wieku produkcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym
ogółem	2101	6639	1848
mężczyźni	1044	3556	625
kobiety	1057	3083	1223

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z podziałem ludności wg ekonomicznych grup wieku związany jest wskaźnik obciążenia demograficznego. Informuje on, jaki jest stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym do ludności

w wieku produkcyjnym. Na przestrzeni ostatnich 10 lat od roku 2009 wskaźnik ten znacząco malał aż do roku 2014, od tego roku cały czas odnotowuje się niewielkie wzrosty w porównaniu do roku 2014. W 2009 r. był równy 59,8, a w 2019 r. osiągnął wartość 59,5. Równocześnie stale wzrasta stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku przedprodukcyjnym, co jest odzwierciedleniem ogólnych trendów panujących w Polsce, świadczących o postępującym starzeniu się społeczeństwa. Jednakże w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój liczba osób w wieku produkcyjnym w latach 2006 – 2013 rosła, dopiero od 2014 r. maleje, przez co struktura demograficzna ludności przyjmuje charakterystykę typową dla społeczeństw dojrzałych.

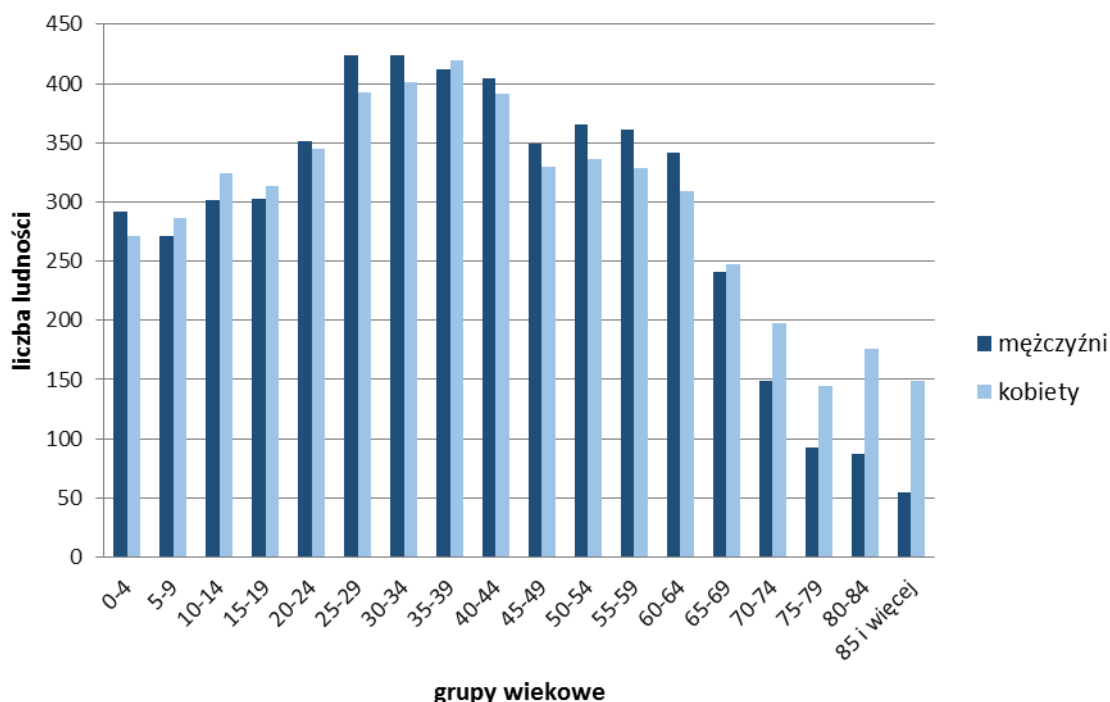
Tabela 6. Wskaźnik obciążenia demograficznego w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój w latach 2009-2019

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
wskaźnik obciążenia demograficznego	59,8	59,7	58,8	58,0	57,5	57,3	57,6	58,1	57,9	58,4	59,5

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rozkład ludności wg płci w poszczególnych przedziałach wiekowych w gminie obrazuje, jak kształtuje się sytuacja ludnościowa i jakie procesy temu towarzyszą. Przewagę liczby mężczyzn nad kobietami zanotowano w większości grup wiekowych do 64 roku życia. Szczególnie widoczna jest ona w przedziale wiekowym 25-29, 30-34, 45-49, 50-54, 55-59 i 60-64. W grupach wiekowych do 64 roku życia jedynie w grupach 5-9, 10-14, 15-19 i 35-39 lat odnotowano nieznacznie większą liczbę kobiet. Korzystne zjawisko wydłużania się trwania życia ma przełożenie na wzrastającą liczbę osób w wieku 64 lat i więcej, w przedziałach wiekowych powyżej 64 lat liczba kobiet zdecydowanie przewyższa grupę mężczyzn.

Wykres 2. Ludność wg płci w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój wg stanu na dzień 31.12.2019 r.

źród

to: opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.4 Walory przyrodnicze i ochrona środowiska

Gmina Piwniczna-Zdrój położona jest w Beskidzie Sądeckim, który wyróżniają dwa równoległe pasma górskie przebiegające z północnego zachodu na południowy wschód – pasma Radziejowej i Jaworzyny Krynickiej – rozdzielone doliną rzeki Poprad. Pasma Radziejowej i Jaworzyny Krynickiej mają kształt szerokich wałów rozciętych dolinami głębokimi na 400-600 m, o zboczach stromych, nachylonych 20-40 stopni. Pasma Radziejowej obejmuje m.in. Wielki Rogacz (1182 m n.p.m., na granicy gminy) i schodzi do przełęczy Obidza (931 m n.p.m.) przy granicy Słowacji. Pasma Jaworzyny Krynickiej zaczyna się w gminie Rytro szczytem Makowicy (949 m n.p.m.) i biegnie w kierunku południowo wschodnim przez Pisaną Halę (1044 m n.p.m.) oraz Wierch nad Kamieniem (1082 m n.p.m.) do Jaworzyny (1114 m n.p.m.). Obszar ten odznacza się dużą lesistością (ok. 63%), z przewagą lasów bukowo-jodłowych, stanowiących trzon lasów reglowych. Oprócz buczyn i jedlin zbiorowiskami leśnymi występującymi na terenie gminy są grądy w dolnej części pogórza, łągi wierzbowe nad Popradem i olszyny z wierzbami w rejonie mniejszych potoków. Lasy na terenie gminy są wolne od negatywnego wpływu przemysłu, a ich stan nie budzi zastrzeżeń. Na grzbietach znajdują się polany użytkowane pastersko, które również stanowią cenne, naturalne (choć wtórne) zbiorowiska nieleśne łąk i pastwisk, z udziałem wielu kwitnących gatunków. Niezalesione partie szczytowe stanowią atrakcyjne obszary pod względem widokowo-krajobrazowym. Z grzbietów rozciąga się widok na panoramy Beskidu Sądeckiego, a lokalnie również Tatr i Pienin oraz na panoramy Popradu, Pasma Jaworzyny Krynickiej znad Kokuszki i Głębokiego, granicznego Pasma Piwowarówki – Kaczmarskiej Góry.

Środowisko przyrodnicze cechuje stosunkowo niski stopień przekształcenia antropogenicznego, co również przejawia się w bogactwie fauny na tym obszarze. Wśród fauny

puszczańskiej wyróżnia się gruba zwierzyna łowna: jeleni, sarna, dzik a także ryś, wilk, niedźwiedź, żbik, lis i borsuk oraz duże ptaki jak orzeł przedni, orlik, myszołów, jastrząb. Drobną zwierzynę reprezentują kuna, łasica, gronostaj, drobne chronione gryzonie, nietoperze itd. Na szczególną uwagę zasługują gatunki zwierząt chronione priorytetowo: orzeł przedni, ryś, wilk, niedźwiedź, cietrzew i głuszc, których występowanie warunkowane jest możliwością zajmowania dużych, niezamieszkałych przez ludzi terytoriów oraz występowanie korytarzy ekologicznych. Korytarze ekologiczne stanowią obszary mało przekształcone przez człowieka, głównie lasy i doliny rzeczne, będące szlakami komunikacyjnymi dla zwierząt, a w większym przedziale czasowym – również dla roślin. Ponieważ udział naturalnych (np. lasy, doliny rzeczne), bądź słabo przekształconych (np. pola uprawne o małej powierzchni z dużą ilością zieleni śródpolnej) ekosystemów jest tutaj bardzo duży, niemal cała gmina wchodzi w skład różnego rodzaju korytarzy ekologicznych.

Główną rzeką przepływającą przez Piwniczną Zdrój jest Poprad. Sieć jej dopływów (potoki Czercz, Łomniczanka, Wierchomlańska, Jaworzyna i inne) jest gęsta i rozłożona bardzo równomiernie. Pojedyncze zbiorniki wody stojącej zlokalizowane są głównie w centralnej części gminy. Poprad i potoki odwadniające obszar są ciekami typowo górskimi. Odznaczają się dużymi wahaniami przepływów w ciągu roku oraz dużą aktywnością powodziową. Jakość wód jest dobra, natomiast woda pitna jest ujmowana z ujęć wód podziemnych.

W gminie występują ponadto wody mineralne, powstałe w wyniku występowania dyslokacji tworzących system głębokich szczelin, którymi z głębi ziemi migruje dwutlenek węgla. Nasyca on płytkie wody infiltracyjne i powoduje tworzenie się szczaw. Stały dopływ dwutlenku węgla oraz wód pochodzenia atmosferycznego przyczynia się do ciągłej odnawialności zasobów szczaw w tym rejonie. Na terenie gminy wody mineralne występują powszechnie w postaci samoczynnych wypływów lub w studniach i otworach wiertniczych pomiędzy Głębokim a Wierchomlą. Największe zasoby wód mineralnych zostały potwierdzone wierceniami geologicznymi w Piwnicznej-Zdroju i Łomnicy-Zdroju. Dominującym typem wód mineralnych na tym terenie są szczawy wodorowęglanowo-wapniowo-magnezowe, żelaziste. Szczawy występujące w miejscowości Piwniczna-Zdrój, Głębokie i Łomnica-Zdrój zostały zaliczone do wód leczniczych. Użytkownikiem wód leczniczych jest m.in. Piwniczanka Spółdzielnia Pracy.

Ze względu na wyjątkowe walory przyrodnicze cała gmina objęta jest formami ochrony przyrody – parkiem krajobrazowym, obszarem chronionego krajobrazu i obszarem Natura 2000. Występują tu również rezerваты, użytki ekologiczne i pomniki przyrody.

Utworzony w 1987 r. Popradzki Park Krajobrazowy (PPK) jest jednym z najstarszych parków krajobrazowych na terenie Karpat i jednocześnie jednym z najbogatszych przyrodniczo i najpiękniejszych krajobrazowo terenów Polski. Tą formą ochrony objęto prawie cały teren gminy za wyjątkiem części Młodowa i Głębokiego, które częściowo znajdują się w otulinie PPK i w Południowomałopolskim Obszarze Chronionego Krajobrazu. Obszar Parku jest bardzo atrakcyjny turystycznie. Obok pieszej turystyki górskiej i agroturystyki istotne jest wykorzystanie do sportów zimowych, głównie narciarstwa zjazdowego. Zgodnie z uchwałą Nr XLII/640/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 23 października 2017 roku w sprawie Popradzkiego Parku Krajobrazowego, teren ten jest prawnie chroniony przed działaniami, które mogłyby zubożyć jego zasoby przyrodnicze i przyczynić się do degradacji jego cennych walorów. Przede wszystkim obowiązuje zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283 z późn. zm.), przy czym nie dotyczy on realizacji przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę i krajobraz Parku lub dla których Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie nie stwierdził konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Tak jak wcześniej wspomniano, część Młodowa i Głębokiego znalazła się natomiast w Południowomałopolskim Obszarze Chronionego Krajobrazu (POChK), który został ustanowiony w 1997 r. Ostatnim aktem prawnym określającym granice i zasady ochrony obszaru POChK jest uchwała Nr XXXIV/578/13 Sejmiku Woj. Małop. z 25 marca 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Małop. poz. 3130), zmieniająca uchwałę Nr XVIII/299/12 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 27 lutego 2012 roku w sprawie Południowomałopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Podobnie jak w przypadku Popradzkiego Parku Krajobrazowego, tak na obszarze POChK zabrania się realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, za wyjątkiem tych, dla których przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na ochronę przyrody Obszaru lub dla których nie stwierdzono konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko

Ze względu na niski stopień przekształcenia środowiska naturalnego oraz ekstensywne użytkowanie rolnicze, prawie cały obszar gminy Piwniczna-Zdrój, z wyłączeniem zabudowy miasta Piwniczna-Zdrój, znajduje się w granicach specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Popradzka PLH120019. Obszar został zatwierdzony w 2008 r. i obejmuje zasięgiem tereny zasadniczo pokrywające się Popradzkim Parkiem Krajobrazowym. Obszar stanowi ważne refugium karpackiej fauny leśnej z dużymi ssakami i ptakami drapieżnymi. Rozdrobnione i ekstensywne rolnictwo sprzyja zachowaniu różnorodności gatunkowej. W obszarze znajdują się ważne ostoje nietoperzy, m.in. znajdująca się na terenie gminy dawna cerkiew w Wierchomli Wielkiej. Obszar Natura 2000 wskazuje ochronę konkretnych siedlisk i gatunków a największym zagrożeniem dla jego celów ochrony jest na tym obszarze aktywność rekreacyjna i sportowa w plenerze.

Ścisłą ochroną objęto na terenie gminy Piwniczna-Zdrój dwa obszary występowania naturalnego starodrzewu jodłowo-bukowego. Stanowią je Rezerwat Wierchomla, utworzony w 1983 r. o powierzchni 25 ha na terenie Wierchomli Małej, oraz Rezerwat Lembarczek, utworzony w 1985 r. o powierzchni 47 ha na terenie Wierchomli Wielkiej.

Ponadto na terenie gminy w Wierchomli Wielkiej znajduje się 1 użytek ekologiczny o powierzchni 0,08 ha – Bunior, utworzony w 2009 r. w celu ochrony stanowisk gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną gatunkową oraz zróżnicowanych siedlisk przyrodniczych. Na terenie gminy znajduje się również 14 pomników przyrody, stanowiących drzewa, drzewostany, koryta rzeki i stawy, źródła i skały.

Ze względu na zasoby wód mineralnych, Piwniczna-Zdrój posiada status uzdrowiska i zgodnie z Uchwałą Nr LIII/377/10 rady Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój z dnia 30 września 2010 r. w sprawie statutu Uzdrawiska Piwniczna-Zdrój, w mieście wyróżnia się trzy strefy ochrony uzdrowiskowej – „A”, „B”, „C”. Na obszarze uzdrowiska podstawowym kierunkiem gospodarki mają być takie działania,

które będą gwarancją zachowania walorów leczniczych terenu i naturalnych surowców leczniczych. W związku z powyższym, w każdej ze stref występują ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów.

Zgodnie ze statutem uzdrowiska w strefie „A” zabrania się:

- lokalizacji zakładów przemysłowych;
- lokalizacji budownictwa wielorodzinnego i jednorodzinnego (dopuszcza się jedynie modernizację, bez możliwości rozbudowy);
- uruchamiania pól biwakowych i campingowych, lokalizacji domków turystycznych i campingowych;
- prowadzenia targowisk;
- trzymania zwierząt gospodarskich;
- prowadzenia działalności rolniczej;
- organizacji rajdów samochodowych i motorowych;
- lokalizacji stacji paliw, punktów dystrybucji produktów naftowych, nawozów sztucznych, składowisk odpadów stałych i płynnych, składów opału;
- lokalizacji parkingów w liczbie miejsc postojowych większej niż 10% miejsc sanatoryjnych w obiekcie;
- lokalizacji trwałych i tymczasowych obiektów i urządzeń, które mogą utrudniać lub zakłócać przebywanie pacjentów na tym obszarze, a w szczególności: stacji bazowych telefonii komórkowej, stacji nadawczych radiowych i telewizyjnych, stacji radiolokacyjnych i innych emitujących fale elektromagnetyczne;
- organizowania imprez masowych, w rozumieniu ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych zakłócających proces leczenia uzdrowiskowego i działalności o charakterze rozrywkowym zakłócającej ciszę nocną o godz. 22-6, z wyjątkiem imprez masowych znajdujących się w harmonogramie imprez gminnych;
- lokalizacji obiektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko zgodnie z odrębnymi przepisami, w szczególności takich jak: warsztaty samochodowe, wędzarnia ryb, garbarnie,
- wszystkich czynników zabronionych w strefie „B” i „C”.

W strefie „B” zabrania się:

- lokalizacji nowych oraz rozbudowy istniejących zakładów przemysłowych, punktów skupu złomu i punktów skupu produktów rolnych;
- lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni większej niż 400 m² z obiektami towarzyszącymi;
- lokalizacji i uruchamiania stacji paliw lub urządzeń emitujących fale elektromagnetyczne mogących znacząco oddziaływać na środowisko, nie bliżej niż 500 m od granicy obszaru strefy ochronnej „A”, uruchamiania punktów dystrybucji i składowania środków chemicznych, produktów naftowych i innych artykułów uciążliwych dla środowiska;
- wyrębu drzew leśnych i parkowych, z wyjątkiem cięć sanitarnych;
- pozyskiwania surowców mineralnych innych niż naturalne surowce lecznicze;
- prowadzenia robót melioracyjnych mających na celu niekorzystną zmianę istniejących stosunków gruntowo-wodnych;

- lokalizacji parkingów o wielkości powyżej 50 miejsc postojowych dla samochodów osobowych, dostawczych i autobusów;
- wszystkich czynności zabronionych w strefie „C”.

W strefie „C” zabrania się:

- nieplanowanego wyrębu drzew;
- prowadzenia działań powodujących niekorzystną zmianę stosunków wodnych;
- lokalizacji nowych uciążliwych obiektów budowlanych i innych uciążliwych obiektów, w tym zakładów przemysłowych;
- prowadzenia działań mających wpływ na fizjografię uzdrowiska i jego założenia przestrzenne lub właściwości lecznicze klimatu.

2.5 Dziedzictwo kulturowe

Wyjątkowe walory kulturowe tego regionu czerpią swoje atuty zarówno z wyjątkowego krajobrazu naturalnego, jak i historii i tradycji zamieszkującej te tereny ludności.

Historia osadnictwa na terenie gminy Piwniczna-Zdrój najprawdopodobniej sięga czasów średniowiecza. Wzdłuż rzeki Poprad przepływającej przez obszar gminy wiódł wtedy główny szlak handlowy, biegnący z Krakowa przez Nowy Sącz na Węgry. Powstanie miasta jest datowane na 1 lipca 1348 roku, kiedy to król Kazimierz Wielki założył miasto na tzw. „surowym korzeniu”, tj. w miejscu dotychczas niezamieszkanym. W akcie lokacyjnym nie określono dokładnych granic osady, wskazano tylko, że ma ona zajmować teren pomiędzy wioskami: Młodowem, Głębokiem, Łomnicą-Zdrojem i Nartem. Organizacją miasta zajął się mieszczanin sądecki Hanko, który w związku z tym został pierwszym dziedzicznym wójtem. Król Kazimierz Wielki przyczynił się do dynamicznego rozwoju miasta, wprowadzając prawo utworzenia targów w mieście oraz zwalniając mieszczan i kmieci od wszelkich danin i usług przez okres dwudziestu lat. W I połowie XVI wieku obszar ten wszedł we władanie szlachty, kiedy to już w 1522 roku nastąpiła zmiana dziedzicznych wójtów, którymi stali się bracia Jan i Jakub Wojnarowscy Herbu Bylina.

W XVIII wieku liczba ludności zwiększyła się dzięki osiedlaniu się pierwszych rodzin żydowskich na terenie miasta. Otrzymali oni prawa do kupna domów, budowę karczm i sprzedaż towarów.

7 kwietnia 1769 roku niedaleko Piwnicznej barscy konfederaci pokonali Rosjan, jednakże Sądecczyzna wraz z Piwniczną w 1770 roku została zajęta przez wojska cesarskie. Następnie w wyniku I rozbioru Polski znalazła się w granicach austriackiej Galicji i Lodomerii. W roku 1777 liczba ludności została oszacowana i stwierdzono, że wynosi ona 1003 osoby, 227 rodzin chrześcijańskich, mieszkających w 185 domach. Nie odnotowano w tym czasie ludności pochodzenia żydowskiego. Pod koniec XVIII wieku, w 1781 roku, Piwniczna przestała być miastem królewskim, co spowodowało, że stała się gminą, utrzymano jednak magistrat.

Miasto dość wcześnie zostało zaopatrzone w sieć wodociągową, która została utworzona w XVIII wieku. Co więcej pod koniec XIX wieku powstała linia kolejowa Nowy Sącz – Muszyna, jednakże zgoda na budowę przystanku kolejowego nastąpiła dopiero w 1908 roku. Budowa tego połączenia wpłynęła na ożywienie funkcjonowanie miasta. Po licznych klęskach, które dotknęły miasto, w 1876 roku nastąpiła kolejna w postaci pożaru, niszczącego czterdzieści domów, a także

drewniany kościół. Na początku XX wieku, bo w 1906 roku wytyczony został pierwszy szlak turystyczny, z Piwnicznej do Szczawnicy, ale pierwsi turyści, między innymi z Krakowa i Lwowa, pojawili się w 1884 roku. Jednym z turystów był profesor Juliusz Korwin Gąsiorowski, który w 1885 roku dokonał badań złóż wód mineralnych na terenie miasta i stwierdził ich wysoką wartość zdrowotną.

Na mocy ustawy w 1896 roku Piwniczna zyskała tytuł „miasta drugorzędного”. Na przełomie XIX wieku i XX wieku na Hanuszowie rozpoczęła się budowa osiedla żydowskiego, zwanego „Małym Paryżem”.

W roku 1918 Sądecczyzna znalazła się w granicach odrodzonego państwa polskiego, dokładniej mówiąc w powiecie nowosądeckim województwa krakowskiego. Na poprawę sytuacji ekonomicznej miasta w znacznym stopniu miało wpływ dowierzenie się na początku lat 30. XX wieku do źródeł mineralnych. Stało się to podstawą do utworzenia uzdrowiskowego kurortu, opierającego się na wykorzystaniu wód mineralnych w łaźniach borowinowych. W trakcie okupacji miasto znalazło się pod wpływem niemieckim. Następnie w styczniu 1945 roku została zajęta przez oddziały Armii Czerwonej. Rok później odremontowane łaźienki mineralne zostały ponownie użytkowane, również połączenie kolejowe z Nowym Sączem zostało wznowione.

W latach 1975-1988 Piwniczna należała do województwa nowosądeckiego, a po reformie administracyjnej od 1999 roku znajduje się w granicach powiatu nowosądeckiego, w województwie małopolskim. W roku 1998 nazwa miasta i gminy Piwniczna została zmieniona na Piwniczna-Zdrój.

Harmonijny krajobraz kulturowy cechuje przewaga elementów zagospodarowania wpisanego w naturalne ukształtowanie terenu, enklawy wysoko położonych użytków rolnych bez zabudowy lub z zabudową przysiółkową, zwarte tereny osadnicze w dolinach oraz wysoki stopniem urozmaicenia – mozaika pól, lasów, zadrzewień na stokach, występowanie wśród zabudowy pojedynczych tradycyjnych zagród, obecność potoków z zaroślami łęgowymi.

Na obszarze Piwnicznej-Zdroju występowały dwie grupy etniczne – Czarni Górale oraz Łemkowie. Górale Rytersko – Piwniczańscy różnią się od innych grup góralskich przede wszystkim strojami. Grupa ta zamieszkiwała zachodnie tereny Beskidu Sądeckiego, natomiast Łemkowie zamieszkiwali obszary Beskidu Sądeckiego na wschód od Popradu, a więc znaczną część terenów dzisiejszej Gminy Piwniczna-Zdrój (Łomnica, Wierchomla). Łemkowie zamieszkiwali te tereny do 1947 r. kiedy to zostali przesiedleni na Ukrainę lub na obszar Polski zachodniej i północnej. Świadectwem wielokulturowości tego regionu są zabytkowe cmentarze wielowyznaniowe – greko i rzymskokatolickie.

W obszarze miejskim widoczna jest skoncentrowana tkanka zabytkowej architektury, będącej odzwierciedleniem historii tego miasta. Widoczny szachownicowy układ z rynkiem o wymiarach 60 m na 110 m i czterema ulicami opartymi na przedłużeniach pierzei opiera się na prawie magdeburskim. Dookoła zlokalizowane są kwartały mieszczańskiej zabudowy przyrynkowej, wśród których znajdują się główne obiekty użyteczności publicznej – m.in. ratusz, obiekty sakralne oraz studnia – cysterna. Pod jednym z domów znajdują się piwnice gotyckie. Przed ratuszem zlokalizowany jest Pomnik upamiętniający 58 ośmiu mieszkańców Piwnicznej poległych w latach 1939-1945. Obiektem zasługującym na szczególną uwagę jest zabytkowa cysterna – studnia. Służyła ona niegdyś do zaopatrywania w wodę mieszkańców Piwnicznej-Zdroju oraz jako zbiornik przeciwpożarowy.

W 1801 r. do studni prowadził system drewnianych rur. W 1876 r. wybuchł pożar, który spopielił studnię wraz z całym wyposażeniem. Zachowała się jedynie figura św. Floriana. W 1913 roku zrekonstruowano budowlę wg projektu Jana Łomnickiego. Ponadto w rejestrze zabytków znalazły się jeszcze dawne cerkwie z XIX w, obecnie kościół filialny pw. św. Łukasza w Zubrzyku oraz kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła w Wierchomli Wielkiej, wraz z otoczeniem.

Na uwagę zasługują również Kościół parafialny pw. Narodzenia NMW przy ul. Krakowskiej 8 w Piwnicznej-Zdroju, Kościół pw. Podwyższenia Krzyża w Zubrzyku czy zabytkowa willa – Pensjonat „Orlęta” położony w Piwnicznej-Zdroju przy ul. Gąsiorowskiego 2. Ponadto gminna ewidencja zabytków liczy 223 obiekty, wśród których znajdują się wille i pensjonaty, kapliczki, budynki mieszkalne i gospodarcze, budynki oświaty, obiekty sakralne, cmentarze oraz obiekty inżynieryjne. Obiekty te zlokalizowane są głównie w centralnej i południowej części gminy.

W Piwnicznej-Zdroju organizowanych jest szereg cyklicznych imprez kulturalnych i sportowych, związanych z lokalną kulturą, które promują gminę i stanowią ciekawą ofertę turystyczną (m.in. Dni Piwnicznej, Bieg i Marsz Piwniczanki czy Festiwal Święta Dzieci Gór. Organizatorem tych wydarzeń jest głównie Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury im. Danuty Szaflarskiej w Piwnicznej-Zdroju, który zrzesza również lokalnych artystów, twórców i zespoły ludowe.

2.6 Dostępność komunikacyjna

Piwniczna-Zdrój posiada dobrą dostępność komunikacyjną, drogową oraz kolejową. Ze względu na ukształtowanie terenu, komunikacyjne powiązania zewnętrzne możliwe są tylko na osi północ – południe, poprzez:

- drogę krajową nr 87 relacji granica polsko-słowacka w Piwnicznej-Zdroju/Mniszku – Nowy Sącz, która stanowi fragment tzw. „drogi karpackiej”,
- drogą wojewódzka nr 971 relacji Piwniczna-Zdrój – Łomnica-Zdrój – Wierchomla – Zubrzyk – Muszyna – Krynica-Zdrój.

Pozostałe drogi tworzące podstawowy układ drogowy gminy stanowią:

- droga krajowa nr 87 – Młodów, Piwniczna-Zdrój,
- droga wojewódzka nr 971 – Piwniczna-Zdrój, Łomnica-Zdrój, Wierchomla, Zubrzyk,
- droga powiatowa 1584K – Piwniczna-Zdrój (ul. Daszyńskiego, ul. Węgierska, Podolik, granica państwa);
- droga powiatowa 1518K – Wierchomla,
- droga powiatowa 1519K – Piwniczna-Zdrój, Łomnica-Zdrój,
- droga powiatowa 1520K – Piwniczna-Zdrój (ul. Szczawnicka).

Na terenie gminy zlokalizowane są drogi o łącznej długości:

- drogi krajowe – 8,6 km,
- drogi wojewódzkie – 9,6 km,
- drogi powiatowe – 19,5 km,
- drogi gminne – 40,8 km.

W 2015 roku oddano do użytku most nad Popradem w ciągu drogi krajowej nr 87, łączy on Piwniczną-Zdrój i Mniszek, po stronie słowackiej przechodzi w drogę krajową nr 68. Mostem granicznym mogą poruszać się pojazdy do 7,5 t – co wynika ze stanu drogi po stronie słowackiej. Na drodze wojewódzkiej nr 971 oraz drogach gminnych znajdują się przejazdy kolejowe (linia kolejowa nr 96).

W Piwnicznej-Zdroju zlokalizowanych jest kilka parkingów publicznych, największe z nich znajdują się w rejonach cmentarzy oraz na rynku. Miejsca parkingowe i postojowe ogólnodostępne występują na terenie miasta nielicznie, zlokalizowane są głównie przy budynkach użyteczności publicznej i w pasach drogowych. Przy osiedlach zabudowy wielorodzinnej i usługach zlokalizowane są miejsca postojowe i parkingowe związane z obsługą tych osiedli i usług.

Największe natężenie ruchu obserwowane jest na drodze krajowej nr 87 oraz drodze wojewódzkiej 971. Zgodnie z wynikami Generalnego Pomiaru Ruchu 2015 na terenie miasta Piwniczna-Zdrój na drodze krajowej nr 87 średni dobowy ruch pojazdów (SDRR) wyniósł 3 183 pojazdy. Na drodze wojewódzkiej nr 971 na odcinku Żegiestów – Piwniczna-Zdrój SDRR wyniósł 1 877 pojazdów. Na pozostałych drogach notuje się znacznie mniejsze natężenie ruchu.

Połączenie kolejowe zapewnia linia kolejowa nr 96 relacji Tarnów – Leluchów biegnąca wzdłuż Popradu, która zaliczona jest do ważniejszych międzynarodowych linii transportu kombinowanego (AGTC) o numerze C30/1. Linia jest jednotorowa i zelektryfikowana. Na terenie gminy znajduje się stacja kolejowa Piwniczna oraz 5 przystanków kolejowych (Młodów, Piwniczna-Zdrój, Łomnica-Zdrój, Wierchomla Wielka, Zubrzyk). Na wszystkich obiektach zatrzymują się pociągi osobowe zapewniające pasażerskie połączenia w regionie – głównie z Nowym Sączem, Tarnowem, Krakowem i Krynica-Zdrojem. Ponadto ze stacji kolejowej Piwniczna obsługiwane są połączenia dalekobieżne m.in. do Warszawy, Gdańska i Gdyni.

W gminie nie funkcjonuje publiczna komunikacja autobusowa. Przejazdy świadczone są przez prywatnych przewoźników i zapewniają połączenia wewnątrzgminne między wszystkimi miejscowościami a także połączenia regionalne do Nowego Sącza, Tarnowa, Krakowa oraz Krynicy-Zdrój.

Pomimo ogólnej dobrej dostępności komunikacyjnej, w zakresie transportu należy zwrócić uwagę na problemy wynikające z braku infrastruktury rowerowej, ruchu tranzytowego poprzez tereny zurbanizowane oraz niewystarczającej liczby miejsc parkingowych.

2.7 Infrastruktura techniczna

Do systemów infrastruktury technicznej zalicza się: system zaopatrzenia w wodę, system odprowadzania ścieków i wód opadowych, gospodarkę odpadami, zaopatrzenie w gaz i energię elektryczną oraz ciepłownictwo.

Ze względu na ukształtowanie terenu Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój, na terenie gminy funkcjonują dwa wodociągi: Wodociąg Piwniczna o długości ok. 12 km, działający w oparciu o ujęcie wód na Niemcowej (typ ujęcia: ujęcie źródła), który zaopatruje w wodę odbiorców z obszaru miasta Piwniczna-Zdrój, oraz Wodociąg Łomnica o długości ok. 8 km, działający w oparciu o ujęcie wód na zboczu góry Parchowatka (typ ujęcia: studnia wiercona), do którego przyłączonych jest 130 odbiorców ze wsi Łomnica-Zdrój oraz Majerz.

Zgodnie z danymi GUS (stan na 31.12.2018 r.) z sieci wodociągowej korzysta 35,8% ogółu ludności. W ciągu 10 lat liczba osób korzystających z sieci wodociągowej wzrosła blisko dwukrotnie. Poza wodociągami gminnymi mieszkańcy zaopatrywani są w wodę również z wodociągów lokalnych oraz indywidualnych ujęć na terenie miasta i gminy. Mieszkańcy nieobjęci siecią wodociągową zaopatrywani są w wodę z indywidualnych źródeł poprzez pobór ze studni kopanych bądź wierconych. Własne ujęcia wody posiadają liczne obiekty usługowe np. Ośrodek Sanatoryjno-Wypoczynkowy Limba, Hotel Wierchomla.

W zakresie gospodarki ściekowej, na obszarze gminy Piwniczna-Zdrój z sieci kanalizacyjnej korzysta ok. 52,4 % ogółu ludności. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 40,0 km. Na terenach nieskanalizowanych mieszkańcy korzystają przede wszystkim ze zbiorników bezodpływowych. Jest to rozwiązanie, które przy nieodpowiedniej eksploatacji zbiorników stwarza zagrożenie zanieczyszczenia wód lub gleby, co jest szczególnie niebezpieczne na omawianym terenie ze względu na zasoby podziemnych wód mineralnych. Innym indywidualnym rozwiązaniem w zakresie gospodarki ściekowej stosowanym w gminie są przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Na obszarze Piwnicznej-Zdroju działają dwie biologiczne oczyszczalnie ścieków. Jedna, zmodernizowana w 2003 r., zlokalizowana jest w miejscowości Piwniczna-Zdrój i odprowadzane są do niej ścieki z miejscowości: Piwniczna-Zdrój (część), Łomnica-Zdrój (część), Głębokie (część), Kokuszka. Przepustowość oczyszczalni wykorzystana jest w ok. 75%. W przypadku zwiększania się liczby osób korzystających z oczyszczalni, będzie wymagała ona rozbudowy i modernizacji. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Poprad. Druga oczyszczalnia zlokalizowana jest w miejscowości Wierchomla Wielka. Wybudowana została w 2011 r. i posiada znaczną rezerwę przepustowości, która umożliwi odprowadzenie do niej ścieków od kolejnych użytkowników. Do powyższej oczyszczalni odprowadzane są ścieki z miejscowości Wierchomla Wielka (część). Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest potok Wierchomlanka.

W zakresie gospodarki odpadami, zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Małopolskiego, Miasto i Gmina Piwniczna-Zdrój należy do regionu III (sądecko-gorlickiego), z którego zmieszane odpady komunalne, odpady zielone oraz pozostałości z sortowania odpadów przeznaczonych do składowania wywożone są do właściwej regionalnej instalacji. Ogółem w 2019 r. z terenu Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój zebrano 1732,86 Mg odpadów. Zmieszane odpady komunalne stanowiły 1 227,32 Mg. Ponadto na terenie miasta Piwniczna-Zdrój znajduje się Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK).

Piwniczna-Zdrój nie posiada sieci gazowej ani nie przebiega przez jej obszar żaden gazociąg wysokiego ciśnienia. Stosowane są indywidualne rozwiązania zaopatrzenia w gaz poprzez butle gazowe oraz zbiorniki magazynowe. Gaz jest głównie wykorzystywany do celów grzewczych oraz przygotowywania posiłków.

Na terenie gminy nie funkcjonują również scentralizowane źródła wytwarzania energii cieplnej. Potrzeby grzewcze mieszkańców pokrywane są z wykorzystaniem indywidualnych rozwiązań ciepłowniczych. Udział paliw węglowych w ogrzewaniu gospodarstw domowych w gminie Piwniczna-Zdrój jest wysoki i wynosi powyżej 80%. W mniejszym stopniu wykorzystywane jest drewno oraz olej opałowy.

Przez teren Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój przebiegają napowietrzne linie energetyczne 110 kV relacji Naściszowska – Piwniczna-Zdrój – Krynica oraz Stary Sącz – Muszyna. Od

powyższej linii obowiązuje pas technologiczny o szerokości po 20 m od osi linii. Ponadto w mieście zlokalizowana jest stacja elektroenergetyczna 110/15 kV Piwniczna. Z powyższej stacji elektroenergetycznej liniami średniego napięcia (SN) dostarczona jest energia elektryczna na obszar gminy. Następnie linie SN doprowadzone są do stacji transformatorowych SN/nN, z których liniami niskiego napięcia energia elektryczna dociera do odbiorców końcowych. Linie elektroenergetyczne średniego i niskiego napięcia prowadzone są zarówno jako napowietrzne jak i podziemne.

Do systemów infrastruktury technicznej zalicza się również odnawialne źródła energii (OZE) takie jak energia pochodząca z elektrowni wodnych, elektrowni wiatrowych, źródeł wytwarzających energię z biomasy i biogazu, z termicznego przekształcania odpadów, słonecznych ogniw fotowoltaicznych, słonecznych kolektorów do produkcji ciepła czy ze źródeł geotermalnych. Na terenie gminy występują największe możliwości w zakresie rozwoju energetyki słonecznej (poziom nasłonecznienia w gminie jest na przeciętnym poziomie i wynosi 3600-3700 MJ/m²). Natomiast ze względu na wysokie walory środowiskowe i formy ochrony przyrody pokrywające cały obszar gminy nie jest to obszar predysponowany do lokalizacji elektrowni wiatrowych. Obecnie na terenie miasta i gminy nie ma zlokalizowanych instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii o mocy powyżej 100 kW. W Piwnicznej-Zdroju istnieje szansa na rozwój mikroinstalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii.

2.8 Infrastruktura społeczna

Rozwój społeczny jest uwarunkowany przede wszystkim zasobami, dostępnością i jakością infrastruktury społecznej w gminie a zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie zapewnienia dostępu do publicznych usług oświaty i opieki zdrowotnej, a także do wypoczynku i sportu, jest jednym z podstawowych zadań jednostek samorządu lokalnego.

Do podstawowych usług publicznych należy zaliczyć usługi oświaty oraz opieki zdrowotnej i pomocy społecznej. W zakresie oświaty, w Piwnicznej-Zdroju znajduje się sześć szkół podstawowych i jedno przedszkole. Placówki oświatowe zlokalizowane są zarówno na terenie miejskiej jak i wiejskiej części gminy (Łomnica-Zdrój, Kokuszka, Kosarzyska, Wierchomla Wielka, Głębokie, Młodów). W roku 2019 do szkół podstawowych w gminie miejsko-wiejskiej Piwniczna-Zdrój uczęszczało łącznie 873 uczniów, do przedszkoli 145 dzieci.

Placówki oświaty w Piwnicznej-Zdroju:

- Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 1 w Piwnicznej-Zdroju, który tworzy Szkoła Podstawowa Nr 1 oraz Przedszkole Nr 1;
- szkoły podstawowe:
 - Szkoła Podstawowa Nr 2 w Piwnicznej-Zdroju,
 - Szkoła Podstawowa w Łomnicy-Zdroju,
 - Filia Szkoły Podstawowej nr 1 w Kokuszcze,
 - Szkoła Podstawowa w Wierchomli Wielkiej,
 - Szkoła Podstawowa w Głębokiem;
- przedszkola:
 - Przedszkole Nr 4 w Młodowie.

Na terenie Piwnicznej-Zdroju funkcjonuje kilka placówek służby zdrowia oraz jeden ośrodek pomocy społecznej. Placówki te są zlokalizowane w centrum miasta Piwniczna-Zdrój. W 2019 r. na terenie gminy funkcjonowały 4 przychodnie. Średnia liczba osób przypadających na 1 przychodnię była równa 2647. Najbliższy szpital znajduje się w Krynicy-Zdroju przy ul. Kraszewskiego 142. W Krynicy-Zdroju znajduje się także Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, które posiada punkt ratunkowy w Piwnicznej-Zdroju.

Obiekty z zakresu opieki zdrowotnej zlokalizowane na terenie gminy:

- Podstacja Pogotowia Ratunkowego (ul. Marciszewskiego 9),
- Przychodnia Lekarska „Poprad” (ul. Ogrodowa 2),
- Przychodnia Lekarska „Lekarz rodzinny” (ul. Ogrodowa 2),
- Prywatna Przychodnia Stomatologiczna (ul. Ogrodowa 2),
- Specjalistyczny Gabinet Stomatologiczny (ul. Ludwika Rzeszutka 6),
- Ośrodek Pomocy Społecznej (ul. Bolesława Chrobrego 2),
- Apteka (u. Rynek 2),
- Apteka (ul. Ludwika Rzeszutka 6).

Obecna oferta edukacyjna oraz zdrowotna spełnia zapotrzebowanie mieszkańców, niemniej jednak w miarę postępujących zmian struktury demograficznej ludności konieczne będzie dostosowanie liczby miejsc dla uczniów w placówkach oświatowych i zdrowotnych.

W zakresie sportu i rekreacji w gminie funkcjonuje Hala Widowiskowo-Sportowa, posiadająca m.in. plac do gry wraz z trybunami, siłownię oraz ściankę wspinaczkową. W okresie letnim działa kompleks ogólnodostępnych basenów na Radwanowie. Zimą panują tu dobre warunki śniegowe, umożliwiające uprawianie sportów zimowych w ośrodkach narciarskich w Suchej Dolinie, Wierchomli Małej i Kokuszce. W Piwnicznej-Zdroju organizowane są cykliczne imprezy sportowe – w sezonie letnim Bieg i Marsz Piwniczanki a w sezonie zimowym odbywają się biegowe zawody narciarskie – Bieg Popradzki.

Infrastrukturę społeczną tworzą również instytucje odpowiedzialne za bezpieczeństwo i porządek publiczny. Za zapewnienie bezpieczeństwa obywateli w zakresie ochrony przeciwpożarowej odpowiada Ochotnicza Straż Pożarna w Piwnicznej-Zdroju, Głębokiem, Kosarzyskach, Wierchomli Wielkiej i Łomnicy-Zdroju. W zakresie zapewnienia bezpieczeństwa oraz porządku publicznego w gminie funkcjonuje Komisariat Policji (ul. Nadbrzeżna 29).

Znaczący wpływ na możliwości rozwoju społecznego ma również lokalna gospodarka mieszkaniowa. Wg danych GUS w 2019 r. w Piwnicznej-Zdroju zlokalizowanych było 2 69 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 232 077 m², podczas gdy w roku 2006 zasoby mieszkaniowe wynosiły 2 605 mieszkań o powierzchni użytkowej 201 324 m². Zasoby powiększyły się zatem o ok. 15%, jednak w tym samym czasie wzrosła także liczba ludności. W ciągu ostatnich lat liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zwiększyła się z 250,5 w 2006 r. do 261,5 w roku 2019, natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wzrosła w tym czasie do 21,4 m² (z 19,4 m²). Porównując warunki mieszkaniowe gminy ze średnią województwa, należy stwierdzić, iż średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w Piwnicznej-Zdroju jest niższa (w małopolskim w 2016 r. wyniosła 26,9 m²).

Zgodnie z „Wieloletnim programem gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta i gminy Piwniczna-Zdrój na lata 2020-2025” w 2019 r. własność miasta i gminy stanowiły 23 lokale mieszkalne o łącznej powierzchni 1252,68 m². Piwniczna-Zdrój nie posiada lokali socjalnych.

2.9 Rolnictwo i leśnictwo

Możliwość rozwoju rolnictwa i leśnictwa uwarunkowana jest głównie jakością gleb oraz rolniczą strukturą użytkowania ziemi. Na terenie miasta i gminy Piwniczna-Zdrój występują gleby mało urodzajne, o niskiej produktywności, zaliczane do V i VI klasy bonitacyjnej. Tereny użytkowane rolniczo położone są głównie na łagodnych zboczach równoległych do doliny Popradu w Zawodziu, Piwnicznej-Zdroju, Młodowie, Kokuszce i Głębokim. Występują kompleksy przydatności rolniczej:

- 10 – kompleks pszenno-górski, zajmujący gleby dobrej jakości (kl. II, IIIa i IIIb), w gminie występuje na niewielkich powierzchniach wzdłuż doliny Popradu (łącznie ok. 10 ha);
- 11 – kompleks zbożowy górski (kl. IVa i IVb), występujący głównie w okolicach Borownic, Kokuszki i Zawozia na łącznej powierzchni 350 ha;
- 12 – kompleks owsiano-ziemniaczany górski na glebach płytkich i zakamienionych, powszechnie występujący w gminie (ok. 810 ha);
- 13 – kompleks owsiano-pastewny górski na glebach płytkich, szkieletowych i kwaśnych (ok. 390 ha).

Natomiast udział terenów leśnych w powierzchni gminy jest wysoki i wynosi ok. 65%. Grunty leśne własności Skarbu Państwa zajmują ok. 44 km² i stanowią większość użytków leśnych poza obszarem Miasta Piwniczna-Zdrój, natomiast grunty leśne gminne i prywatne zajmują ok. 38 km², głównie w granicach administracyjnych miasta.

Lasy państwowe i prywatne znajdują się zarządzie Nadleśnictwa Piwniczna, które prowadzi gospodarkę leśną wg specjalnych zasad postępowania hodowlanego i ochronnego, uwzględniających ochronę różnorodności biologicznej oraz wielofunkcyjność i zrównoważony rozwój lasów. Wynika to przede wszystkim z faktu, że wszystkie lasy należące do Skarbu Państwa są lasami wodno-glebochronnymi oraz stanowią otulinę uzdrowiskową. Podstawowymi kierunkami gospodarki leśnej są ochrona naturalnych drzewostanów bukowo-jodłowych oraz przebudowa drzewostanów przedplonowych. W obu przypadkach obowiązuje zasada trwałej obecności ekosystemu leśnego na gruncie.

2.10 Turystyka

Piwniczna-Zdrój, dzięki swoim walorom turystycznym oferuje wiele atrakcji umożliwiających aktywne spędzanie czasu. Na terenie gminy panują dogodne warunki do uprawy sportów zimowych, w tym narciarstwa. Znajdują się tu dwie stacje narciarskie: Dwie Doliny Muszyna-Wierchomla oraz Kokuszka-Ski oferujące turystom trasy narciarskie zarówno dla początkujących jak i zaawansowanych narciarzy. Stacja narciarska Dwie Doliny Muszyna-Wierchomla oferuje trasę freeride'ową. W Suchej Dolinie również istnieje infrastruktura związana ze sportami zimowymi (hotel, wyciągi narciarskie i trasy zjazdowe).

W Piwnicznej-Zdroju rozwija się turystyka wodna. W ofercie gminy znajduje się m.in. spływ łodziami Doliną Popradu na trasie o długości ok. 10 km, a także rafting Doliną Popradu. Rzeka przepływająca przez Piwniczną-Zdrój umożliwia uprawianie kajakarstwa, a gmina zapewnia wypożyczalnię sprzętu zlokalizowaną w Młodowie. Dodatkowo na terenie gminy rozwija się Stand Up Paddle (SUP) czyli sport wodny wykonywany przy pomocy deski, podobnej do windsurfingowej, ale pozbawionej żagla. Zamiast niego w dłoniach trzyma się wiosło, dzięki czemu nie jest się uzależnionym od warunków pogodowych. Baza Stand Up Paddle działa przy Hotelu Piwniczna SPA & Conference i jest pierwszą bazą SUP na południu Polski.

Piwniczna-Zdrój ze względu na swoje położenie w środku Beskidu Sądeckiego, posiada dogodny dostęp do sieci szlaków turystycznych. Na terenie gminy zlokalizowane są szlaki:

- Piesze PTTK (96 km);
- Piesze lokalne (39 km);
- Rowerowe (90 km);
- Narciarskie (274 km);

o łącznej długości 499 km. Popularność zyskuje także turystyka konna, a Beskid Sądecki oferuje liczne szlaki konne o długości ok. 55 km. W Piwnicznej-Zdroju znajdują się dwa ośrodki specjalizujące się w jeździe konnej (ul. Łomnickie 7 oraz Magóry 11).

Wierchomla jest jedynym miejscem w regionie, w którym od 2014 roku można uprawiać Questing, zaliczający się do turystyki rodzinnej. Questing to odkrywanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu poprzez zabawę połączoną z elementami gier terenowych. Questy w Wierchomli pozwalają na odkrywanie walorów Popradzkiego Parku Krajobrazowego, Beskidu Sądeckiego oraz regionalnych legend i atrakcji okolicy. Wierchomla oferuje 5 szlaków z questami, w tym pieszych i rowerowych.

Rozwój turystyki uzdrowiskowej w Piwnicznej-Zdroju doprowadził do utworzenia w mieście Parku Zdrojowego i pijalni wód mineralnych, która obecnie pełni również funkcję Pijalni Artystycznej, gdzie organizowane są rozmaite wystawy, koncerty, przedstawienia itp. W zlokalizowanym przy Pijalni Parku Zdrojowym znajduje się amfiteatr wykorzystywany do koncertów plenerowych.

Pozostałymi terenami zielonymi stanowiące ważny element turystyczny są parki miejskie, ustanowione uchwałą nr XIV/84/11 Rady Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój z dnia 29 listopada 2011 r. Wyznaczono 3 parki: „Kicarz”, „Węgielnik-Skałki” oraz „Lasek na Majerzu”. Mają one leśny charakter.

2.11 Problematyka gospodarcza i finanse Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój

W regionalnej sieci osadniczej gmina uznana jest za ośrodek lokalny nieposiadający wyznaczonego obszaru funkcjonalnego, ale stwarzający szansę na koncentrację funkcji gospodarczych oraz służący obszarom wiejskim swoim zapleczem usługowym. Bliskie sąsiedztwo Słowacji oraz dobre połączenie komunikacyjne z miastem powiatowym Nowy Sącz, stwarza szerokie możliwości dla przyszłego rozwoju miasta. Sieć komunikacyjną w obrębie miasta tworzy droga krajowa nr 87 oraz droga wojewódzka nr 971, a także drogi powiatowe i gminne.

Obecnie na terenie miasta i gminy Piwniczna-Zdrój obowiązuje 11 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dla których przeprowadzono 37 zmian. Łącznie zajmują one

powierzchnię ok. 51,72 km², co stanowi ok. 41% powierzchni gminy i miasta. Dominujące przeznaczenie terenów na obszarach aktualnych planów to zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, mieszkaniowo-zagrodowa oraz tereny leśne. Oprócz tego występują m.in. tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną, mieszkalno-pensjonatową, usługową.

Na obszarze miasta i gminy Piwniczna-Zdrój wyraźnie widoczne są obszary o dominującej funkcji przyrodniczej. Większość z nich została włączona w obszary Popradzkiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny. Tereny zurbanizowane koncentrują się głównie w mieście Piwniczna-Zdrój oraz na terenie poszczególnych miejscowości wchodzących w skład gminy. Warto zaznaczyć, że względu na położenie na terenach górzystych, obszar gminy nie należy do terenów mocno zurbanizowanych. Miasto Piwniczna-Zdrój posiada status uzdrowiska, co wiąże się z ograniczeniami w zagospodarowaniu przestrzennym, określonymi w ustawie o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych i statucie uzdrowiska. Status uzdrowiska sprawia, iż miasto może się rozwijać w kierunku uzdrowiskowo-turystycznym. Podnosi on rangę ośrodka i wyróżnia go na tle innych miejscowości turystycznych w regionie. Powstające nowe obiekty o charakterze turystycznym (hotele, pensjonaty), zwiększają atrakcyjność miasta i gminy. Dużą korzyścią dla miasta i gminy jest coroczna dotacja z budżetu państwa dla gmin uzdrowiskowych, a także opłata uzdrowiskowa, pobierana od osób fizycznych przebywających dłużej niż dobę w celach zdrowotnych, turystycznych, wypoczynkowych lub szkoleniowych.

Obszary o szczególnych walorach krajobrazowych i przyrodniczych sprzyjają funkcjonowaniu całorocznego ruchu turystycznego. Ze względu na ochronę tych obszarów rozwój terenów zabudowanych powinien następować zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, nie pogarszając stanu środowiska. Na obszarze gminy występują bogate zasoby podziemnych wód mineralnych. Są one wykorzystywane w leczeniu chorób żołądkowych i jelitowych

Na obszarze miasta w 2019 r. zarejestrowanych było 1053 podmiotów gospodarczych, wśród których przeważającą większość stanowiły mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób (1012 podmiotów). Ponadto zanotowano działalność 37 firm, które zatrudniały od 10 do 49 osób oraz 4 firmy, które zatrudniały od 50 do 249. Bодźcem dla wzmożonego ruchu inwestycyjnego może być bogata oferta turystyczna, wykorzystująca liczne walory przyrodniczo-krajobrazowe Beskidu Sądeckiego, dzięki którym gmina jest ważnym ośrodkiem rekreacyjno-wypoczynkowym dla regionu.

Możliwości finansowe miasta i gminy określane są corocznie i przyjmowane uchwałą ustanawiającą budżet miasta i gminy na bieżący rok. W budżecie określa się dochód gminy, jego źródła, a także planowane wydatki. Dochód budżetu miasta i gminy Piwniczna-Zdrój, według danych GUS, w 2006 r. był równy 22 046 700,60 zł, z czego 6 946 680,16 zł stanowiło dochód własny. Biorąc pod uwagę sumę dochodu budżetu miasta w roku 2019, która wynosiła 53 295 959,36 zł, w tym dochód własny – 16 311 771,99 zł, widoczny jest znaczny wzrost dochodów. Analiza źródeł dochodu budżetu miasta i gminy wykazała m.in. wzrost dochodów z podatku od nieruchomości. W 2006 roku suma dochodów z tytułu podatku kształtowała się na poziomie 2 484 582,06 zł, zaś w 2019 r. suma ta wynosiła 3 239 648,06 zł. Widoczny wzrost wartości odzwierciedla przyrost zainwestowanych terenów na obszarze gminy, a także warunkuje dalsze możliwości rozwoju dając większe możliwości finansowania inwestycji z zakresu zadań własnych miasta i gminy, wspomagających przyszłe procesy inwestycyjne.

Tabela 7. Dochód budżetu miasta i gminy Piwniczna-Zdrój w latach 2006-2019

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
dochód budżetu [zł]	22 046 700,60	23 735 135,14	25 783 150,00	27 892 452,87	32 230 825,69	36 956 788,61	40 343 111,52	37 854 733,67	36 889 676,20	36 258 360,93	45 020 838,40	46 864 021,44	49 862 572,93	53 295 959,36

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dochody gminy można podzielić na bieżące (podatki i opłaty, subwencja ogólna, dotacje i środki przeznaczone na cele bieżące) oraz majątkowe (ze sprzedaży majątku, dotacje i środki przeznaczone na inwestycje). Według Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój na lata 2016-2028 dochody gminy do roku 2020 będą rosnąć, natomiast w latach 2021-2028 będą utrzymywać się na podobnym poziomie. Podobne założenia przyjęto dla wydatków gminy.

Realizacja inwestycji z zakresu komunikacji miejskiej, infrastruktury technicznej, oraz pozostałych zadań własnych gminy przebiegać będzie zgodnie z obowiązującymi przepisami, m.in. w zakresie prawa budowlanego i prawa zamówień publicznych. Sposób realizacji inwestycji infrastrukturalnych określą uchwalone przez Radę Miasta i Gminy strategie, plany i programy, w tym m.in. wieloletnie programy inwestycyjne. Nakłady związane z infrastrukturą komunikacyjną i techniczną stanowią główne koszty realizacji dokumentów planistycznych. Nakłady te stanowią obowiązek samorządu terytorialnego i służą rozwojowi miasta. Wydatki mogą być rozłożone w czasie, nie muszą więc obciążać miasta od razu po uchwaleniu planu miejscowego. Realizacja wielu inwestycji może stanowić duże obciążenie dla budżetu, dlatego istotne jest planowanie perspektywiczne i pozyskiwanie środków finansowych z zewnątrz.

Środki finansowe na cele związane z poprawą atrakcyjności inwestycyjnej miasta, wspieraniem lokalnej przedsiębiorczości, poprawą warunków życia mieszkańców miasta poprzez poprawę stanu infrastruktury drogowej, wodno-kanalizacyjnej oraz społecznej będą pochodziły w całości lub w części z budżetu gminy oraz ze źródeł zewnętrznych, takich jak m.in. środki strukturalne, fundusze unijne, kredyty i pożyczki oraz inne, w oparciu o obowiązujące przepisy i zawarte umowy. Omawiane nakłady inwestycyjne mogą być zrównoważone częściowo poprzez wzrost wpływów do budżetu w wyniku realizacji ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Finansowanie realizacji ww. inwestycji, które należą do zadań własnych gminy, będzie określone w uchwałach budżetowych, odbywać się będzie zgodnie z przepisami ustawy o finansach publicznych, poprzez wydatki inwestycyjne z budżetu gminy.

Istotnym czynnikiem, wpływającym na kształt oraz przyszłe możliwości rozwoju przestrzennego miasta i gminy, są wszelkiego rodzaju uwarunkowania środowiskowe. Na podstawie analizy systemu przyrodniczego miasta można stwierdzić, które tereny należy wykluczyć z obszaru predysponowanego do sytuowania nowej zabudowy.

Na obszarze miasta i gminy Piwniczna-Zdrój wyraźnie widoczne są obszary o dominującej funkcji przyrodniczej. Większość z nich została włączona w obszary Popradzkiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny. Tereny zurbanizowane koncentrują się głównie w mieście Piwniczna-Zdrój oraz na terenie poszczególnych miejscowości wchodzących w skład gminy. Warto zaznaczyć, że ze względu na położenie na terenach górzystych, obszar gminy nie należy do terenów mocno zurbanizowanych. Miasto Piwniczna-Zdrój posiada status uzdrowiska, co wiąże się z ograniczeniami w zagospodarowaniu przestrzennym, określonymi w ustawie o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych i statucie uzdrowiska. Status uzdrowiska sprawia, iż miasto może się rozwijać w kierunku uzdrowiskowo-turystycznym. Podnosi on rangę ośrodka i wyróżnia go na tle innych miejscowości turystycznych w regionie. Powstające nowe obiekty o charakterze turystycznym (hotele, pensjonaty), zwiększają atrakcyjność miasta i gminy. Dużą korzyścią dla miasta i gminy jest coroczna dotacja z budżetu państwa dla gmin uzdrowiskowych, a także opłata uzdrowiskowa, pobierana od osób fizycznych przebywających dłużej niż dobę w celach zdrowotnych, turystycznych, wypoczynkowych lub szkoleniowych.

Sytuację społeczną w mieście i w gminie określa również stan bezrobocia. Według danych GUS w 2019 r. udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 5,2% i był wyższy od wskaźnika dla powiatu nowosądeckiego, który wynosił 4,5%. Tendencje z okresu ostatnich 10 lat wykazują, że stopa bezrobocia w mieście spada – w 2006 r. wynosiła 13,4%.

2.12 Badania opinii lokalnej

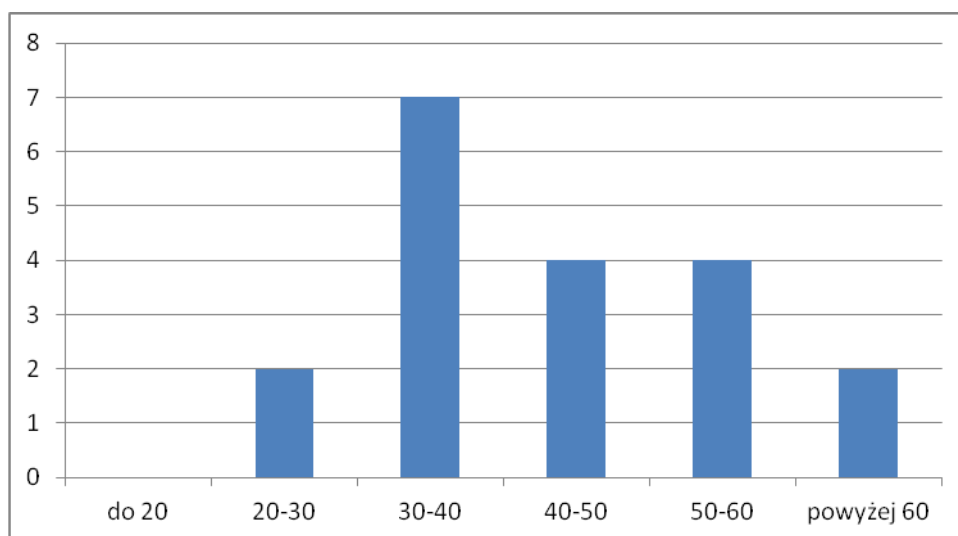
Realizacja badania ankietowego stanowi element części diagnostycznej w ramach „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój do roku 2030”. Głównym celem było poznanie opinii mieszkańców Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój na temat obecnego stanu życia oraz kierunków jego rozwoju.

Ankieta składała się z zestawu pytań odnoszących się do wielu aspektów funkcjonowania miasta i gminy – jej funkcji turystyczno-uzdrowiskowej, a także zagadnień dotyczących służby zdrowia, oświaty, kultury, komunikacji, dostępu do infrastruktury technicznej czy ochrony środowiska.

Ankieta była dostępna na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Piwnicznej-Zdroju oraz w formie papierowej w Urzędzie. Wypełnione ankiety można było składać w skrzynce korespondencyjnej umieszczonej przed wejściem do budynku Urzędu lub w formie skanu można była przesać pocztą elektroniczną na adres e-mail: gmina@piwniczna.pl.

W terminie do 9 października 2020 r. do Urzędu Miejskiego w Piwnicznej-Zdroju wpłynęło 19 ankiet wypełnionych przez mieszkańców miasta i gminy.

W badaniu ankietowym wzięło udział 19 osób. Największą grupę badanych stanowiły osoby w przedziale wiekowym od 30 do 40 roku życia. W badaniu nie wzięły udziału osoby młode tj. poniżej 20 roku życia.

Wykres 3 Wiek osób ankietowanych

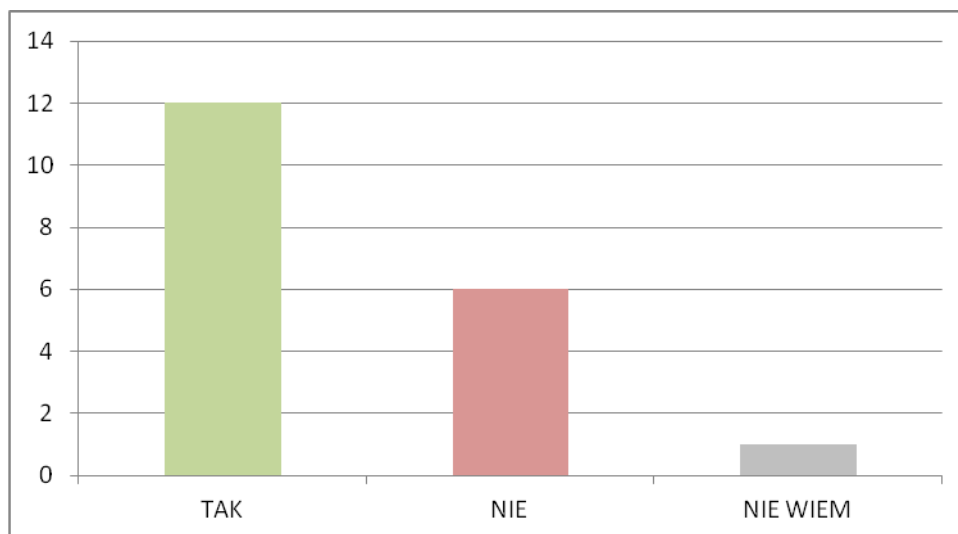
Pytania zawarte w ankiecie przedstawionej mieszkańcom miały pozwolić na sformułowanie celów strategicznych w zakresie trzech obszarów strategicznych.

I Obszar strategiczny: Rozwój gospodarczy gminy – wzmacnianie konkurencyjności

Pytanie 1.

Czy uważasz, że Piwniczna-Zdrój jest konkurencyjnym ośrodkiem turystycznym na tle regionu?

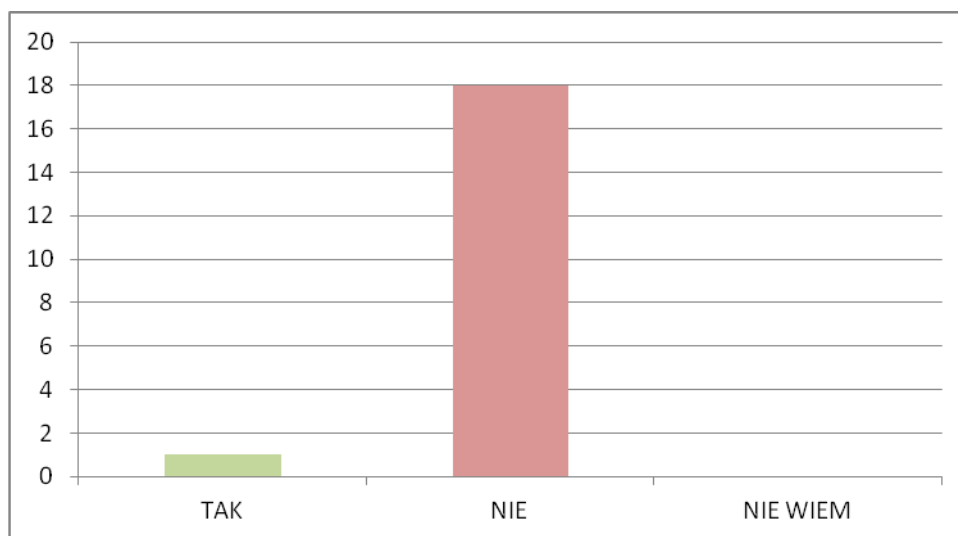
Zdecydowana większość ankietowanych (12) jest zdania, że Piwniczna-Zdrój jest konkurencyjnym ośrodkiem turystycznym w porównaniu do innych miast regionu. Odmienne zdanie wyraziło 6 ankietowanych.

Pytanie 2.

Czy uważasz, że Piwniczna-Zdrój wykorzystuje w pełni swój potencjał turystyczny?

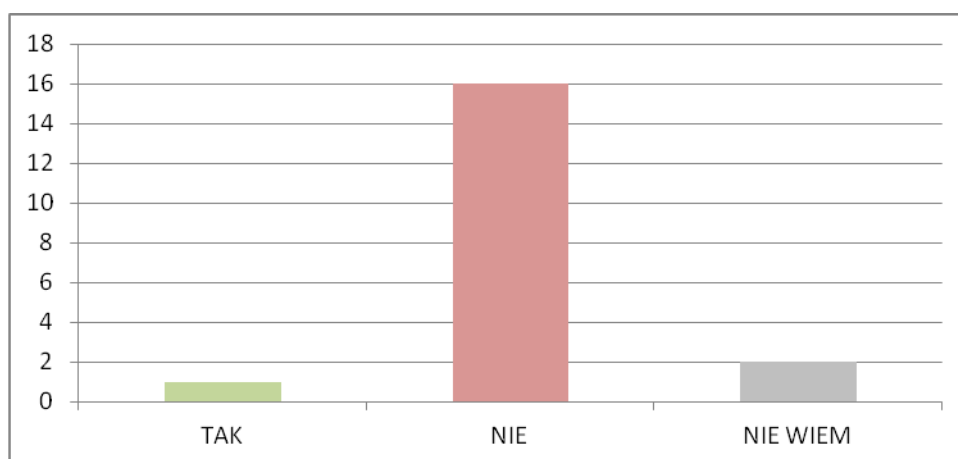
Pomimo, iż w pytaniu 1. duża część osób biorących udział w badaniu zauważyła dużą konkurencyjność Piwnicznej-Zdroju, to praktycznie wszystkie te osoby uznały, że gmina nie wykorzystuje do końca swojego potencjału turystycznego. Tylko jedna osoba wskazała, iż gmina dobrze wykorzystuje potencjał w zakresie turystyki

Pytanie 3.

Czy uważasz, że Piwniczna-Zdrój wykorzystuje w pełni swój potencjał uzdrowiskowy?

Pomimo, iż w pytaniu 1. duża część osób biorących udział w badaniu zauważyła dużą konkurencyjność Piwnicznej-Zdroju, to praktycznie wszystkie te osoby uznały, że gmina nie wykorzystuje dobrze swojego potencjału wynikającego z posiadania statusu uzdrowiska.

Pytanie 4.

Czy masz własne pomysły, jak skutecznie promować gminę Piwniczna-Zdrój?

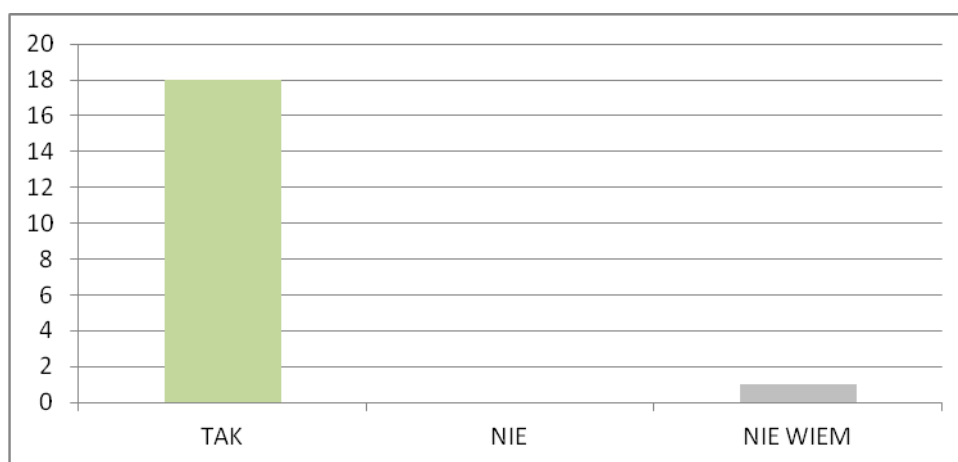
Uczestnicy badania wskazali, iż gmina powinna położyć większy nacisk na promocję w mediach (m.in. filmy promocyjne) a usługi te powinny być świadczone przez doświadczone firmy.

Ponadto formami promocji mogą być wydarzenia sportowe (maratony rowerowe, działalność stoków narciarskich), kulturalne (w tym pikniki historyczne) oraz działalność gospodarstw agroturystycznych. 14 z 19 ankietowanych nie wskazało odpowiedzi.

Pytanie 5.

Czy uważasz, że należy inwestować w rozbudowę i modernizację infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej na terenie gminy Piwniczna-Zdrój?

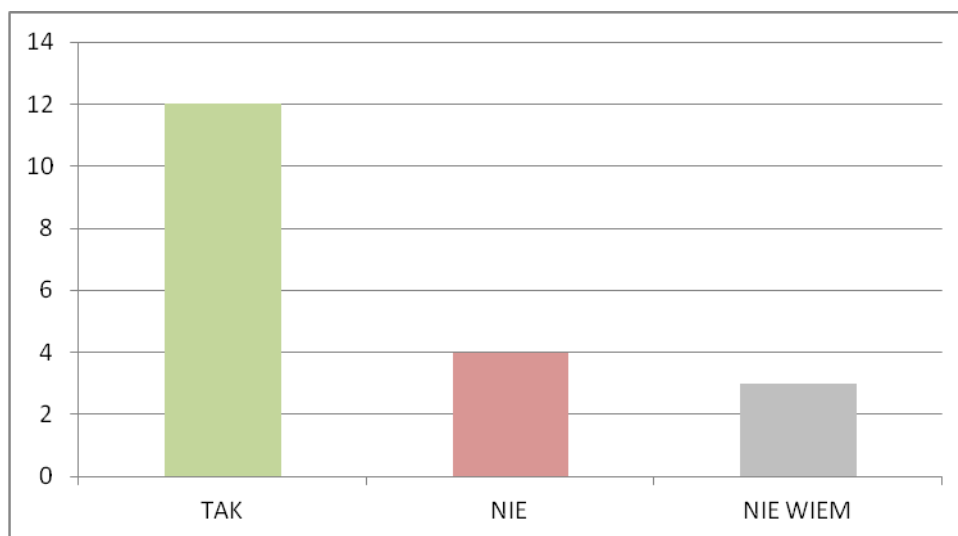
Praktycznie wszyscy ankietowani (18) wskazali, iż samorząd powinien inwestować w rozbudowę i modernizację infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej. Jedna osoba nie miała zdania.

Pytanie 6.

Czy uważasz, że Piwniczna-Zdrój ma wystarczającą bazę noclegową?

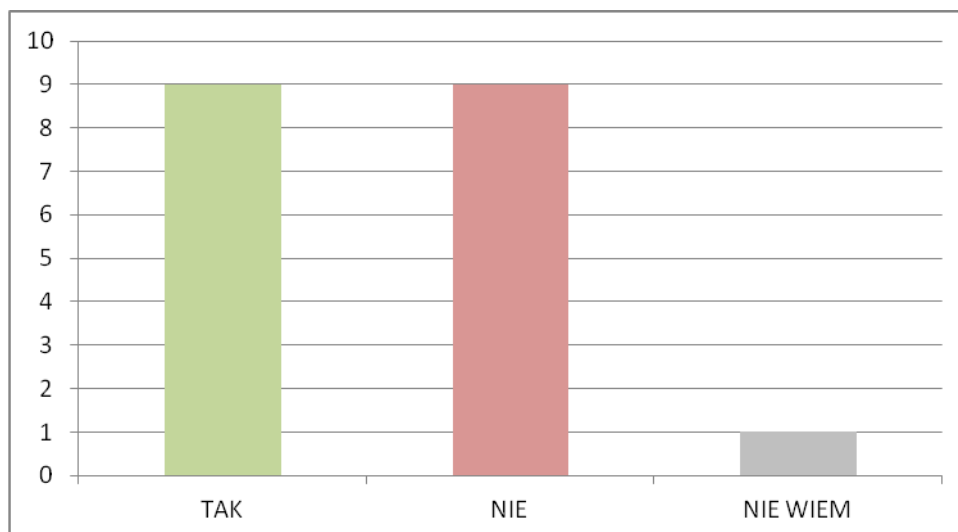
Większość osób (12) wskazało, iż baza noclegowa na terenie miasta i gminy Piwniczna-Zdrój jest wystarczająca i nie musi być zwiększana poprzez budowę nowych obiektów. 4 osoby uznały, iż obecnie dostępna liczba miejsc noclegowych jest niedostosowana do zapotrzebowania. 3 osoby nie miały zdania w przedmiotowej kwestii.

Pytanie 7.

Czy uważasz, że Piwniczna-Zdrój ma wystarczającą bazę gastronomiczną?

9 osób – wskazało, iż obecnie istniejąca baza gastronomiczna, z której korzystają mieszkańcy jak i odwiedzający, jest wystarczająca. Taka sama liczba ankietowanych uznała, że oferta restauracji, barów i pubów nie spełnia ich oczekiwań.

Pytanie 8.

Czy masz własne pomysły na nowe usługi turystyczne lub uzdrowiskowe?

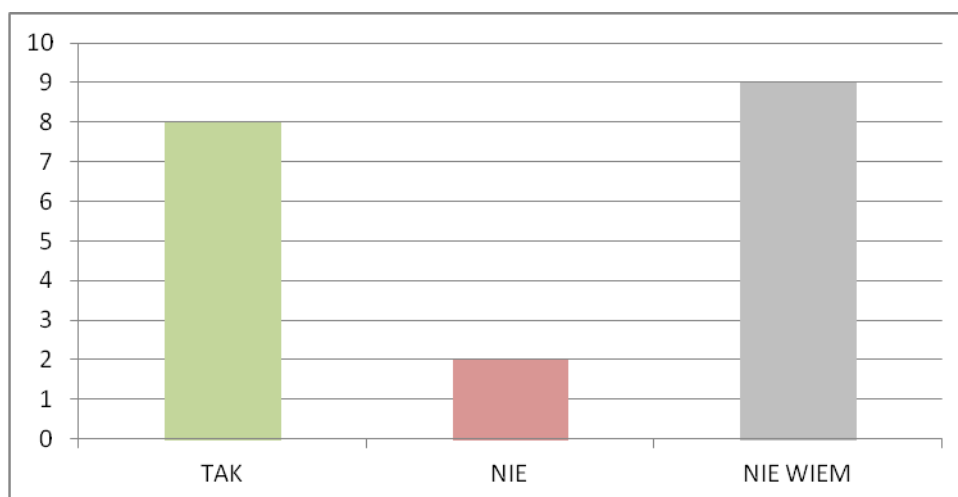
Dwaj ankietowani wskazali, iż nowymi usługami powinny być usługi gastronomiczne (w tym tradycyjna kuchnia regionalna). Pojedyncze osoby sugerowały budowę tężni, realizację nowych ośrodków wczasowych i sanatoriów, ogólny rozwój turystyki sportowej, remont i rozbudowę ścieżek spacerowych na Kicarzu. Pojawiła się również opinia aby podmioty gospodarcze podjęły współpracę w celu wykreowania spójnej oferty turystycznej.

11 z 19 ankietowanych nie wskazało odpowiedzi.

Pytanie 9.

Czy uważasz, że władze gminy wspierają lokalnych przedsiębiorców?

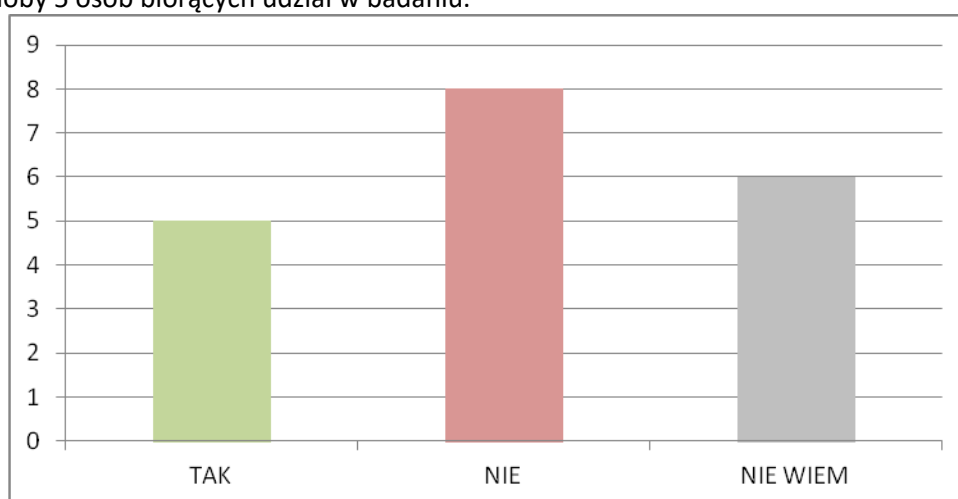
Przeważająca liczba ankietowanych nie miała zdania w kwestii wspierania lokalnych przedsiębiorców. 8 osób uznało, iż działania władz gminy wspierają działające na jej terenie firmy. 2 osoby zaznaczyły odmienne zdanie.

Pytanie 10.

Czy skorzystałbyś z kursów dla przedsiębiorców?

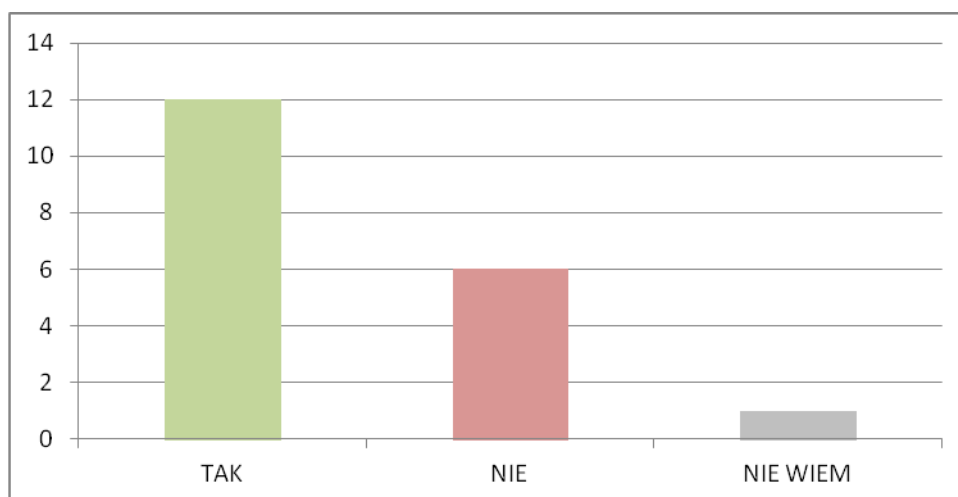
Niecała połowa ankietyowanych osób (9) wskazała, że nie jest zainteresowana potencjalnymi kursami dla przedsiębiorców. 6 osób nie miało zdania, z takiej formy aktywizacji i pomocy skorzystałoby 5 osób biorących udział w badaniu.

Pytanie 11.

Czy korzystasz z możliwości załatwiania spraw on-line przy pomocy ePUAP?

Większość ankietyowanych (łącznie 12 osób) wskazało, że aktywnie korzysta w kontaktach z Urzędem Miejskim z platformy ePUAP. 6 osób sprawy załatwia za pomocą innych kanałów dostępu – osobiście, pocztowo, telefonicznie.

Pytanie 12.

Czy masz własne pomysły na udogodnienia dla lokalnych przedsiębiorców?

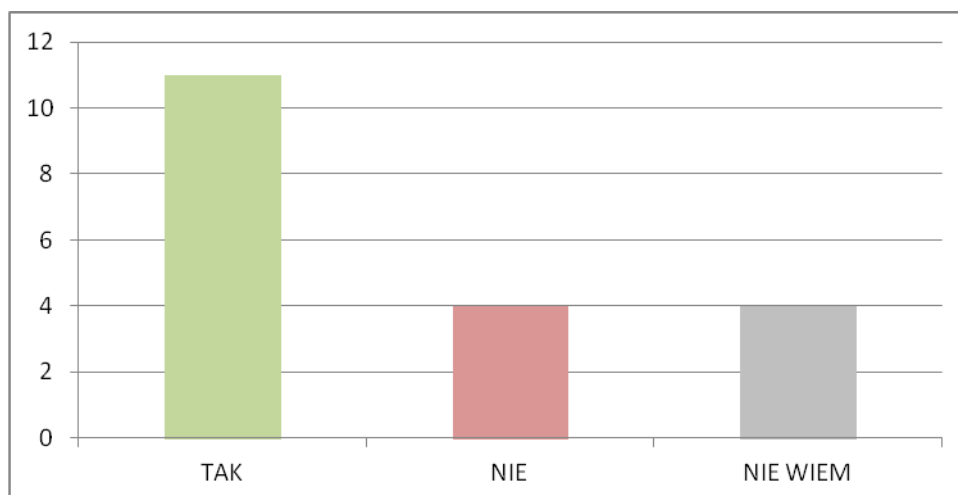
Jedna z ankietowanych osób wskazała, iż udogodnieniem dla lokalnych przedsiębiorców mogą być uli oraz zwolnienia podatkowe.

18 z 19 ankietowanych nie wskazało odpowiedzi.

Pytanie 13.

Czy uważasz, że w Piwnicznej-Zdroju jest miejsce dla dużych inwestorów?

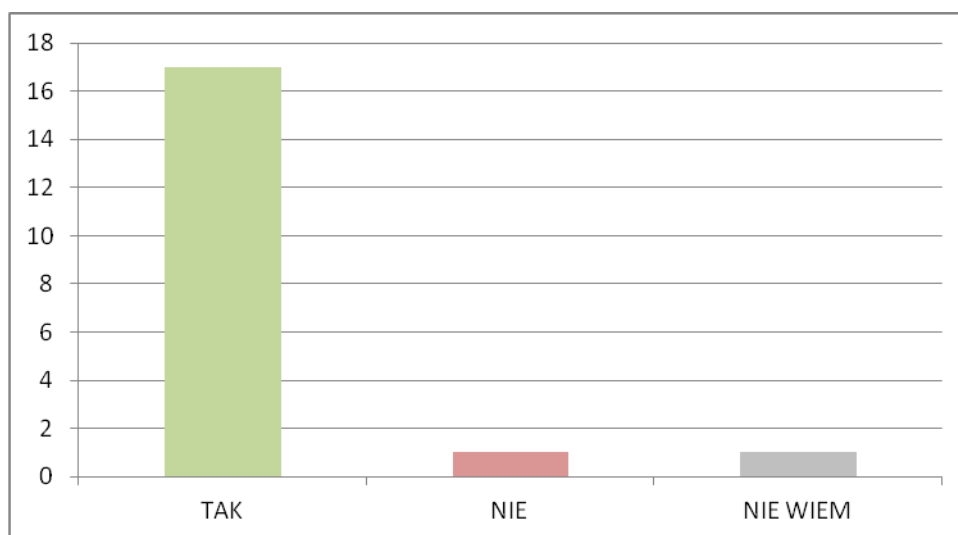
Większość osób biorących udział w ankiecie jest zdania, iż w Piwnicznej-Zdroju może zainwestować duże przedsiębiorstwo. 4 osoby uznały, że miasto i gmina nie jest dobrym miejscem dla lokalizowania nowych przedsięwzięć. 4 osoby nie miały zdania.

Pytanie 14.

Czy uważasz, że Piwniczna-Zdrój potrzebuje zewnętrznych inwestorów?

Zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 17 osób) widzi konieczność pozyskania na terenie miasta i gminy zewnętrznych inwestorów. Tylko jedna osoba nie wskazała takiej potrzeby, podobnie jedna osoba nie miała zdania.

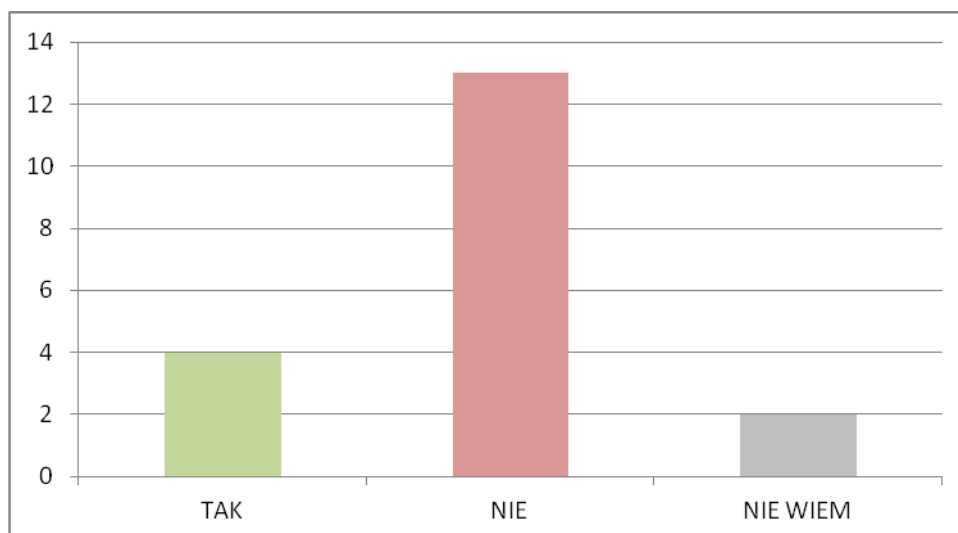

II Obszar strategiczny: Rozwój społeczny gminy – wspieranie społeczności

Pytanie 15.

Czy uważasz, że gmina oferuje wystarczającą liczbę żłobków (publicznych)?

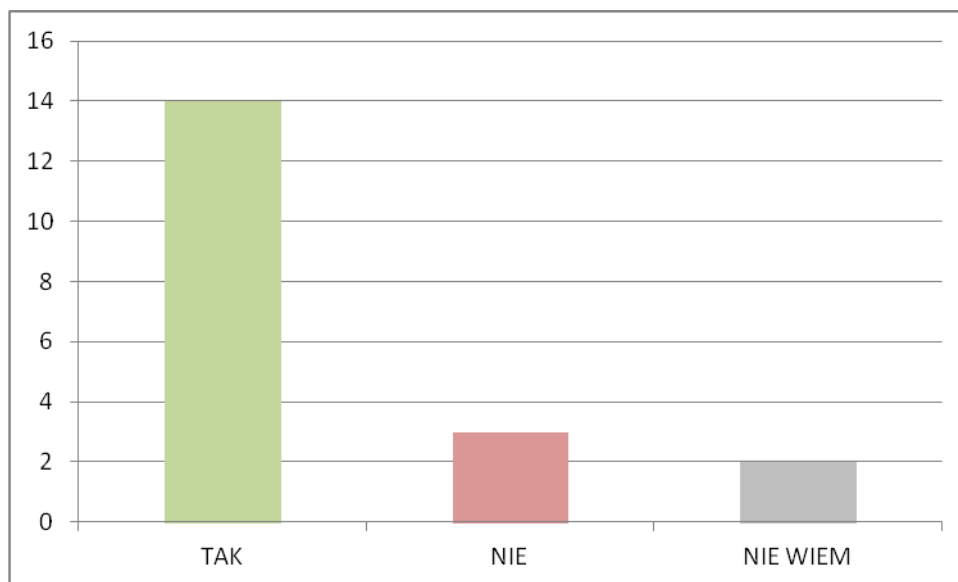
Większość ankietowanych (łącznie 13 osób) oceniło liczbę miejsc w żłobkach oraz ich dostępność jako niewystarczającą. W opinii 4 osób dostęp do publicznych oddziałów żłobkowych jest adekwatna do potrzeb.

Pytanie 16.

Czy uważasz, że gmina oferuje wystarczającą liczbę przedszkoli (publicznych)?

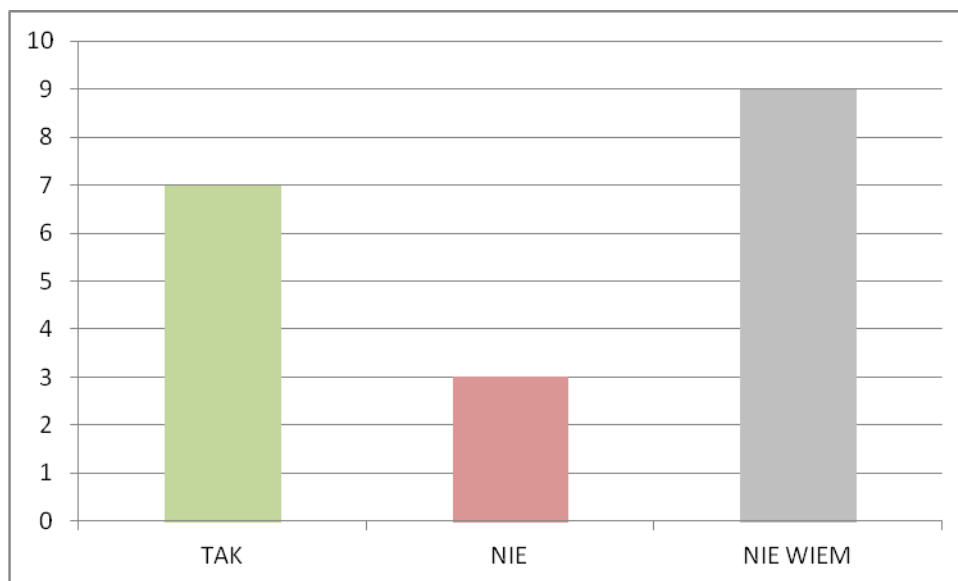
Większość osób biorących udział w ankiecie (14) jest zdania, iż w liczba miejsc w oddziałach przedszkolnych jest wystarczająca. 3 osoby wyraziły opinię negatywną.

Pytanie 17.

Czy uważasz, że poziom nauczania w szkolnictwie podstawowym jest zadowalający?

Największą grupę przy ocenie poziomu nauczania stanowiły osoby, które nie wypowiedziały się (9). 7 osób oceniło pozytywnie poziom nauczania w szkołach podstawowych na terenie miasta i gminy. 3 ankietowanych wskazało, iż poziom nauczania powinien być wyższy.

Pytanie 18.

Czy masz własne pomysły na ulepszenia w zakresie dostępu do wysokiej jakości usług oświaty?

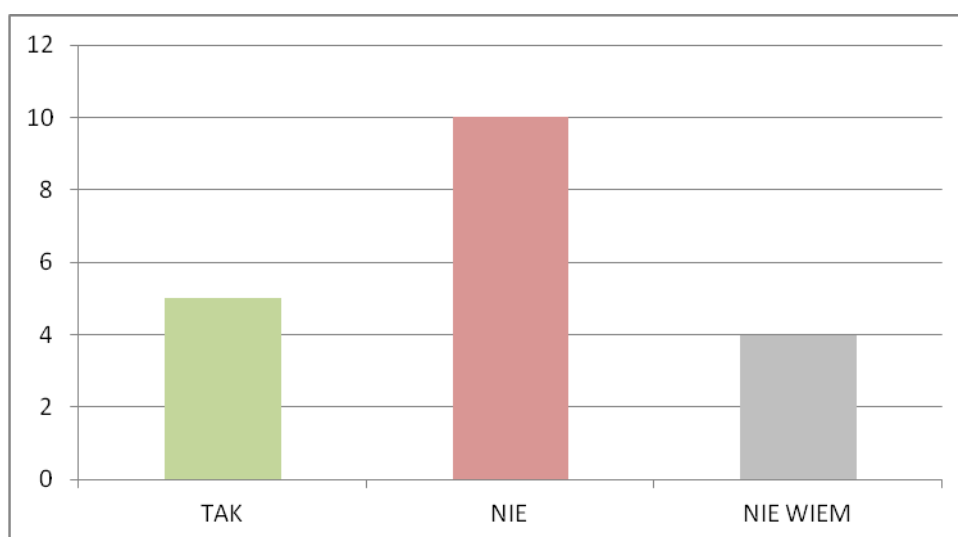
Ankietowani wskazali, iż nauczyciele powinni mieć zwiększony zakres godzin. W szkołach powinno wykorzystywać się nowoczesne formy nauczania.

17 z 19 ankietowanych nie wskazało odpowiedzi.

Pytanie 19.

Czy uważasz, że gmina oferuje wystarczającą podstawową opiekę zdrowotną?

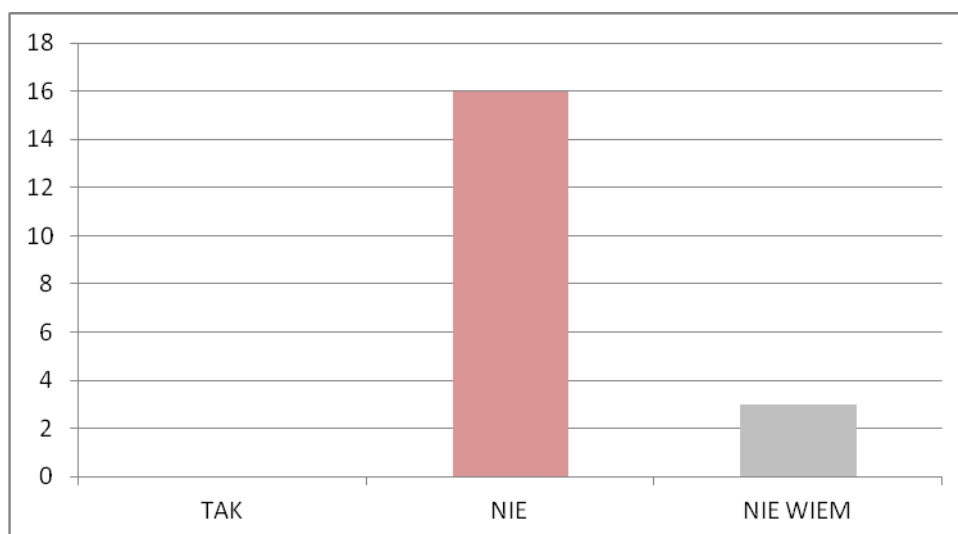
Większość osób negatywnie oceniła poziom i dostępność podstawowej opieki zdrowotnej (10 osób). 5 osób wskazało, iż obecna oferta opieki medycznej jest wystarczająca.

Pytanie 20.

Czy uważasz, że gmina oferuje wystarczającą specjalistyczną opiekę zdrowotną?

Większość osób negatywnie oceniła poziom i dostępność specjalistycznej opieki zdrowotnej (10 osób). Żadna osoba nie oceniła pozytywnie obecnie istniejącej oferty.

Pytanie 21.

Czy masz własne pomysły na ulepszenia w zakresie dostępu do wysokiej jakości opieki medycznej?

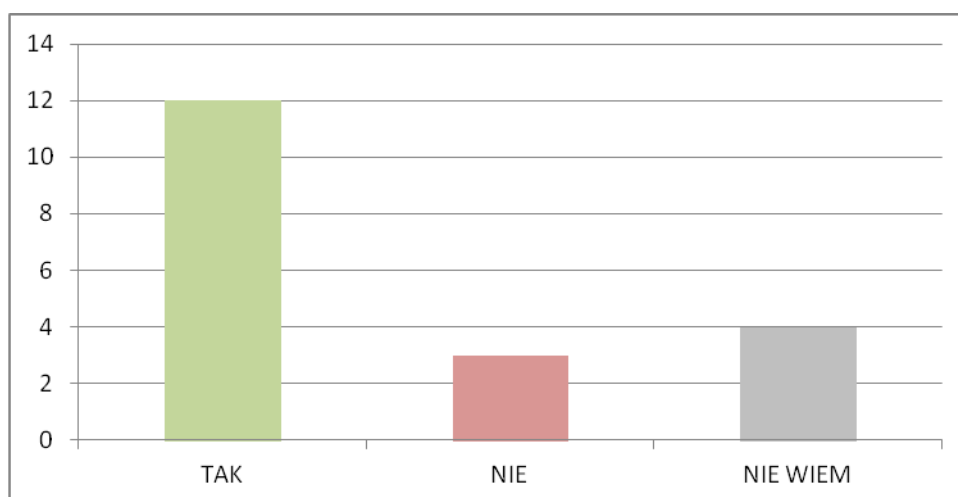
Jedna z osób ankietowanych wskazała, iż na jakość opieki medycznej wpłynie polepszenie przepływu informacji na temat terminów wizyt, dostępnej oferty.

18 z 19 ankietowanych nie wskazało odpowiedzi.

Pytanie 22.

Czy uważasz, że gmina oferuje wystarczającą liczbę obiektów sportowych i rekreacyjnych?

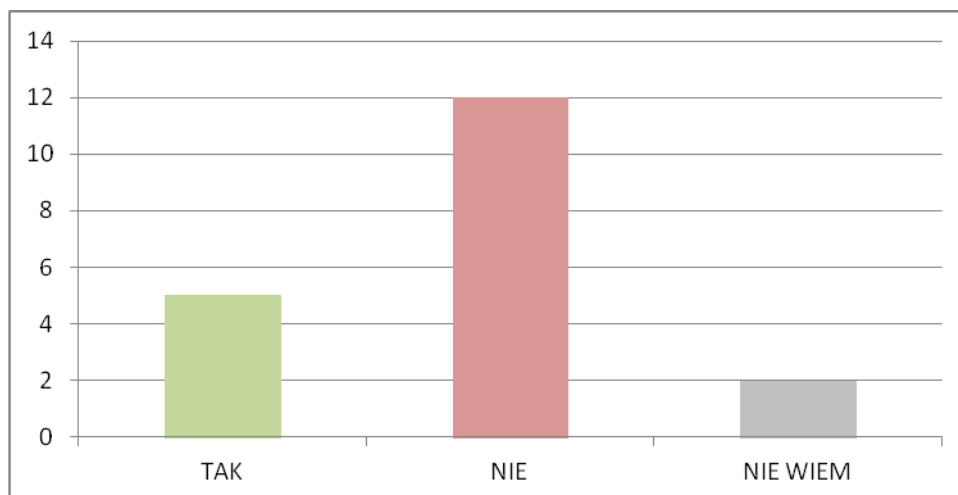
Ankietowani zadowoleni są z liczby istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych oraz dostępu do nich. Za wystarczający dostęp do tego typu obiektów uznało 12 osób. Poprawę dostępności wskazały 3 osoby.

Pytanie 23.

Czy uważasz, że w gminie organizowane są interesujące wydarzenia kulturalne?

Większość ankietowanych (łącznie 12 osób) negatywnie oceniło ofertę kulturalną dostępną na terenie miasta i gminy. Organizowane wydarzenia kulturalne zostały uznane za interesujące przez 5 ankietowanych.

Pytanie 24.

Czy masz własne pomysły na ulepszenia w zakresie dostępu do usług kultury, sportu i rekreacji?

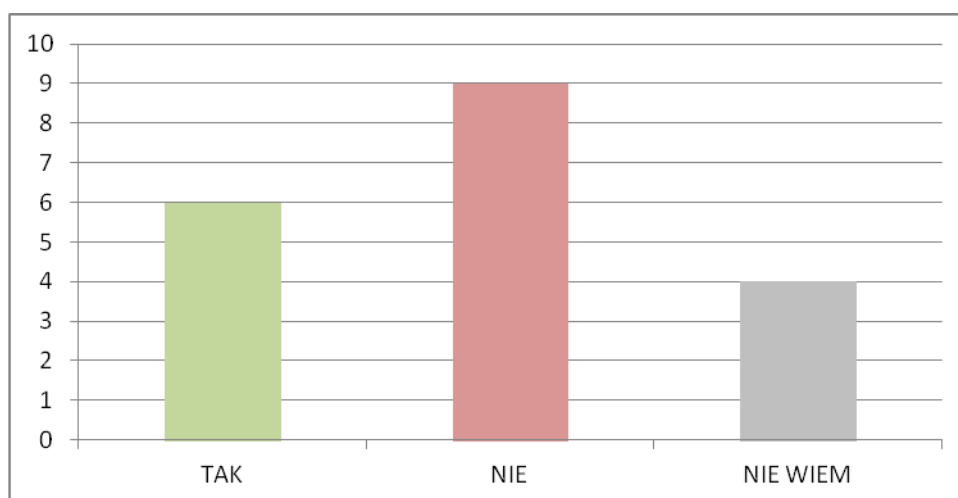
Jedna z osób ankietowanych wskazała, iż na terenie miasta i gminy powinno być organizowanych więcej imprez cyklicznych. Samorząd powinien również w większym stopniu promować aktywność sportową oraz zdrowy styl życia.

18 z 19 ankietowanych nie wskazało odpowiedzi.

Pytanie 25.

Czy uważasz, że na terenie gminy jest wystarczający dostęp do Internetu?

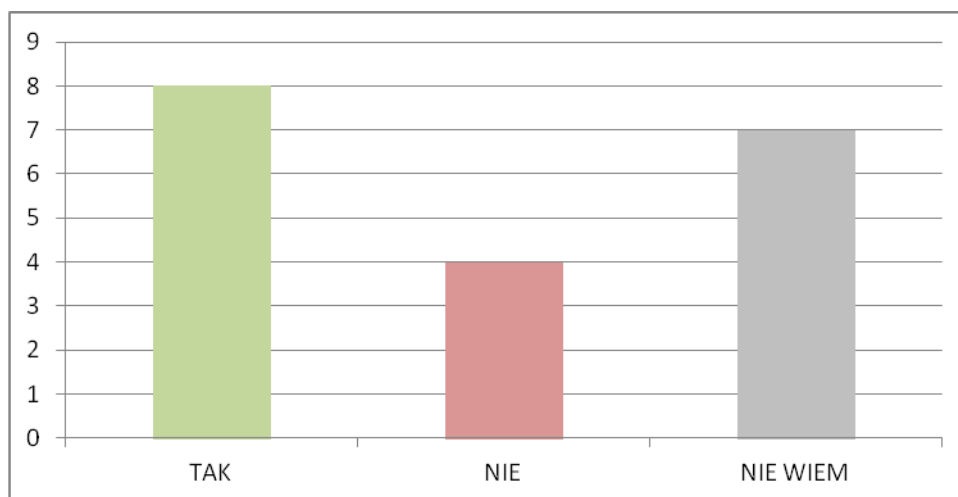
9 ankietowanych osób uznało, że na terenie gminy należy poprawić możliwość dostępu do Internetu. 6 osób wskazało, iż obecne możliwości infrastrukturalne są wystarczające. 4 osoby nie miały zdania.

Pytanie 26.

Czy uważasz, że publiczne placówki na terenie gminy Piwniczna-Zdrój oferują wystarczające udogodnienia w zakresie możliwości załatwiania spraw on-line lub telefonicznie?

Najwięcej osób (8) uznało, że publiczne placówki na terenie gminy w dobrym zakresie oferują możliwość załatwienia spraw na odległość. Duża część ankietowanych (7) nie miała zdania. 4 osoby wskazały, że urzędy i inne placówki powinny zwiększyć zakres spraw możliwych do załatwienia drogą internetową lub telefoniczną.

Pytanie 27.

Czy masz własne pomysły na ulepszenia w zakresie dostępu do usług teleinformatycznych?

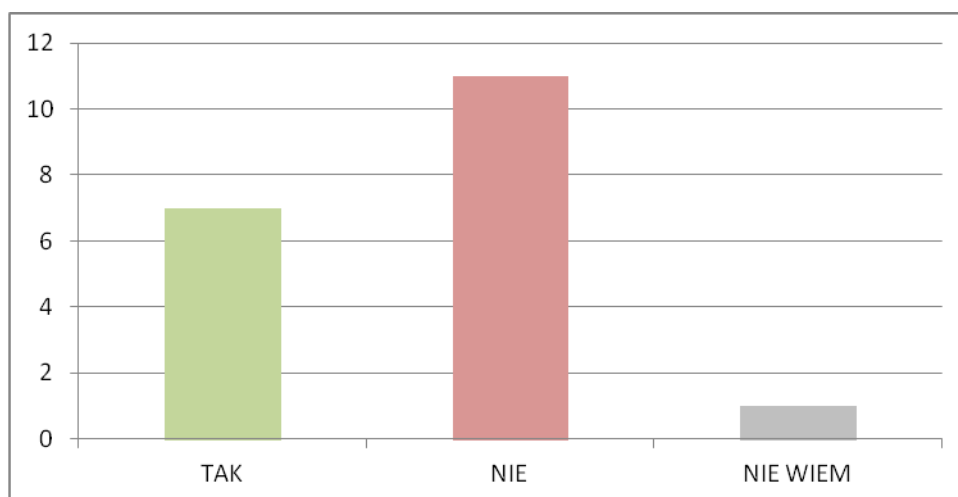
Jedna z osób ankietowanych wskazała, iż jakość usług świadczonych przez operatorów powinna być monitorowana.

18 z 19 ankietowanych nie wskazało odpowiedzi.

Pytanie 28.

Czy uważasz, że na terenie gminy Piwniczna-Zdrój występuje dostateczna ilość chodników i ścieżek dla pieszych?

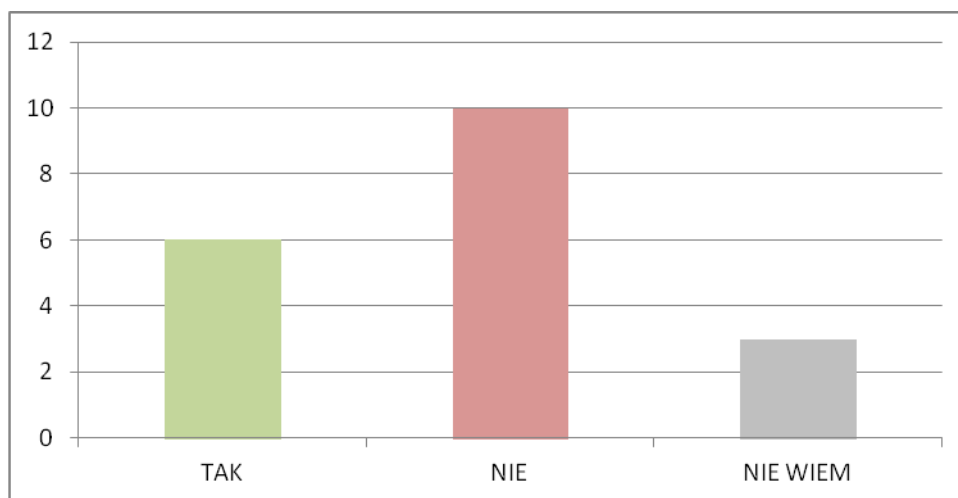
Większość osób ankietowanych (11) wskazała, że na terenie gminy brakuje wydzielonych chodników oraz ścieżek dla pieszych. Obecna ilość oraz dostępność infrastruktury pieszej została oceniona pozytywnie przez 7 osób.

Pytanie 29.

Czy uważasz, że na terenie gminy Piwniczna-Zdrój występuje dostateczna ilość ścieżek rowerowych?

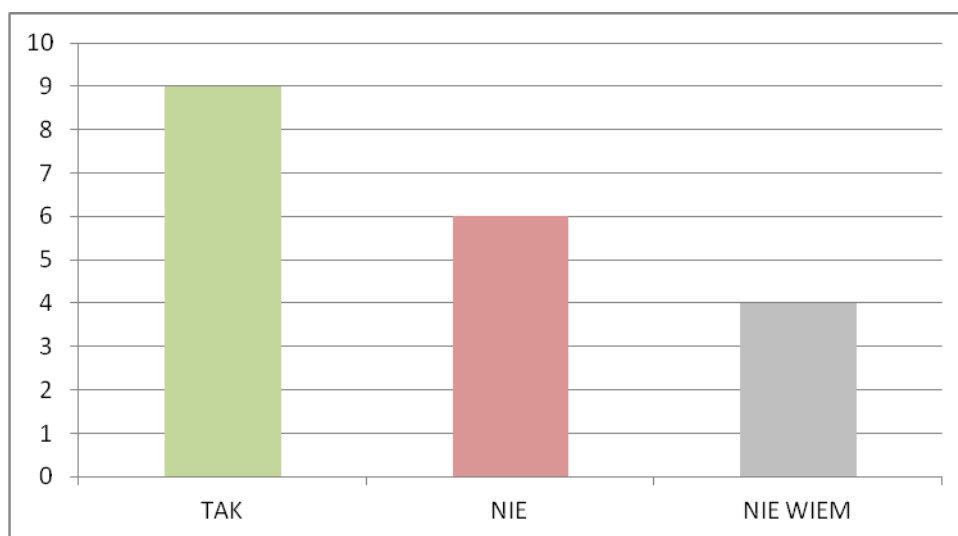
Większość osób ankietowanych (10) wskazała, że na terenie gminy brakuje wydzielonych chodników oraz ścieżek dla pieszych. Obecna ilość oraz dostępność infrastruktury rowerowej została oceniona pozytywnie przez 6 osób.

Pytanie 30.

Czy uważasz, że gmina Piwniczna-Zdrój posiada wystarczającą sieć drogową?

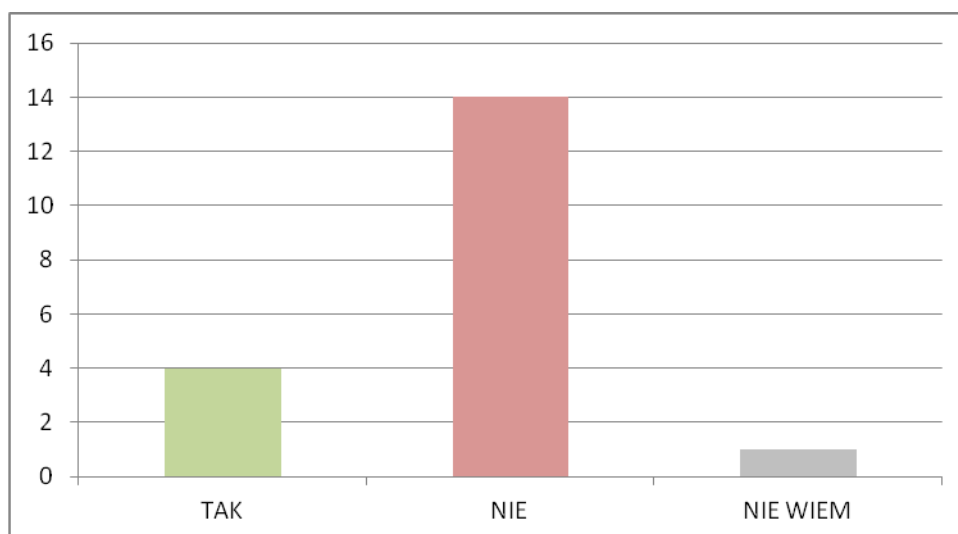
Istniejąca sieć drogową została oceniona przez uczestników w większości na wystarczającą. Takie stanowisko zadeklarowało 9 osób. 6 osób natomiast jest zdania, że sieć drogową wymaga uzupełnienia i rozwoju.

Pytanie 31.

Czy uważasz, że na terenie gminy Piwniczna-Zdrój występuje dostateczna liczba parkingów i miejsc do parkowania?

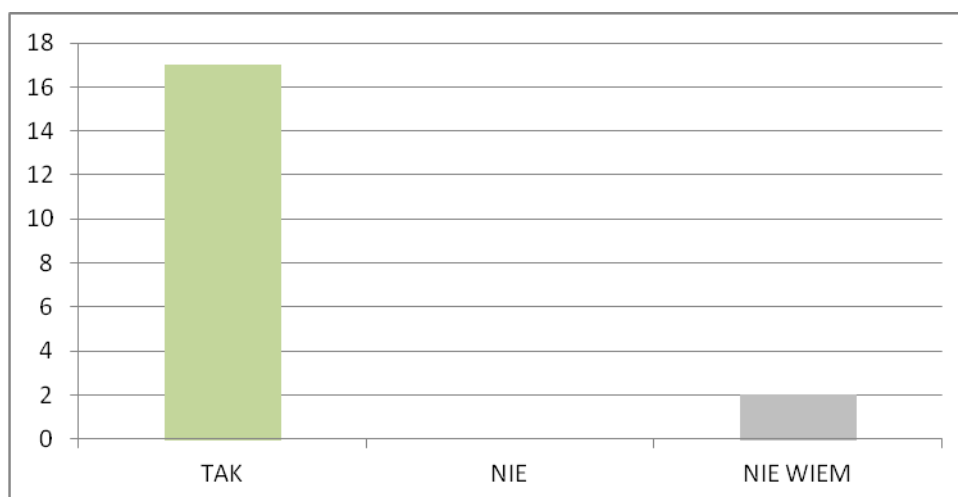
Najwięcej osób (14) uznało, iż na terenie gminy brakuje parkingów i miejsc do parkowania. Jedynie 4 osoby uznały, że obecna liczba takich miejsc jest wystarczająca.

Pytanie 32.

Czy uważasz, że gmina Piwniczna-Zdrój powinna zwiększyć nakłady finansowe na realizację sieci wodociągowej i kanalizacyjnej?

Ankietowani są zgodni, iż gmina Piwniczna-Zdrój powinna zwiększyć nakłady finansowe na realizację sieci wodociągowej i kanalizacyjnej – za takim stwierdzeniem opowiedziało się 17 osób. Żadna z ankietowanych osób nie miała przeciwnego zdania.

Pytanie 33.

Czy masz własne pomysły na ulepszenia w zakresie dostępu do infrastruktury technicznej?

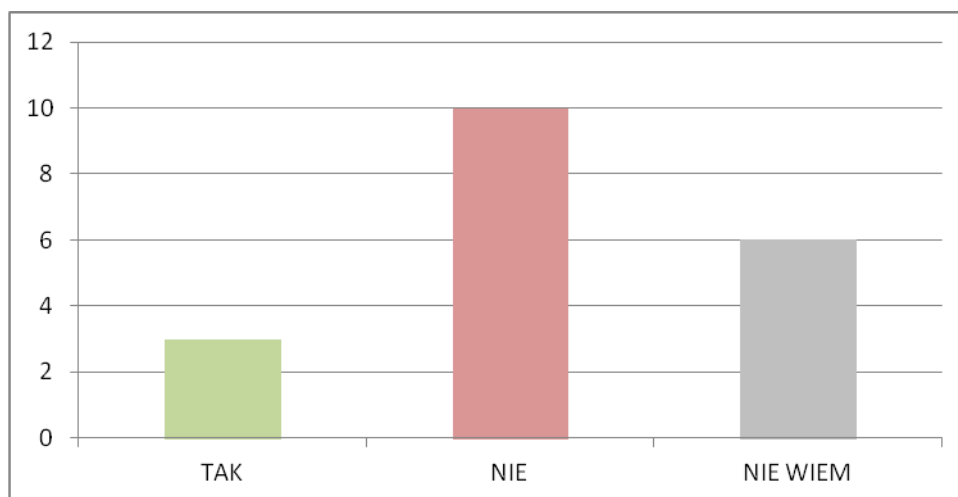
Osoby biorące udział w badaniu wskazały na potrzebę budowy miejsc postojowych, rozbudowę i modernizację urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych. Jedna osoba wskazała, że dostęp do infrastruktury jest wystarczający.

15 z 19 ankietowanych nie wskazało odpowiedzi.

Pytanie 34.

Czy uważasz, że na terenie gminy Piwniczna-Zdrój występują miejsca szczególnie niebezpieczne? Jeśli tak, to jakie?

3 osoby wskazały, że na terenie gminy znajdują się miejsca szczególnie niebezpieczne. Tylko jedna osoba wskazała dokładnie takie miejsce – wąskie gardło na drodze krajowej przy kościele w Piwnicznej-Zdroju. 10 osób ankietowanych nie stwierdziło występowania miejsc niebezpiecznych.

Pytanie 35.

Czy masz własne pomysły na poprawę bezpieczeństwa?

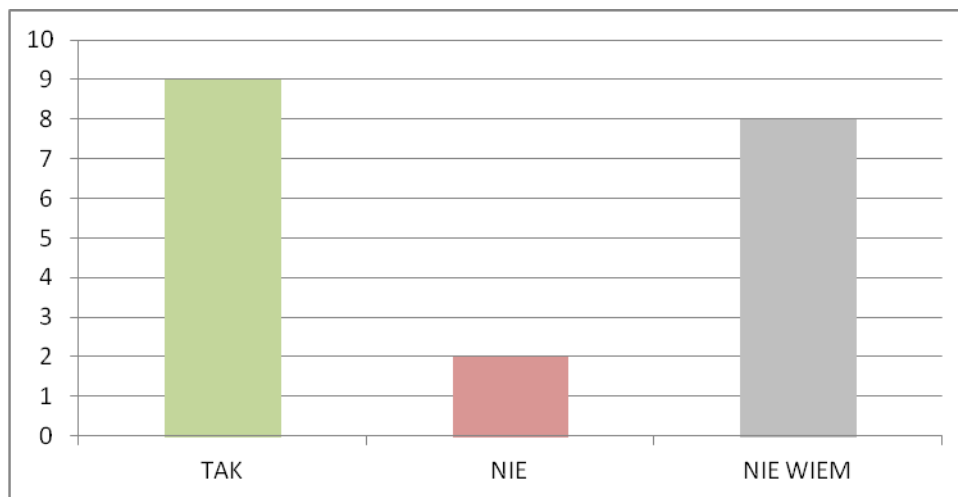
Pośród osób biorących udział w badaniu pojawiła się jedna opinia o potrzebie budowy obwodnicy Piwnicznej-Zdroju. Inny ankietowany wskazał na potrzebę podjęcia współpracy z policją oraz z władzami gmin sąsiednich, co usprawni działania w zakresie zarządzania kryzysowego.

17 z 19 ankietowanych nie wskazało odpowiedzi.

Pytanie 36.

Czy skorzystałbyś z możliwości udziału w budżecie partycypacyjnym?

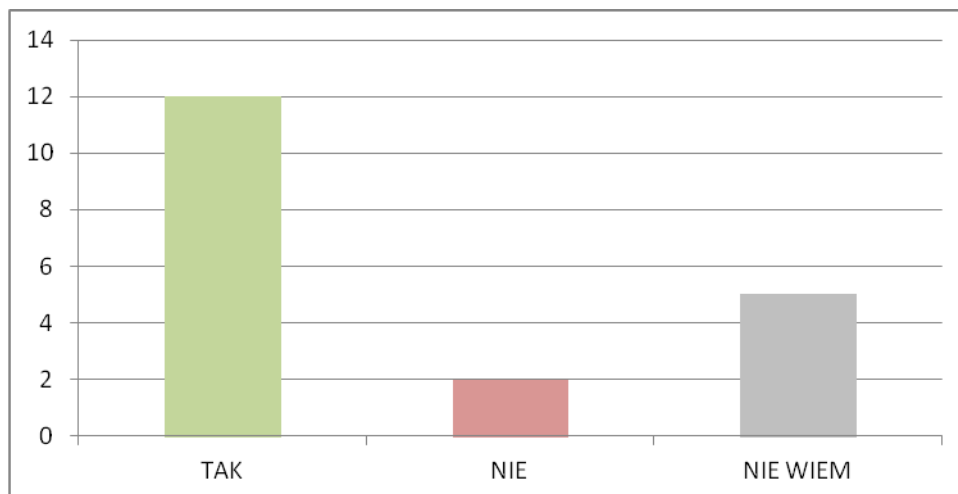
Większość ankietowanych osób (9) wyraża chęć udziału w budżecie partycypacyjnym. Duża część (8 osób) nie wie czy wzięłaby udział w procesie partycypacyjnym. 2 osoby zadeklarowały brak chęci udziału w takim przedsięwzięciu.

Pytanie 37.

Czy uważasz, że władze gminy Piwniczna-Zdrój wspierają inicjatywy społeczne?

12 ankietowanych wskazało, że władze gminy wspierają inicjatywy społeczne. Przeciwnego zdania są dwie osoby. 5 z ankietowanych nie miało zdania.

Pytanie 38.

Czy masz własne pomysły na wsparcie inicjatyw społecznych?

Jedna z ankietowanych osób wskazała, że inicjatywy społeczne powinny być szerzej promowane podczas imprez okolicznościowych, organizowanych na terenie gminy, oraz na stronie

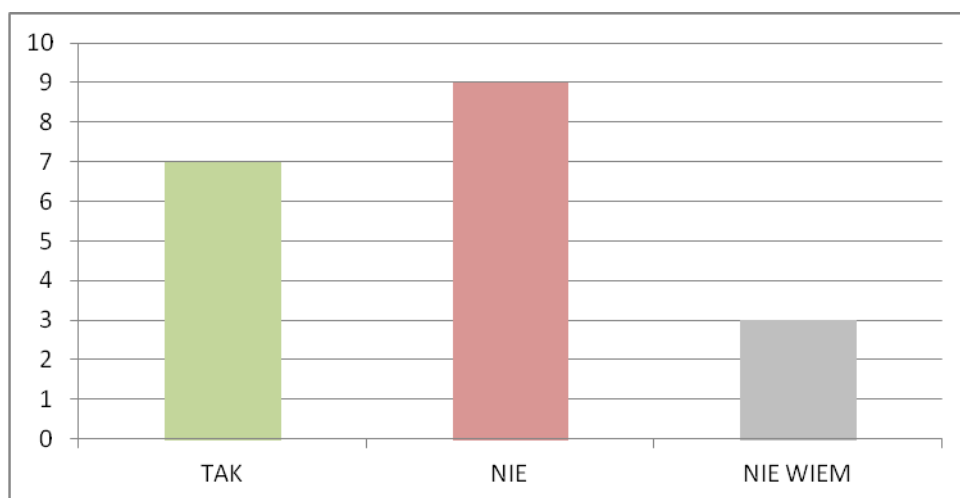
internetowej Urzędu Miejskiego. Jedna osoba wskazała, że inicjatywy społeczne są wspierane w wystarczający sposób.

17 z 19 ankietowanych nie wskazało odpowiedzi.

Pytanie 39.

Czy uważasz, że mieszkańcy gminy Piwniczna-Zdrój tworzą aktywną społeczność?

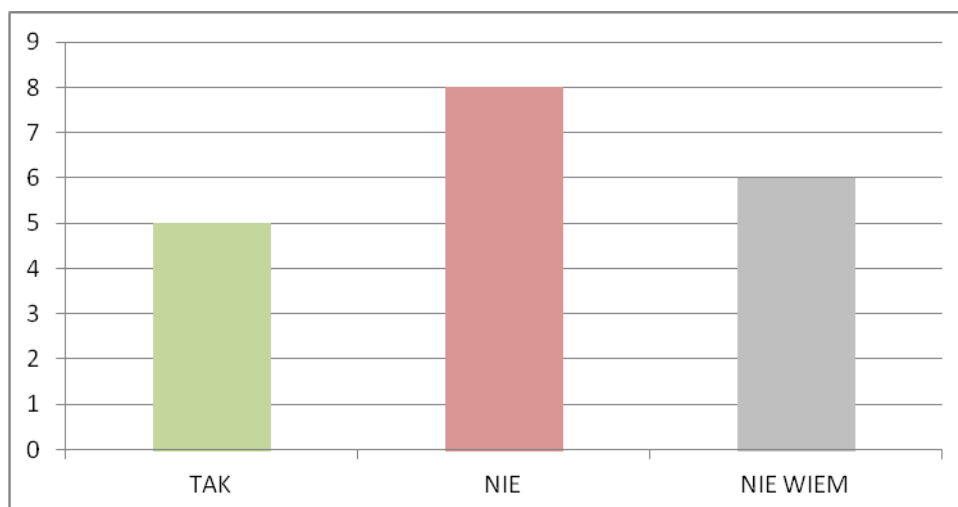
Ankietowani są podzieleni w ocenie aktywności społeczności gminy Piwniczna-Zdrój. 9 osób wskazało, że mieszkańcy nie są w wystarczający sposób aktywni społecznie. Natomiast 7 osób twierdzi, iż mieszkańcy nie są bierni.

Pytanie 40.

Czy dostrzegasz korzyści wynikające z aktywności społecznej mieszkańców?

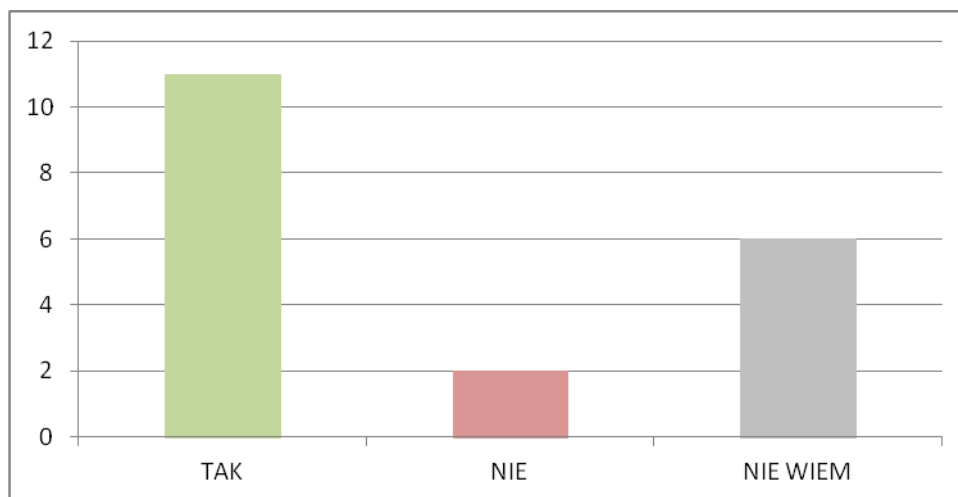
Największa grupa ankietowanych (8 osób) nie odczuwa korzyści wynikających z aktywności społecznej mieszkańców. Zdania na ten temat nie wyraziło 6 osób. Według 5 osób widać korzyści z obywatelskiej aktywności.

Pytanie 41.

Czy uważasz, że władze gminy Piwniczna-Zdrój prowadzą aktywny dialog z jej mieszkańcami?

W ocenie większości ankietowanych (11 osób) władze gminy prowadzą aktywny dialog z mieszkańcami. Przeciwnie stanowisko wyraziły dwie osoby. 6 ankietowanych osób nie miało zdania.

Pytanie 42.

Czy masz własne pomysły na aktywowanie społeczności lokalnej?

Ankietowani wskazali, iż aktywowanie mieszkańców może nastąpić poprzez organizowanie warsztatów, wydarzeń kulturalnych i sportowych. Ważne są również wszelkie formy zachęcania do udziału w kampaniach społecznych oraz zebraniach osiedlowych.

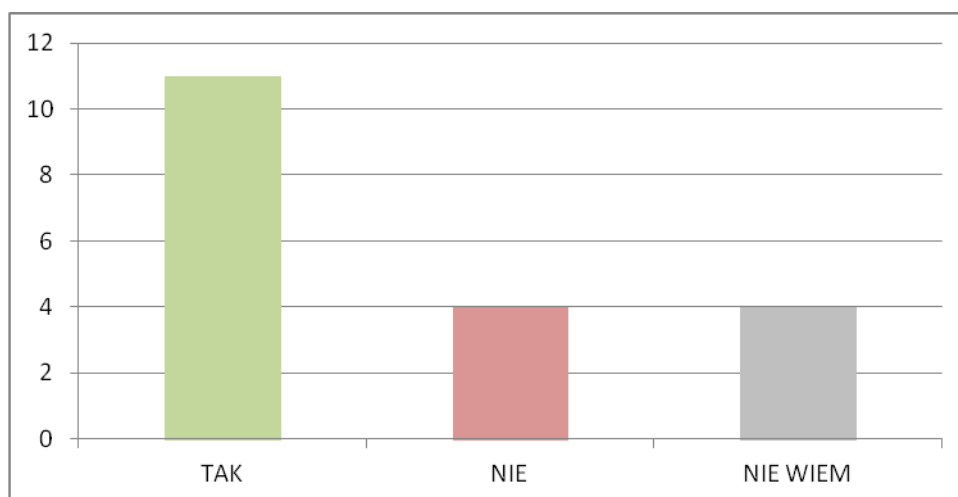
16 z 19 ankietowanych nie wskazało odpowiedzi.

III Obszar strategiczny: Ochrona zasobów strategicznych gminy – ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego

Pytanie 43.

Czy uważasz, że należy w większym stopniu chronić środowisko na terenie gminy Piwniczna-Zdrój?

Przeważająca część ankietowanych (11 osób) wypowiedziała się o konieczności podjęcia działań mających na celu większą ochronę środowiska na terenie gminy. Potrzeby takiej nie zadeklarowały 4 osoby. Również 4 osoby nie wypowiedziały się w tej kwestii.

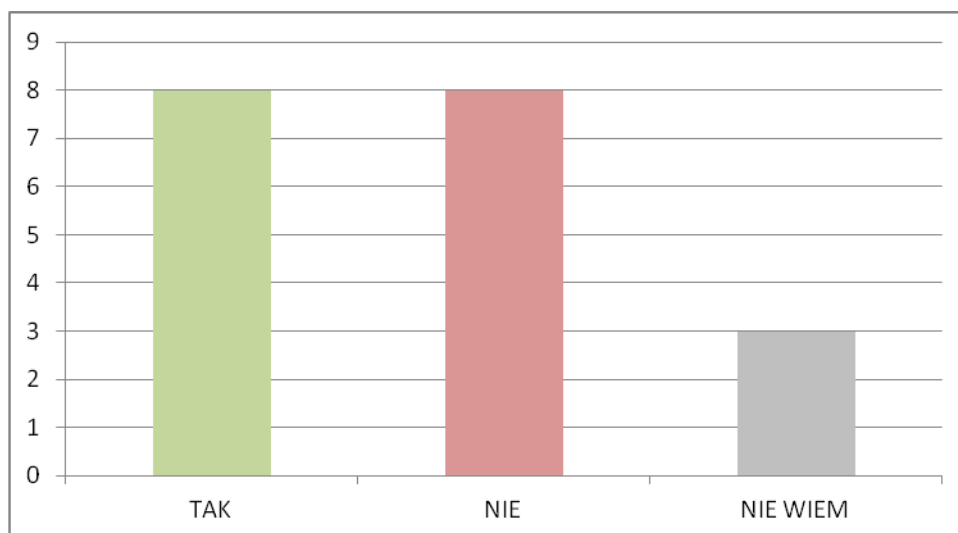

Pytanie 44.

Czy dostrzegasz zagrożenia dla walorów przyrodniczo-krajobrazowych gminy Piwniczna-Zdrój? Jeśli tak, to jakie?

W ocenie potencjalnych zagrożeń walorów przyrodniczo-krajobrazowych gminy Piwniczna-Zdrój osoby uczestniczące w ankiecie są podzielone. 8 osób uważa, że takie zagrożenia występują, taka sama liczba osób twierdzi, że nie ma niebezpieczeństw w zakresie przyrodniczo-krajobrazowym.

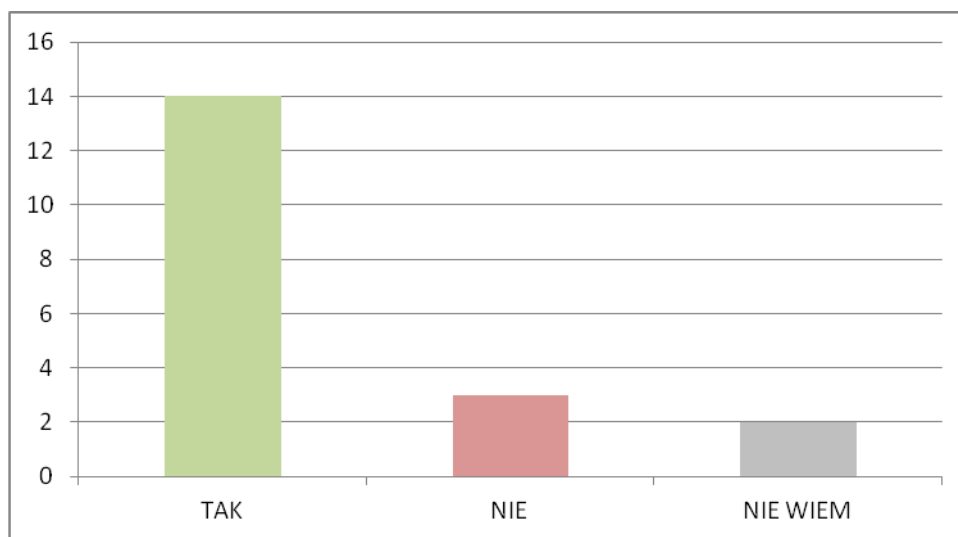
Ankietowani za zagrożenie uznali: zanieczyszczenie powietrza (smog), dzikie wysypiska śmieci oraz zanieczyszczenia na szlakach turystycznych, wycinkę lasów, budowę obwodnicy Piwnicznej-Zdroju oraz zmniejszanie powierzchni terenów otwartych, eksponowanych widokowo.

Pytanie 45.

Czy uważasz, że rośnie świadomość proekologiczna wśród mieszkańców i turystów odwiedzających gminę Piwniczna-Zdrój?

Zdecydowana większość badanych jest zdania, iż świadomość ekologiczna mieszkańców jak i turystów odwiedzających gminę w ostatnim czasie wzrosła. 3 osoby są przeciwnego zdania. 2 osoby nie wyraziły swojej opinii.

Pytanie 46.

Czy masz własne pomysły na podniesienie świadomości proekologicznej mieszkańców i turystów?

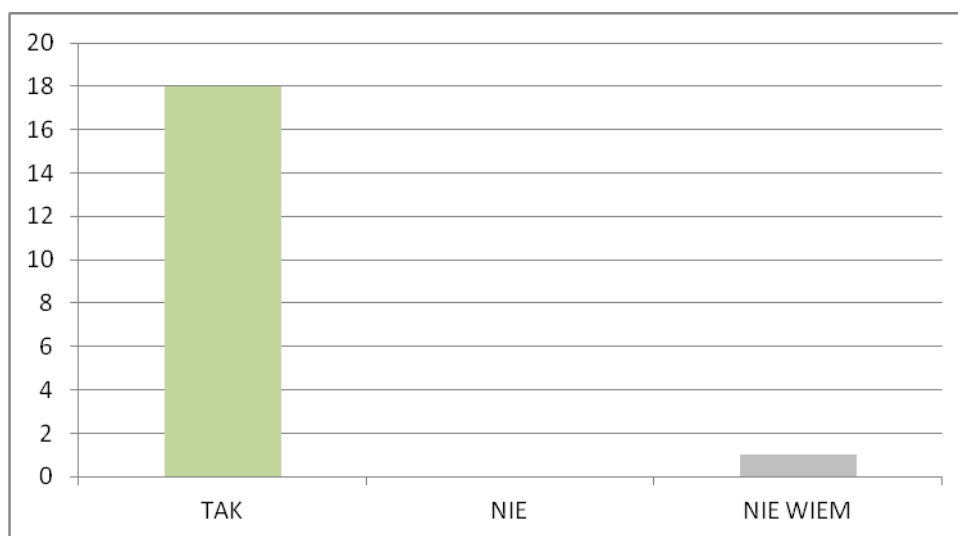
Jedna z ankietowanych osób wskazała, iż świadomość ekologiczną mieszkańców i turystów można podnieść poprzez organizowanie akcji tematycznych.

18 z 19 ankietowanych nie wskazało odpowiedzi.

Pytanie 47.

Czy informacje o stanie środowiska a terenie gminy Piwniczna-Zdrój są dla Ciebie ważne?

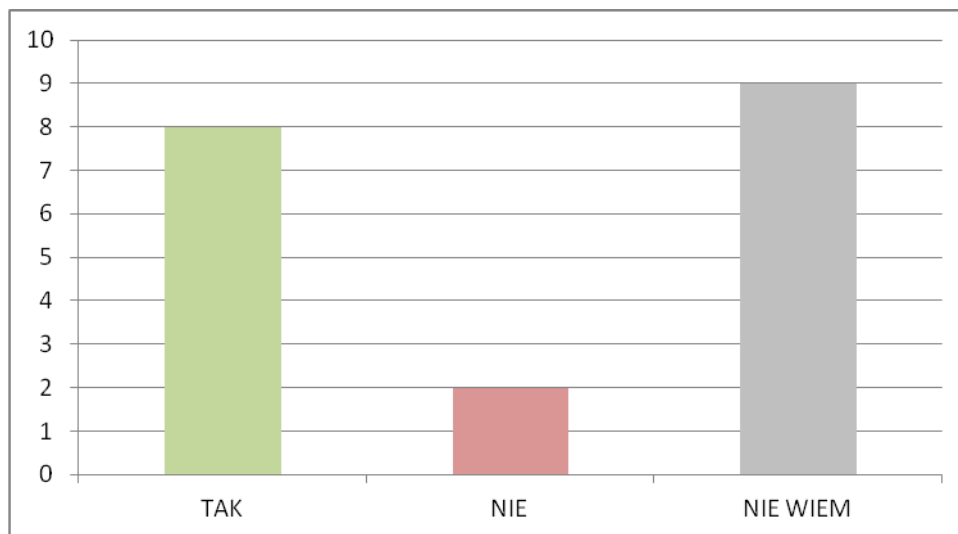
Praktycznie wszyscy ankietowani stwierdzili, że informacje o stanie środowiska a terenie gminy Piwniczna-Zdrój są dla nich ważne. Tylko jedna osoba nie wyraziła swojej opinii.

Pytanie 48.

Czy uważasz, że stan środowiska na terenie gminy Piwniczna-Zdrój ulega polepszeniu?

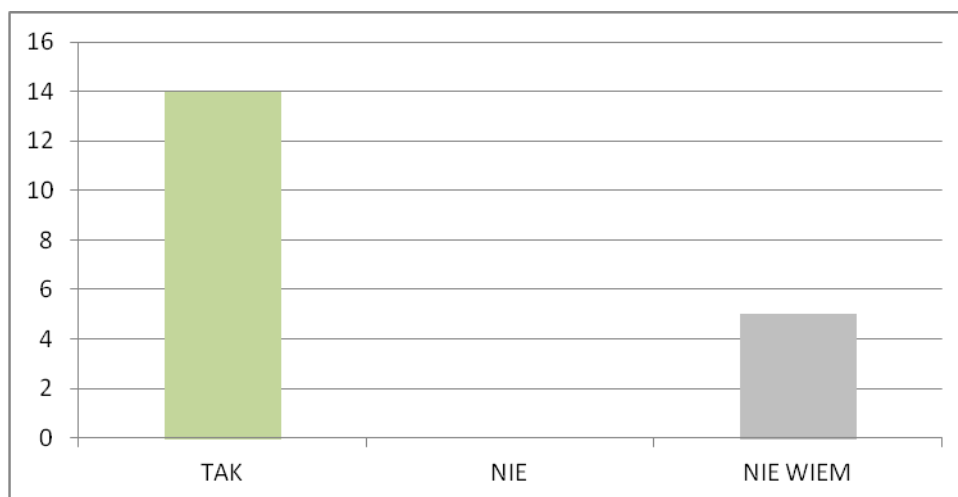
9 ankietowanych nie było w stanie ocenić czy stan środowiska na terenie gminy uległ w ostatnich latach poprawie. 8 osób potwierdziło, że środowisko naturalne jest w lepszym stanie. 2 osoby miały zdanie przeciwne.

Pytanie 49.

Czy uważasz, że władze gminy Piwniczna-Zdrój podejmują działania ograniczające negatywny wpływ na środowisko?

Przeważająca większość ankietowanych uważa (14), że władze gminy podejmują właściwe działania, które ograniczają negatywny wpływ na środowisko. 5 osób nie wypowiedziało się w tej kwestii.

Pytanie 50.

Czy masz własne pomysły na działania mające na celu ochronę środowiska?

Ankietowani zaznaczyli, iż w kwestii ochrony środowiska istotne jest podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności oraz zwiększenie stosowania odnawialnych źródeł energii. 17 z 19 ankietowanych nie wskazało odpowiedzi.

Pytanie 51.

Czy uważasz, że obiekty zabytkowe na terenie gminy Piwniczna-Zdrój są właściwie wyeksponowane?

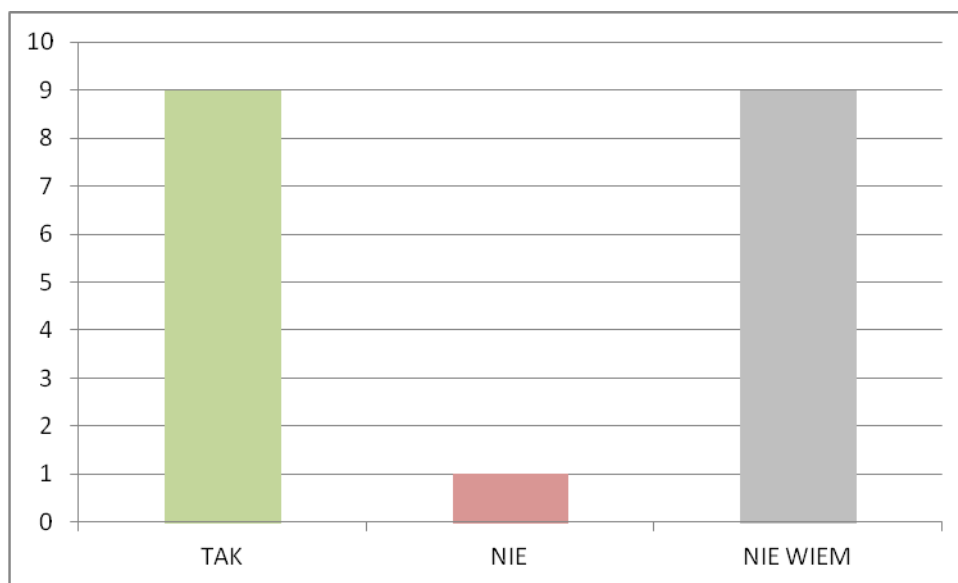
11 z ankietowanych osób uważa, że zabytkowa tkanka gminy jest w odpowiednim stanie i jest dobrze wyeksponowana w przestrzeni. Odmienną opinię wyraziło 5 osób.

Pytanie 52.

Czy uważasz, że obiekty zabytkowe na terenie gminy Piwniczna-Zdrój są otoczone właściwą opieką konserwatorską?

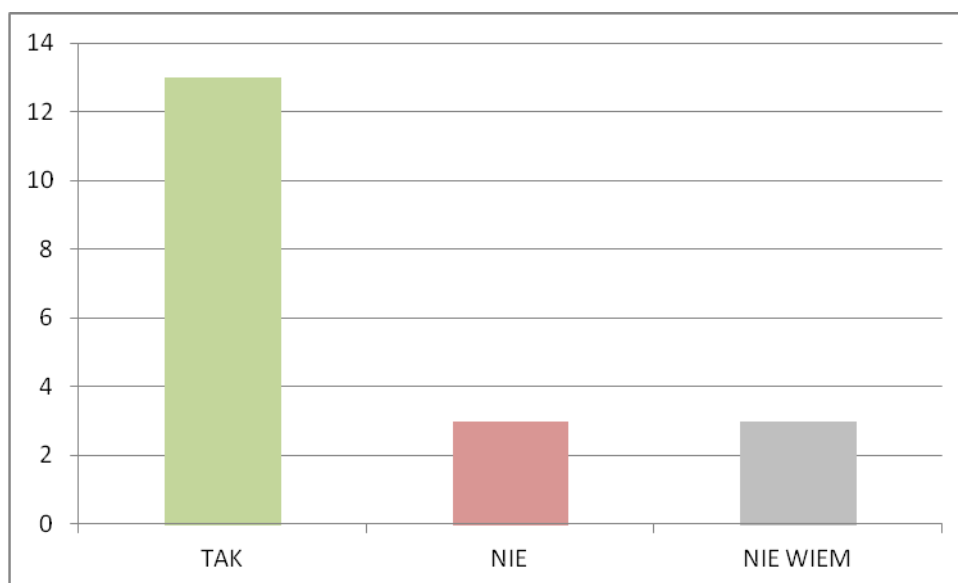
Duża część z ankietowanych osób (9) twierdzi, że obiekty zabytkowe są otoczone właściwą opieką konserwatorską. Równie duża część osób (9) biorących udział w badaniu nie wyraziła swojego zdania.

Pytanie 53.

Czy uważasz, że krajobraz gminy Piwniczna-Zdrój ulega korzystnym zmianom?

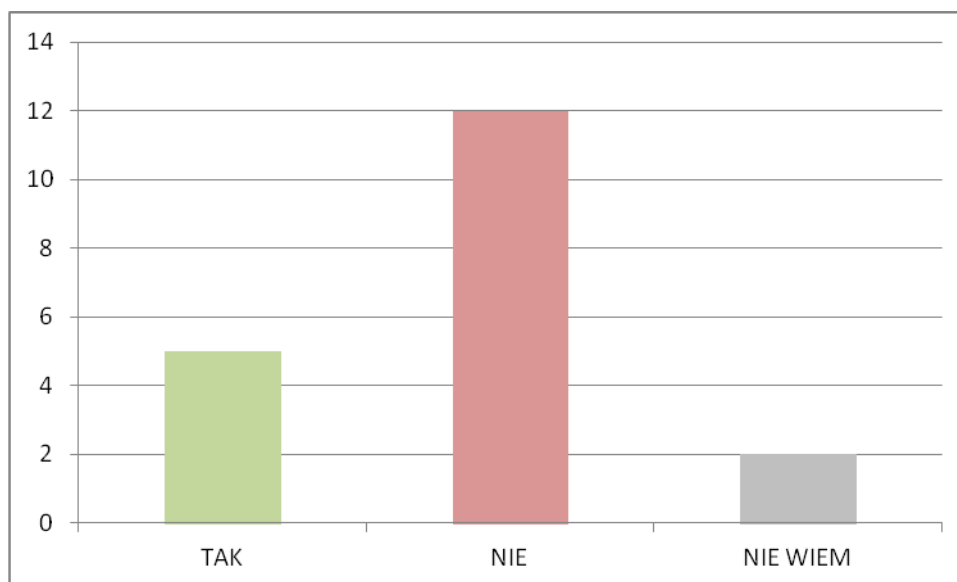
Zdecydowana część (13 osób) badanych osób pozytywnie ocenia zmiany zachodzące w krajobrazie gminy. Jedynie 3 osoby oceniły zmiany negatywnie.

Pytanie 54.

Czy dostrzegasz zagrożenia dla ładu przestrzennego na terenie gminy Piwniczna-Zdrój?

Większość ankietowanych (12 osób) nie dostrzega zagrożeń dla ładu przestrzennego gminy Piwniczna-Zdrój. 5 z badanych osób wskazało, że jest świadoma zagrożeń. 2 osoby nie miały zdania.

Pytanie 55.

Czy masz własne pomysły na zmianę w krajobrazie miasta i gminy Piwniczna-Zdrój?

Jedna z ankietowanych osób wskazała, że pozytywnymi zmianami w krajobrazie będą: ograniczenie rozpraszania zabudowy oraz budowa wieży widokowej w Wierchomli Małej.

18 z 19 ankietowanych nie wskazało odpowiedzi

Pytanie 56.

Czy masz sugestie lub uwagi do strategii rozwoju społeczno-gospodarczego, jaką powinno przyjąć miasto i gmina Piwniczna-Zdrój do roku 2030?

Jedna z ankietowanych osób wskazała, iż opracowywana strategia rozwoju społeczno-gospodarczego powinna skupić się na części uzdrowiskowej.

18 z 19 ankietowanych nie wskazało odpowiedzi

2.13 Analiza SWOT

Aby podsumować kondycję społeczno-gospodarczą gminy Piwniczna-Zdrój a następnie określić jej najlepsze możliwości rozwoju, należy wskazać wyróżniające ją walory oraz zagrażające jej deficyty. Pomocna w takiej diagnozie sytuacji jest popularna analiza SWOT. Jej nazwa pochodzi od pierwszych liter angielskich słów: strenghts – silne strony, weaknesses – słabe strony, opportunities – szanse i threats – zagrożenia. Na podstawie określenia silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dla rozwoju gminy, określa się jej potencjał i identyfikuje problemy, co z kolei pozwala określić priorytetowe działania na rzecz rozwoju gminy.

Na potrzeby niniejszej analizy przyjęto, że mocne i słabe strony traktuje się jako czynniki wewnętrzne pozytywne i negatywne, na które społeczność lokalna ma bezpośredni wpływ, natomiast szanse i zagrożenia jako czynniki zewnętrzne, obiektywne, na które gmina nie ma bezpośredniego wpływu.

Analiza SWOT dla gminy Piwniczna-Zdrój została opracowana na podstawie analizy uwarunkowań, zapisów dokumentów strategicznych gminy oraz dokumentów strategicznych wyższego szczebla, na podstawie informacji uzyskanych od pracowników urzędu oraz na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych.

Tabela 8. Analiza SWOT Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój

Analiza SWOT	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Korzystne warunki przyrodnicze dla rozwoju turystyki (sporty zimowe, turystyka piesza, spływy doliną Popradu) • Złoża wód mineralnych • Istniejąca infrastruktura sportowo – rekreacyjna (trasy i oznakowane szlaki turystyczne dla pieszych, rowerzystów i jazdy konnej, ścieżki zdrowia, kąpielisko na Radwanowie, hala sportowa i boiska) • Organizacja cyklicznych imprez sportowo kulturalnych • Czyste środowisko naturalne i położenie na terenie obszarów prawnie chronionych • Korzystne warunki dla rolnych gospodarstw ekologicznych (27% obszaru gminy to użytki rolne) • Korzystne warunki dla gospodarki leśnej (% obszaru gminy to lasy) • Brak uciążliwego przemysłu na terenie gminy • Korzystne uwarunkowania demograficzne (wzrost liczby mieszkańców i dodatni przyrost naturalny) • Dodatnie saldo firm rejestrujących działalność (silnie rozwinięty sektor firm działających w budownictwie, handlu i napraw oraz hotelarstwa i gastronomii) • Wolne tereny pod inwestycje • Wysoki poziom aktywności społecznej (duża liczba organizacji pozarządowych) • Współpraca z innymi gminami 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczające wykorzystanie walorów turystycznych i uzdrowiskowych (kontekstu regionalno-kulturowego w produktach i usługach miejscowych przedsiębiorców) • Niewystarczająco rozwinięta baza obsługi ruchu turystycznego (w tym hotelowo – gastronomiczna) • Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura uzdrowiskowa i okołouzdrawiskowa • Brak strategii rozwoju turystyki gminy (słaba promocja lokalnych przedsiębiorców oraz produktów i usług) • Ograniczone możliwości wykorzystania terenów pod inwestycje (tereny chronione, zagrożone powodzią) • Słabe gleby • Niewystarczające wyeksponowanie walorów turystycznych i rekreacyjnych terenów gminy położonych poza obszarem miasta Piwniczna-Zdrój • Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna • Ujemne saldo migracji, w tym migracja ludzi młodych • Wysokie bezrobocie • Utrudniony dostęp do specjalistycznych usług medycznych • Słabo rozwinięta sieć instytucji około biznesowych • Niewystarczająco efektywne zarządzanie Miastem i Gminą

**STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO
MIASTA I GMINY PIWNICZNA-ZDRÓJ DO ROKU 2030**

(w tym z zagranicznymi)	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Popyt na turystykę prozdrowotną (wellness, spa, profilaktyka zdrowotna) • Popyt na aktywne formy spędzania czasu wolnego (sport i turystyka piesza) • Potencjalne możliwości wypromowania turystycznego • Rozwijający się rynek produktów ekologicznych • Wzrost dbałości o środowisko przyrodnicze i świadomości ekologicznej mieszkańców i turystów • Popyt na przemysł drzewny • Możliwość pozyskania środków finansowych z UE • Podnoszenie kwalifikacji kadr samorządowych • Podejmowanie współpracy w ramach związku gmin ... • Rozwój współpracy transgranicznej (Przynależność do Euroregionu Tatry) • Wysokie miejsce województwa małopolskiego w rankingach ogólnopolskich i zagranicznych, pod względem atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Duża konkurencja blisko położonych gmin turystycznych i uzdrowiskowych • Przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji oraz ograniczenia realizacji inwestycji ze względu na istniejące formy ochrony przyrody oraz tereny zagrożone powodzią • Istniejące uregulowania prawne regulujące proces inwestycyjny w jednostkach samorządu terytorialnego – rozciągnięcie procesu inwestycyjnego w czasie • Migracja młodych ludzi • Powiększające się różnice w dochodach ludności • Słaba polityka zdrowotna państwa • Słaba skuteczność centralnej polityki w zakresie obszarów wiejskich • Małe wykorzystywanie alternatywnych (dla tradycyjnie stosowanych) źródeł energii • Kryzys finansowy w Europie i na Świecie w związku z pandemią COVID 19

2.14 Czynniki wzmacniające i hamujące rozwój gminy

Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje, na wciąż aktualne w stosunku do poprzedniej strategii mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dla rozwoju gminy. Mocną stroną gminy są jej atuty przyrodniczo – krajobrazowe a szansą popyt na usługi z zakresu turystyki. Słabą zaś stroną jest za słabo rozwinięta infrastruktura okołoturystyczna a zagrożeniem odpływ potencjalnych klientów do konkurencyjnych ośrodków.

Powyższa analiza SWOT, pozwala skazać na poniższe czynniki wzmacniające i hamujące:

Czynniki wzmacniające: rosnący popyt i rozwój turystyki, w tym turystyki kwalifikowanej, atrakcyjność inwestycyjna.

Na te czynniki zdecydowany wpływ ma z kolei wiele innych czynników, w tym:

- czynniki ekonomiczne – mające największy wpływ na rozwój współczesnej turystyki, powiązane z czynnikiem politycznym, wpływającym na wszystkie sfery życia gospodarczego,
- czynniki społeczne – związane z przemianami kulturowymi społeczeństwa,
- czynniki innowacji technicznych – mające istotny wpływ na jakość infrastruktury turystycznej,

- czynniki ekologiczne – związane ze zrównoważonym rozwojem.

Powyższe czynniki powinny się wzajemnie wspierać, aby możliwe było efektywne ich wykorzystanie, co będzie mogło wpłynąć pozytywnie na rozwój Miasta i Gminy. Niezbędne jest, zatem wsparcie ze strony Miasta i Gminy, poprzez odpowiednie działania/instrumenty sterujące na wielu płaszczyznach (w zakresie przestrzennym, gospodarczym, społecznym, kulturalnym, politycznym i ekologicznym). Podjęte działania powinny stanowić proces ciągły, zmierzający do rozwoju Miasta i Gminy poprzez kreowanie wartości w zakresie wiedzy, środowiska, pracy i kapitału.

Czynniki hamujące:

- *czynniki egzogenne* – kryzys ekonomiczny kraju, brak odpowiedniego wsparcia rolnictwa, brak współpracy i spójnego działania na poziomie regionalnym;
- *czynniki endogenne* – bezrobocie, jakość infrastruktury technicznej i turystycznej, niewystarczające zasoby finansowe, niewykorzystanie potencjału poszczególnych terenów, brak współdziałania przedsiębiorców.

Przeszkody mogą utrudniać i spowalniać procesy rozwojowe bądź je uniemożliwiać, chociażby poprzez powstrzymanie działań wspierających procesy rozwojowe.

Identyfikacja czynników wspierających i hamujących rozwój lokalny jest istotna dla przyspieszenia procesu rozwoju, poprzez ciągłe i zaplanowane działanie podmiotów lokalnych (szczególnie władzy i społeczności lokalnej). Pozwoli to na poprawę walorów użytkowych Miasta i Gminy oraz zachowania ładu przestrzennego i osiągnięcie optymalnych warunków dla prowadzenia gospodarki lokalnej.

3 STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO GMINY

3.1 Wizja i misja gminy

Na podstawie przeprowadzonych analiz zasobów oraz trendów rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Piwniczna-Zdrój, oraz na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych, można zauważyć, że Piwniczna-Zdrój podtrzymuje kierunki rozwoju, jakie zostały sformułowane we wcześniejszych dokumentach strategicznych.

Misja gminy, która określa priorytety działań na rzecz potrzeb jej mieszkańców, koncentruje się na jakości życia mieszkańców i potencjale turystycznym:

Tworzenie najlepszych warunków dla rozwoju społeczności lokalnej poprzez integrowanie jej wokół wspólnej historii i wizji przyszłości, wspieranie przedsiębiorczości jej mieszkańców oraz ofertę wysokiej jakości usług publicznych, dostępnych dla wszystkich mieszkańców i dostosowanych do ich potrzeb.

Aby umożliwić wypełnienie powyższej misji, niezbędne jest określenie wizji gminy określającej jej pożądany kierunek rozwoju, z którym utożsamiają się jej mieszkańcy.

Wizja gminy oparta jest na jej największych potencjałach, jakimi są jej mieszkańcy oraz jej zasoby przyrodniczo – krajobrazowe:

Piwniczna-Zdrój jako uznane, nowoczesne uzdrowisko oraz całoroczny ośrodek turystyczny, a także prężna gmina, aktywnie angażująca społeczność lokalną w budowanie wspólnoty na rzecz rozwoju.

Potrzeba kontynuacji rozwoju gminy pod kątem turystycznym jest oczywista, zarówno z powodu dominującego potencjału zasobów i walorów przyrodniczych gminy, jak i zaangażowanych już środków oraz potrzeby kontynuacji zaplanowanych działań i inwestycji. Jest to podstawowy kierunek rozwoju gospodarczego gminy, umożliwiający podnoszenie jakości warunków życia jej mieszkańców. Jednocześnie rozwój gminy musi być oparty o nowoczesne technologie i innowacyjne rozwiązania branżowe, tak aby gmina wyróżniała się na tle konkurencyjnych ośrodków. Natomiast aby rozwój ten był trwały i perspektywiczny, musi również opierać się na tożsamości i udziale społeczności lokalnej oraz ochronie zasobów naturalnych.

Do urzeczywistnienia nakreślonej wizji powinny zmierzać wszelkie podejmowane działania zarówno władz lokalnych jak i samych mieszkańców. Taki rozwój wymaga ciągłego dialogu i współpracy. Rolą władz lokalnych jest angażowanie społeczności lokalnej w poszczególne działania a odpowiedzialnością mieszkańców jest udział w bieżącym monitorowaniu procesu wdrażania wspólnie przyjętej strategii.

3.2 Obszary strategiczne i cele strategiczne

Wyznaczone poniżej obszary grupują podporządkowane im cele strategiczne, na których powinny się koncentrować działania niezbędne do osiągnięcia pożądanej wizji gminy, w określonym horyzoncie czasowym. Zaproponowane cele w podziale na główne obszary strategiczne mają za zadanie uporządkowanie procesu decyzyjnego, który przyczyni się do poprawy ogólnej efektywności rozwoju społeczno-gospodarczego Piwnicznej-Zdroju. Niemniej wszystkie trzy obszary są ze sobą sprzężone a efekty działań w ramach poszczególnych celów strategicznych dają efekt synergii, który sprzyja zrównoważonemu rozwojowi gminy.

Pola konkurencji dla strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Piwniczna-Zdrój pozostają niezmiennie i dotyczą przede wszystkim ogólnie pojętego rozwoju turystyki i polepszania możliwości inwestycyjnych oraz polepszania środowiska życia mieszkańców. Potencjał turystyczny gminy Piwniczna-Zdrój bazuje na jej walorach przyrodniczo kulturowych, dlatego ich ochrona stanowi równorzędny obszar strategiczny.

Dynamicznie zmieniająca się rzeczywistość i nieustanny postęp cywilizacyjny sprawiają, że warunki konkurencji są trudne do przewidzenia w przyszłości. Wyznaczone obszary i cele strategiczne muszą pozostać na pewnym poziomie ogólności by zapewnić elastyczność w podejmowaniu konkretnych działań.

I Obszar strategiczny:

Rozwój gospodarczy gminy – wzmacnianie konkurencyjności

Cele strategiczne:

- Poprawa konkurencyjności Piwnicznej-Zdroju jako uzdrowiska i ośrodka turystycznego;
- Tworzenie korzystnego klimatu inwestycyjnego dla przedsiębiorców.

II Obszar strategiczny:

Rozwój społeczny gminy – wspieranie społeczności lokalnej

Cele strategiczne:

- Podnoszenie jakości warunków życia mieszkańców;
- Wspieranie społeczności lokalnej.

III Obszar strategiczny:

Ochrona zasobów strategicznych gminy – ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego

Cele strategiczne:

- Ochrona środowiska.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego.

3.3 Cele operacyjne oraz wiodące kierunki interwencji w poszczególnych obszarach strategicznych

3.3.1. I Obszar strategiczny rozwoju gospodarczego

W obszarze rozwoju gospodarczego gmina powinna koncentrować działania ukierunkowane na **wzmocnienie swojej konkurencyjności w regionie**. Na tym polu wyróżniono dwa cele strategiczne. Pierwszy cel to poprawa konkurencyjności Piwnicznej-Zdroju jako uzdrowiska i ośrodka turystycznego, głównie poprzez odpowiednią promocję i rozbudowę infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej. Drugi cel strategiczny to tworzenie korzystnego klimatu inwestycyjnego dla przedsiębiorców poprzez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości i stworzenie atrakcyjnej oferty dla inwestorów. Poniżej przedstawiono działania niezbędne do ich osiągnięcia.

Cel strategiczny:

Poprawa konkurencyjności Piwnicznej-Zdroju jako uzdrowiska i ośrodka turystycznego

Cel operacyjny:

- **Promocja Piwnicznej-Zdroju jako uzdrowiska i ośrodka turystycznego**
 - Kreowanie spójnego wizerunku gminy jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku;
 - Opracowanie strategii promocji gminy jako uzdrowiska i ośrodka turystycznego poprzez media tradycyjne i internetowe;

- Współpraca ze Starostwem Powiatowym, władzami sąsiednich gmin turystycznych oraz ze stowarzyszeniami, w celu podjęcia wspólnej polityki promocyjnej;
- Organizacja imprez promujących region takich jak jarmarki regionalne, giełdy handlowe, wymiana kulturalna, imprezy z zakresu turystyki edukacyjnej i kulinarnej itp.;
- Organizacja cyklicznych przeglądów folkloru Ziemi Piwniczańskiej;
- Prowadzenie działalności wydawniczej promującej Miasto i Gminę;
- Promowanie działań i osiągnięć ośrodków, instytucji kultury i zespołów folklorystycznych, także w ramach współpracy międzynarodowej;
- Promowanie produktów lokalnych;
- Promowanie szlaku historycznego;

Cel operacyjny:

➤ **Rozbudowa infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej**

- Inwentaryzacja i skatalogowanie zasobów branży turystycznej w gminie (w tym pod względem rodzajów aktywności sportowych, atrakcji turystycznych i usług uzdrowiskowych, chłonności i jakości bazy noclegowej oraz pod względem dostępności rezerwacji w Internecie);
- Opracowanie strategii rozwoju turystyki i usług uzdrowiskowych;
- Rozbudowa nowoczesnej całorocznej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i uzdrowiskowej;
- Rewitalizacja i modernizacja istniejących terenów przeznaczenia turystycznego i uzdrowiskowego;
- Realizowanie inwestycji turystycznych i uzdrowiskowych w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego;
- Ujednolicenie oznakowania turystycznego gminy;
- Uzbrojenie terenów pod cele turystyki i rekreacji w infrastrukturę techniczną;
- Utworzenie stref turystycznych i uzdrowiskowych na Suchej Dolinie i Wierchomli Małej, Obidzy, Kokuszce i Kiciarzu.

Cel strategiczny:

Tworzenie korzystnego klimatu inwestycyjnego dla przedsiębiorców

Cel operacyjny:

➤ **Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości**

- Organizacja kursów i szkoleń tematycznych w odpowiedzi na realne zapotrzebowanie różnych grup przedsiębiorców (w tym z zakresu promowania bazy noclegowej i atrakcji turystycznych w Internecie);
- Kompleksowa obsługa przedsiębiorców;
- Wsparcie przedsiębiorców w tym poprzez ulgi i preferencje podatkowe oraz ułatwienia administracyjne dla przedsiębiorców i inwestorów (ze szczególnym uwzględnieniem tych, którzy planują utworzenie nowych miejsc pracy, rozpoczynających działalność oraz których działalność wpisuje się w promocję Piwnicznej-Zdroju jako uzdrowiska i ośrodka turystycznego);
- Pozyskiwanie środków finansowania rozwoju lokalnej przedsiębiorczości;

- Nawiązanie współpracy z instytucjami zajmującymi się rozwojem i promocją przedsiębiorczości na terenie regionu.

Cel operacyjny:

➤ **Stworzenie atrakcyjnej oferty dla inwestorów**

- Inwentaryzacja gruntów inwestycyjnych, analiza struktury ich własności i możliwości inwestycyjnych;
- Ocena możliwości aktywowania gruntów inwestycyjnych wraz z określeniem niezbędnych działań (np. realizacji infrastruktury warunkującej możliwość wykorzystania);
- Opracowanie katalogu kompleksowych ofert inwestycyjnych na terenie Miasta i Gminy;
- Promocja terenów inwestycyjnych.

3.3.2. II Obszar strategiczny rozwoju społecznego

W obszarze rozwoju społecznego zadaniem samorządu jest wspieranie społeczności lokalnej w odpowiedzi na jej aktualne potrzeby oraz w perspektywie zabezpieczenia dobrobytu przyszłych pokoleń. Podstawowym celem strategicznym w tym obszarze jest zatem podnoszenie jakości warunków życia mieszkańców poprzez dostęp do szerokiej oferty usług społecznych jak najwyższej jakości. Natomiast aktywna postawa społeczności lokalnej gwarantuje właściwe określenie potrzeb i sposobów interwencji. Aby jak najlepiej zaspokoić potrzeby obywateli, niezbędne jest wypracowanie dialogu społecznego. Należy wspierać budowanie tożsamości kulturowej, na której gmina Piwniczna-Zdrój opiera swój potencjał społeczno-gospodarczy. Silna społeczność lokalna zwiększa szanse na powodzenie podejmowanych działań i urzeczywistnienie wizji rozwoju gminy w przyszłości.

Cel strategiczny:

Podnoszenie jakości warunków życia mieszkańców

Cel operacyjny:

➤ **Dostęp do wysokiej jakości usług oświaty**

- Wspieranie innowacji pedagogicznych w zakresie nowatorskich rozwiązań organizacyjnych, metodycznych i programowych w szkołach;
- Niwelowanie różnic dostępności komunikacyjnej do placówek oświaty;
- Niwelowanie różnic dostępności do zdalnych usług oświaty ;
- Wspieranie współpracy środowisk szkolnych z organizacjami pozarządowymi;
- Opracowanie i wdrożenie programu kształcenia profilowanego;
- Opracowanie i wdrożenie programu kształcenia ustawicznego;
- Dostosowanie programów nauczania pod kątem potrzeb rynku pracy.

Cel operacyjny:

➤ **Dostęp do wysokiej jakości opieki medycznej**

- Zapewnienie dostępności do podstawowej opieki medycznej oraz lekarzy różnych specjalności, w zależności od zapotrzebowania społeczności lokalnej;
- Niwelowanie różnic dostępności komunikacyjnej do placówek opieki medycznej;

- Wspieranie zdalnych usług medycznych, w tym systemu zapisów i konsultacji lekarskich;
- Modernizacja obiektów służby zdrowia i pomocy społecznej;
- Opracowanie i realizacja programów profilaktyki zdrowotnej;
- Efektywna pomoc społeczna

Cel operacyjny:

➤ **Dostęp do usług kultury, sportu i rekreacji**

- Rozbudowa infrastruktury służącej usługom kultury, sportu i rekreacji w zależności od zapotrzebowania;
- Tworzenie atrakcyjnej oferty kulturalnej i aktywowanie społeczności lokalnej do udziału w życiu kulturalnym gminy;
- Organizowanie cyklicznych imprez i realizacja projektów sportowych w celu wypromowania „zdrowego trybu życia”, szczególnie w zakresie sportu dzieci i młodzieży;
- Wspieranie udziału mieszkańców gminy w ponadlokalnych wydarzeniach kulturalno-sportowych.

Cel operacyjny:

➤ **Dostęp do usług teleinformatycznych**

- Wspieranie rozwoju usług teleinformatycznych;
- Umożliwienie załatwienia zdalnie jak największej liczby spraw urzędowych;
- Dążenie do powszechnego dostępu do Internetu.

Cel operacyjny:

➤ **Dostęp do infrastruktury technicznej**

- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej oraz podłączenie do niej jak największej ilości obiektów;
- Poprawa dostępności komunikacyjnej poszczególnych sołectw Piwnicznej-Zdroju oraz modernizacja i zapobieganie degradacji istniejących dróg;
- Budowa i modernizacja parkingów oraz miejsc postojowych w zależności od zapotrzebowania;
- dostarczania paliwa gazowego poprzez zastosowanie technologii skroplonego gazu ziemnego (LNG) – tz. Wyspowe strefy dystrybucyjne.

Cel operacyjny:

➤ **Poprawa bezpieczeństwa**

- Monitoring centrum miasta i miejsc niebezpiecznych oraz ciągów komunikacyjnych;
- Współpraca służb policyjnych i straży granicznej i stała kontrola miejsc niebezpiecznych ze szczególnym uwzględnieniem sezonu turystycznego;
- Remont remiz strażackich;
- Likwidacja barier architektonicznych utrudniających dostęp osobom niepełnosprawnym do placówek użyteczności publicznej.

Cel strategiczny:

Wspieranie społeczności lokalnej

Cel operacyjny:

➤ **Wspieranie inicjatyw społecznych**

- Wspieranie rozwoju wolontariatu;
- Wspieranie inicjatyw społecznych i instytucjonalnych poprzez budżet partycypacyjny.

Cel operacyjny:

➤ **Aktywowanie społeczności lokalnej**

- Wspieranie rozwoju dialogu społecznego poprzez zorganizowanie przestrzeni do komunikacji, moderowanie debat publicznych i organizację przedsięwzięć angażujących społeczność lokalną;
- Przekazywanie części zadań organizacjom pozarządowym w formie zadań zleconych;
- Wspieranie budowania tożsamości kulturowej przy udziale wszystkich grup społecznych i wiekowych w wydarzeniach kulturalnych;
- Udział w projektach zewnętrznych, typu Ciittaslow.

3.3.3. III Obszar ochrony zasobów strategicznych gminy

Warunkiem trwałego rozwoju gminy na bazie jej zasobów przyrodniczo – kulturowych, jest ich ochrona. Środowisko chronione jest z mocy prawa, niemniej świadomość wpływu naszych działań na stan środowiska i racjonalne korzystanie z jego lokalnych zasobów pozwala zachować je w najlepszej kondycji. Zadaniem samorządu jest propagowanie i upowszechnianie wiedzy na temat lokalnego środowiska przyrodniczego, w celu budowania poczucia odpowiedzialności za jego dobrostan. Wyjątkowość Piwnicznej-Zdroju leży również w jej historii i kulturze, która scala lokalną społeczność i przyciąga turystów. Odciska ona swoje piętno nie tylko w obiektach zabytkowych, ale i w krajobrazie. Krajobraz kulturowy gminy stanowi jej cenny zasób, który należy chronić przed degradacją.

Cel strategiczny:

Ochrona środowiska

Cel operacyjny:

➤ **Podnoszenie świadomości proekologicznej mieszkańców i turystów**

- Edukacja ekologiczna społeczności lokalnej m.in. poprzez imprezy tematyczne, akcje promujące itd.;
- Propagowanie budowy domów pasywnych, przydomowych oczyszczalni ścieków, mikro retencji wód opadowych, kompostowania itd.;
- Wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki;
- Promowanie turystyki proekologicznej wśród turystów (m.in. poprzez materiały informacyjne, tablice, imprezy tematyczne);
- Promowanie ekologicznych produktów lokalnych.

Cel operacyjny:

➤ **Monitorowanie stanu środowiska i zachodzących w nim procesów**

- Monitorowanie stanu czystości wód i powietrza i przekazywanie danych do informacji publicznej, np. poprzez tablice informacyjne, w celu zwrócenia uwagi mieszkańców i turystów na stanu środowiska);
- Monitorowanie środowiska przyrodniczego i prowadzenie kampanii informacyjnej na temat lokalnych zasobów przyrodniczych;
- Okresowe badanie trendów zmian zachodzących w środowisku;
- Ograniczanie zanieczyszczenia powietrza z tzw. niskiej emisji;
- Likwidacja dzikich wysypisk śmieci;
- Utylizacja odpadów azbestowych;
- Wspieranie rozwoju alternatywnych źródeł energii np. słonecznej.

Cel strategiczny:

Ochrona dziedzictwa kulturowego

Cel operacyjny:

➤ **Ochrona zabytków**

- Opracowanie szczegółowego programu opieki nad zabytkami;
- Nadanie funkcji umożliwiającej rewitalizację obiektów zabytkowych;
- Opieka nad zabytkowymi budynkami i obiektami, w tym wsparcie finansowe w celu utrzymania zabytkowej substancji;
- Promowanie oraz eksponowanie obiektów zabytkowych.

Cel operacyjny:

➤ **Ochrona krajobrazu**

- Opracowanie programu ochrony krajobrazu kulturowego gminy, ze szczególnym uwzględnieniem najcenniejszych panoram, punktów i przedpoli widokowych;
- Ujednolicenie małej architektury, znaków informacyjnych i tablic poprzez podjęcie uchwały krajobrazowej;
- Promowanie tradycyjnego dla regionu stylu architektonicznego;
- Ochrona i ekspozycja zabytkowych układów urbanistycznych i ruralistycznych;
- Wspieranie zagospodarowania i użytkowania gruntów wpisującego się w tradycyjny krajobraz lokalny (użytkowanie pastwisk, zabudowa w formie tradycyjnych zagród itd.).

4 IMPLEMENTACJA I MONITORING STRATEGII

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy Piwniczna-Zdrój jest z założenia programem o wieloletnim horyzoncie czasowym. Zawarte w niniejszej strategii cele wyznaczają kierunek działań, które mają być realizowane w przeciągu najbliższych dziesięciu lat. W tym czasie zmieniać się będą zarówno kadencje władz jak sytuacja społeczno-gospodarcza, prawna, uwarunkowania zewnętrzne jak i wewnętrzne. Z tych powodów implementacja przyjętej strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy stanowi złożony proces, który należy stale monitorować a samą strategię aktualizować.

Proces wdrażania, monitorowania i aktualizowania strategii wymaga współpracy interdyscyplinarnej wielu podmiotów. Odpowiedzialność za wdrażanie strategii na poziomie organizacyjnym i merytorycznym spoczywa na władzach samorządowych, natomiast zgodnie z zasadą partnerstwa, w proces realizacji obranych kierunków rozwoju gminy powinna być zaangażowana cała społeczność lokalna i instytucje współpracujące z administracją samorządową.

Organizacją całego procesu wdrażania i implementacji strategii zajmuje się specjalny zespół pracowników gminy, powołany zarządzeniem Burmistrza. Przyjęty model zarządzania strategią jest bardzo istotny dla efektywności działań podejmowanych w celu jej realizacji. W kompetencji powołanego zespołu jest opracowanie systemu zarządzania strategią oraz koordynacja procesu wdrażania, monitorowania i aktualizowania strategii. Do jego obowiązków należy m.in. układanie harmonogramów realizacji poszczególnych zadań zapisanych w strategii w powiązaniu z działaniami wynikającymi z innych dokumentów i przy współpracy z innymi zaangażowanymi jednostkami. Strategia określa priorytety działań na najbliższe 10 lat. Następnie opracowany musi zostać szczegółowy harmonogram rzeczowo-czasowy wykonania poszczególnych zadań, uwzględniający również bieżące potrzeby i możliwości finansowania, inne realizowane projekty oraz zależności wykonawcze poszczególnych działań. Zespół ten odpowiada również za pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych oraz partnerów do realizacji poszczególnych działań. Koordynuje proces monitoringu strategii opracowując okresowe raporty ze stanu realizacji poszczególnych celów operacyjnych strategii.

System implementacji strategii musi zapewnić dotrzymanie założonych terminów realizacji działań oraz utrzymanie dyscypliny budżetowej tak, aby w efekcie końcowym podjęte działania przyniosły założone korzyści. Dlatego system monitorowania postępów realizacji i oceny skuteczności podejmowanych działań pełni zasadniczą rolę w procesie wdrażania strategii. Będzie się on opierał na ustalonych kryteriach, pozwalających na obiektywną ocenę realizacji strategii i efektywności zastosowanych instrumentów rozwoju. W ramach monitoringu sporządzane będą okresowe, miesięczne, kwartalne i roczne przeglądy działalności operacyjnej przy wykorzystaniu określonych wskaźników. Monitorowanie bieżącego zarządzania programami publicznymi umożliwia podejmowanie przy udziale partnerów samorządowych, gospodarczych i społecznych decyzji o zmianach w tych programach.

Obok pracowników administracji samorządowej, istotną rolę w zarządzaniu strategią odgrywają Radni gminy, będący reprezentantami lokalnej społeczności. W ramach monitoringu i aktualizacji strategii, Rada Gminy na wniosek Burmistrza co najmniej raz w roku dokonuje oceny realizacji celów strategii oraz identyfikacji zagrożeń i przeszkód w ich realizacji. Ewentualnie przedstawia propozycje zmian i aktualizacji strategii, o których uwzględnieniu ostatecznie decyduje Burmistrz.

Poprzez pracowników urzędu jak i Radnych gminy, zapisy strategii są upowszechniane wśród społeczności lokalnej. Niezwykle istotne dla rozwoju społeczno-gospodarczego są aktywność i zaangażowanie wszystkich interesariuszy strategii, od mieszkańców, poprzez inwestorów i przedsiębiorców, reprezentantów władz, organizacji i instytucji rządowych i pozarządowych, również z otoczenia gminy. Aby przybliżyć przyjętą strategię jak najszerszym kręgom zainteresowanych, należy zadbać, aby wiedza o niej była rozpowszechniana w jak najbardziej atrakcyjny i przystępny sposób, przy użyciu różnorodnych środków przekazu, w tym media lokalne, Internet, materiały drukowane czy organizowane spotkania. Inicjowanie współpracy publiczno-

prywatnej i aktywowanie społeczności lokalnej do udziału w realizacji powziętej ścieżki rozwoju jest niezbędnym elementem procesu implementacji strategii.

Narzędziem niezbędnym do wdrożenia oraz monitorowania przyjętej strategii są odpowiednio dopasowane wskaźniki, przyjęte dla poszczególnych celów operacyjnych strategii. Dobór wskaźników zależy od rodzaju realizowanego zadania i przyjętego sposobu jego realizacji. Uniwersalnymi miernikami są dane liczbowe, udostępniane przez Bank Danych Lokalnych GUS czy też własne bazy danych, zbieranych przez gminę. Porównywanie odpowiednio dobranych wskaźników pozwala skutecznie monitorować proces realizacji obranej strategii. W oparciu o nie badane są również potrzeby w zakresie aktualizacji wyznaczonych do realizacji zadań, ich efektywność w stosunku do postawionych celów czy też prognozowane koszty ich realizacji dla budżetu gminy.

Poniżej przedstawiono przykładowe, uniwersalne wskaźniki, które można zastosować w praktyce zarządzania strategią.

Tabela 9. Proponowane wskaźniki realizacji strategii

I Obszar strategiczny: Rozwój gospodarczy gminy – wzmocnienie konkurencyjności		
Cele strategiczne:	Cele operacyjne:	Proponowane wskaźniki:
Poprawa konkurencyjności Piwnicznej-Zdroju jako uzdrowiska i ośrodka turystycznego	Promocja Piwnicznej-Zdroju jako uzdrowiska i ośrodka turystycznego	<ul style="list-style-type: none"> • rodzaje mediów użytych do promocji gminy • liczba wydarzeń w ramach których promowano gminę poza jej granicami (np. targi) • nakłady finansowe na promocję gminy • aktywność we wspólnych projektach różnych samorządów gminnych • liczba turystów odwiedzających gminę (w tym w zależności od sezonu) • liczba korzystających ze szlaków turystycznych /usług uzdrowiskowych/ tras i wyciągów narciarskich • liczba imprez kulturalnych odbywających się w mieście • liczba zarejestrowanych produktów lokalnych
	Rozbudowa infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba miejsc noclegowych na terenie gminy • liczba punktów gastronomicznych na terenie gminy • liczba nowych usługodawców na terenie gminy • liczba powstałych produktów turystycznych • liczba wybudowanych/ zmodernizowanych obiektów turystycznych • nakłady finansowe na rozbudowę /rewitalizację infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej • przestrzenny rozkład wybranych wskaźników
Tworzenie korzystnego klimatu inwestycyjnego dla przedsiębiorców	Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przedsiębiorstw działających w sektorze turystyki i pozostałych • liczba szkoleń z zakresu przedsiębiorczości • odsetek osób, które skorzystały ze szkoleń z zakresu przedsiębiorczości

		<ul style="list-style-type: none"> • liczba podmiotów gospodarczych załatwiających sprawy on-line przy pomocy ePUAP • liczba podmiotów gosp. zarejestrowanych na 1000 mieszkańców • liczba osób zatrudnionych w gminie
	Stworzenie atrakcyjnej oferty dla inwestorów	<ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia dostępnych terenów inwestycyjnych • powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych • średni czas procedur administracyjnych, związanych z realizacją inwestycji na terenie gminy • liczba inwestorów spoza gminy, inwestujących na jej terenie
II Obszar strategiczny: Rozwój społeczny gminy – wpieranie społeczności lokalnej		
Cele strategiczne:	Cele operacyjne:	Proponowane wskaźniki:
Podnoszenie jakości warunków życia mieszkańców	Dostęp do wysokiej jakości usług oświaty	<ul style="list-style-type: none"> • odsetek osób z wyższym i średnim wykształceniem w gminie • wyniki egzaminów na zakończenie szkoły podstawowej • liczba uczniów korzystających ze stypendiów • nakłady finansowe na edukację • liczba wyspecjalizowanych pracowni w przeliczeniu na ucznia • liczba miejsc w przedszkolach na jedno dziecko
	Dostęp do wysokiej jakości opieki medycznej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba lekarzy, w tym specjalistów na mieszkańca gminy • liczba specjalistycznych gabinetów w gminie • liczba zrealizowanych wizyt domowych • liczba usług zrealizowanych za pomocą rejestracji on-line
	Dostęp do usług kultury, sportu i rekreacji	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wybudowanych/ zmodernizowanych obiektów sportowych i rekreacyjnych • liczba dostępnych obiektów sportowych i rekreacyjnych na mieszkańca (w tym nieodpłatnych) • liczba imprez sportowych i kulturalnych • liczba uczestników imprez sportowych i kulturalnych z podziałem na grupy wiekowe • liczba cyklicznych i okazjonalnych wydarzeń
	Dostęp do usług teleinformatycznych	<ul style="list-style-type: none"> • odsetek mieszkańców z dostępem do Internetu • liczba publicznych punktów dostępu do Internetu • liczba osób załatwiających sprawy on-line przy pomocy ePUAP • liczba spraw załatwianych on-line lub telefonicznie w stosunku do liczby całkowitej w danym obszarze
	Dostęp do infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none"> • odsetek ludności korzystającej z kanalizacji i wodociągów sieciowych • liczba zmodernizowanych lub wybudowanych odcinków sieci kanalizacji i wodociągów

**STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO
MIASTA I GMINY PIWNICZNA-ZDRÓJ DO ROKU 2030**

		<ul style="list-style-type: none"> liczba zmodernizowanych lub wybudowanych odcinków dróg gminnych
	Poprawa bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> udział dróg z chodnikami i ścieżkami rowerowymi liczba wypadków drogowych zasięg monitoringu za pomocą kamer liczba wyremontowanych budynków użyteczności publicznej
Wspieranie społeczności lokalnej	Wspieranie inicjatyw społecznych	<ul style="list-style-type: none"> nakłady na budżet partycypacyjny liczba wydarzeń kulturalnych i sportowych zorganizowanych wspólnie przez UG i inne organizacje bądź instytucje
	Aktywowanie społeczności lokalnej	<ul style="list-style-type: none"> odsetek osób korzystających z pomocy społecznej liczba organizacji pozarządowych działających na terenie gminy
III Obszar strategiczny: Ochrona zasobów strategicznych gminy – ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego		
Cele strategiczne:	Cele operacyjne:	Proponowane wskaźniki:
Ochrona środowiska	Podnoszenie świadomości proekologicznej mieszkańców i turystów	<ul style="list-style-type: none"> liczba organizowanych akcji informacyjnych z zakresu ekologii procent odpadów z selektywnej zbiórki śmieci liczba gospodarstw ekologicznych liczba dzikich wysypisk
	Monitorowanie stanu środowiska i zachodzących w nim procesów	<ul style="list-style-type: none"> dane stanu zanieczyszczenia środowiska na terenie gminy (wód, gleby i powietrza) liczba dni ze smogiem liczba przedsięwzięć minimalizujących negatywny wpływ na środowisko udział wydatków na przedsięwzięcia minimalizujące negatywny wpływ na środowisko
Ochrona dziedzictwa kulturowego	Ochrona zabytków	<ul style="list-style-type: none"> liczba zmodernizowanych obiektów zabytkowych nakłady na renowację zabytków
	Ochrona krajobrazu	<ul style="list-style-type: none"> zmiany w powierzchni użytków gruntowych średnia wielkość areалу gospodarstwa rolnego liczba nowych inwestycji na terenach chronionego krajobrazu

5 FINANSOWANIE DZIAŁAŃ STRATEGII

Gmina Piwniczna-Zdrój prowadzi aktywną politykę inwestycyjną, która powinna być kontynuowana w kolejnych latach. Realizacja przedstawionych w dokumencie celów strategicznych oraz celów operacyjnych zakłada kompleksowy oraz wieloletni cykl inwestycyjny, którego łączna wielkość przekracza możliwości budżetu gminy. Potencjał ekonomiczny gminy umożliwi stopniowe

wdrażanie zapisów Strategii przy wykorzystaniu finansowania zewnętrznego (krajowego i zagranicznego) wspartego wkładem własnym.

Monitorować należy możliwości pozyskiwania funduszy w ramach różnego rodzaju programów krajowych i europejskich, głównie w kontekście nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027 oraz Umowy Partnerstwa, która jest na etapie konsultacji społecznych i negocjacji.

Potencjalnymi źródłami finansowania założeń Strategii są:

- środki własne gminy;
- środki jednostek samorządu terytorialnego (powiat, województwo);
- środki państwa (Wojewoda Małopolski, środki celowe będące w dyspozycji poszczególnych ministrów);
- środki funduszy celowych m.in.: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Funduszu Sprawiedliwości;
- środki funduszy europejskich m.in.: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego; Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Instrumentu Odbudowy, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2021-2027;
- środki Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego;
- środki sektora pozarządowego;
- środki prywatne w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego,
- kredyty bankowe, pożyczki.

6 SPISY TABEL, WYKRESÓW I SCHEMATÓW

6.1 Spis tabel

Tabela 10. Zmiany liczby ludności w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój w latach 2006-2019 według faktycznego miejsca zamieszkania	10
Tabela 11. Zmiany przyrostu naturalnego w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój w latach 2006-2019...	11
Tabela 12. Migracje wewnętrzne wg płci w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój w latach 2006-2019	12
Tabela 13. Migracje na pobyt stały w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój w ruchu wewnętrznym i zagranicznym wg kierunku w latach 2006-2015.....	12
Tabela 14. Ludność wg ekonomicznych grup wieku w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój wg stanu na dzień 31.12.2019 r.....	13
Tabela 15. Wskaźnik obciążenia demograficznego w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój w latach 2006-2019.....	14
Tabela 9. Dochód budżetu miasta i gminy Piwniczna-Zdrój w latach 2006-2019.....	29
Tabela 8. Analiza SWOT Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój.....	55
Tabela 9. Proponowane wskaźniki realizacji strategii	66

6.2 Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój według faktycznego miejsca zamieszkania w latach 1996-2019	10
Wykres 2. Ludność wg płci w mieście i gminie Piwniczna-Zdrój wg stanu na dzień 31.12.2019 r.....	15
Wykres 3. Wiek osób ankietowanych	31

6.3 Spis schematów

Schemat 1 Położenie miasta i gminy Piwniczna-Zdrój na tle województwa małopolskiego	6
Schemat 2 Podział administracyjny miasta i gminy Piwniczna-Zdrój.....	8